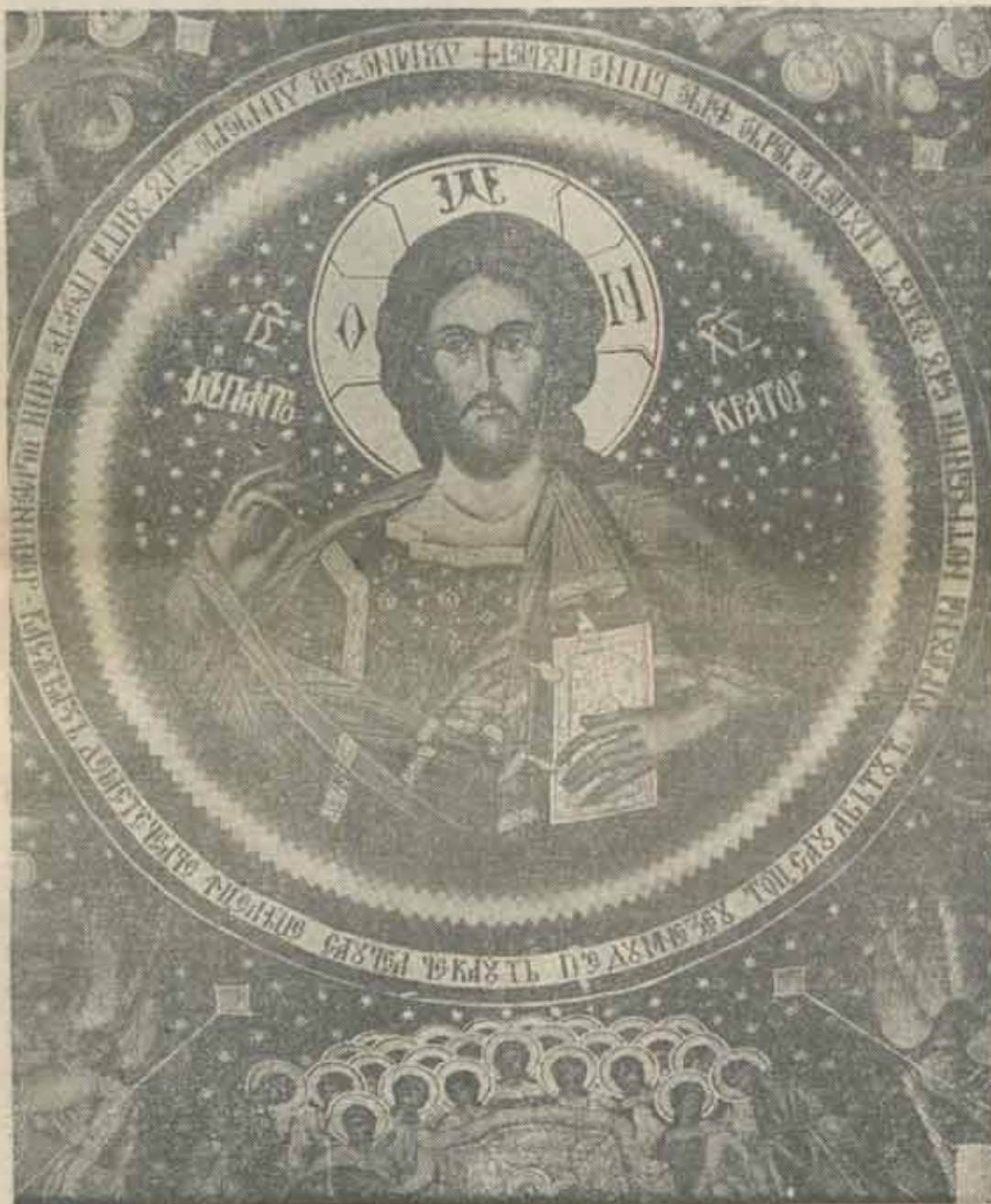


### DIN SUMAR:

● Dosarele „22”. CAZUL GHEORGHE URSU. Articole, mărturii de Radu Filipescu, Gabriela Adameșteanu, Dan Pavel, Sorin Vieru

- Dan Petrescu : „Unde se măsoară de fapt democrația?”
- Procesul lui Ceaușescu. Semnează Gabriel Liiceanu.
- ACCENTE. Intre semnatori : Alina Mungiu, Șerban Foarță, Daniel Vighi, Petru Creția ș.a.
- Nu sint monarhist. Semnează Andrei Pippidi : Regim politic și formă de guvernământ. Semnează Dan Opreșcu.

**PUBLICAȚIE SAPTAMINALĂ EDITATĂ DE  
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**



COZIA - înainte de restaurare

Fotografie-document

11. Pe cind se duceau ele, au intrat in cetate unii din străjeri, și au dat de veste preoților celor mai de seamă despre toate cele întimplate.

12. Aceștia s-au adunat împreună cu bătrînii, au ținut sfat, au dat ostașilor mulți bani.

13. și le-au zis : „Spuneți așa : Ucenicii Lui au venit noaptea, pe cind dormeam noi, și L-au furat”.

14. Și dacă va ajunge lucrul acesta la urechile dregătorului, il vom potoli noi și vă vom scăpa de grijă”.

15. Ostașii au luat banii și au făcut cum i-au învățat. Și s-a răspîndit zvonul acesta printre ludei pînă in ziua de astăzi.

#### ARĂTAREA LUI IISUS IN GALILEEA

16. Cei unsprezece ucenici s-au dus in Galileea, in muntele unde le poruncise Iisus să meargă.

17. Cind L-au văzut ei, i s-au închinat, dar unii s-au îndoit.

18. Iisus s-a apropiat de ei, a vorbit cu ei și le-a zis : „Toată puterea mi-a fost dată in cer și pe pămînt”.

EVANGHELIA DUPĂ MATEI

## IMAGINEA REVOLUȚIEI

Occidentul a salutat revoluția din România cu entuziasm — ceea ce nu prea i se întimplă. Zilele și nopțile din decembrie au adus pe pagina întâi a tuturor cotidienele și in emisiunile de actualități radio TV străzile însingurate ale Timișoarei, imobilele ciuruite de gloanțe din București, mulțimea strînsă in Piața Palatului, schimburi de focuri, cadavre incinerate, chipuri de anonimi înarmați. Dar explozia de entuziasm și simpatie s-a curmat destul de repede. Jurnaliștii străini au gonflat spectaculos, au demonizat evenimentele, dormici să exalte spiritul popular al revoluției, pentru a compensa uitarea care s-a așternut peste România după Yalta, ca și rolul avut de Occident in crearea „mitului unui Ceaușescu care rezista curajos Moscovei” — mit întreținut cu grijă pînă la instalarea la Kremlin a lui Gorbaciov.

Astăzi euforia mediatică a fost înlocuită cu plictisul, rezerva și neîncrederea. Vestile care vin de la București — cind nu sint proaste — sint de-a dreptul suspecte. O aură de lume ieșită din ev mediu plutește peste România.

Să nu acuzăm prea mult mediile occidentale, ele ne vor spune că sintem singurii răspunzători pentru ce se întimplă in casa noastră. Și nu greșesc. Deteriorarea imaginii revoluției a început odată cu declanșarea luptei pentru putere, luptă care a dat cîștig de cauză unor elemente ale vechiului Aparat. S-a conturat paradoxul revoluției : de a avea un caracter net anti-comunist și de a „legitima” un guvern care e departe de a fi așa ceva. Acest aspect n-a scăpat nimănui. A urmat procesul sumar al Ceaușesților, și o execuție grăbită menită să impiedice alt proces — care ar fi corespuns caracterului revoluției : procesul comunismului românesc. Să începi cu o execuție nu este modul cel mai fericit de a regăsi libertatea. Evenimentul a fost explicat prin înapoierea noastră in exercițiul democrației. Și iar, imaginea unui spirit de ev mediu singeros și-a făcut apariția pe micile ecrane, încă fascinate de România și masele de oameni înarmate care ocupau străzile. Alt element care a strîbit prestigiul revoluției a fost sarabanda cifrelor. Ceaușescu a dat ordin să se tragă 60 000 victime. Astăzi observatorii occidentali sînd că numărul victimelor este mai mic chiar de 5%. Nu lipsește nici manipularea interesată a cifrelor venite atît din exterior, cit și din interior, care nu sporesc încrederea europeanului ; el însuși prea preocupat cu ale lui ca să fie atent la zig-zagul de dezmințiri și relații controversate. Dacă la început controversa „revoluție sau lovitură de stat”, interesata, astăzi chestiunea pare încă o dovadă că suspiciunea care ne înconjoară e îndreptățită. Din păcate, atît politica propriu-zisă a guvernului F.S.N., cit și politica informației nu sint inocente. Dimpotrivă.

Evenimentele de după primele zile ale revoluției au confirmat aceste suspiciuni. Răzgîndirile in legătură cu soarta P.C.R. și abrogarea pedepsei cu moartea, apoi manipularea grosolană a manifestației din 28 ianuarie, manipularea menită să limiteze drastic revendicările poporului — au întărit neîncrederea, atît a unei părți a opiniei publice românești — chiar așa neexersată cum este in exercitarea drepturilor sale — dar și a Europei civilizate. A fost probabil momentul decisiv in pierderea simpatiei care ne era arătată de pretutîndul. Tuturor le-a fost clară neputința revoluției de a-și atinge obiectivele, înghețarea ei printr-o strategie expertă care nu ține cont de nimic in alegerea scopului și mijloacelor. A apărut clar atunci că va fi o boală lungă și reintorcerea in Europa a României va dura.

Supraviețuirea Securității, revenirea in forță a vechii nomenclaturi la pîghilele de comandă, întreținerea unui climat social tensionat — au corespuns cu intensificarea conului de umbră și neîncredere care ne înconjoară. Evenimentele de la Tirgu Mureș au venit pe acest fundal — și iar — pe de o parte greșelile grave ale guvernului, iar pe de altă parte o politică nefastă a informației — au dus la scăderea vertiginosă a popularității ce ne mai rămăsese.

Credeam că suita aceasta de erori a reușit in sfîrșit să dea lecția cuvenită și că a fost însușită. M-am înșelat. Guvernul continuă imperturbabil — secondat cu brio de partenerii din partide — să galeză. Ultima, la fel de gravă ca și celelalte — este episodul inexplicabil al opririi regelui Mihai de a reveni in țară. Același scenariu al deciziilor contramandate, același scenariu al dezavuărilor, aceleași dezmințiri, minciuni și propagandă prost condusă „Ce e de făcut !” întreb de la Lenin citire, autor bine studiat și însușit de membrii Guvernului ?!

Deocamdată nimic. Desigur rezultatul alegerilor va mări sau micșora prestigiul nostru in Europa. Și numai pași energici spre o democrație de tip european vor opri această imagine de sfîrșit de ev mediu cu care sintem astăzi identificați prin vecini. E in joc mai mult decît destinul personal al unuia sau altuia care astăzi luptă pentru înălțate la vîrf — Iliescu, Rațiu, Cămpeanu, Roman etc. — sau a unui grup, ca nomenclatura — e in joc destinul nostru, șansa României in secolul care se apropie. Am mari îndoieli că acești domni și tovarăși înțeleg acest lucru !

STELIAN TANASE



# DIALOG ÎN DIALOG DIALOG

„Aveți tot dreptul  
să vă gândiți

că a fost o manipulare, dar eu vă spun că nu a fost”

(Urmare din numărul trecut)

## Fără Marinescu și Petre Popescu

● Florin Măreșescu: Am mai solicitat introducerea unei emisiuni săptămânale — de circa o oră — pe programul 1, rezervată G.D.S.-ului. Și cu această ocazie am ajuns la problema spinoasă a concursurilor: sistemul nemulțumiri de faptul că persoanele desemnate de Comitetul cetățesc pentru independența Radioteleviziunii pentru a face parte din comisiile de concurs, nu au fost deranjate până acum. De exemplu, la concursul organizat pentru postul de redactor șef, prezenta în comisie a doamnei Florica Ichim ar fi fost oportuna, dar domnia sa nu a fost deranjată. Probabil că știți puș și alte concursuri — n-am văzut să fi fost anunțate pe post. E un subiect asupra căruia merită să ne oprim. Mai sînt probleme privind includerea în emisiuni a programelor preluate de la TV franceză. Detinem informații și că ambasada SUA ar fi pus la dispoziția TV române, cu titlu gratuit, echipamentul necesar recepției programelor TV americane. Și permisiunea de a fi difuzate. Și problema redactorilor prezentatori este un punct care a fost de fiecare dată discutat în întîlnirile noastre.

● Răzvan Theodorescu: Și cum am reacționat?

● F.M.: Negativ total. Este vorba despre niște nume, cum ar fi George Marinescu, Petre Popescu...

● Stelian Tănase: ...Care ne sînt foarte dragi. Pentru că sînt foarte populari în toată țara.

● F.M.: ...Rogianu, Mitu, ...și alte nume nevăzute, iar în privința decretului 473...

● R.T.: Am spus-o și duminică, și a apărut și în punctajul cerut de dumneavoastră — aici intrăm în inefabil. Neîntîlnind abrogată, legea 473, evocată de dv., este o hîrtie fără nici un fel de acoperire. Pentru că, una din două: dacă ea este în vigoare, înseamnă că există și cabinetul 1 și secția de propagandă...

● F.M.: Un singur lucru stă în picioare din această lege: numirea președinților RTV prin decret prezidențial.

● R.T.: Noua lege se află pregătită, însă nu i-am dat drumul, ea trebuie să cuprindă noua structură a Radioului și Televiziunii. În această lună am schimbat destul de mult, și eu, structurile Radioului și ale Televiziunii, pe departamente, nu mai există ceea grăzvie, care se cheamă social-educativ, nu mai există redacții comune ale Radioului și Televiziunii, am precătit autonomia lor completă, ca în toate țările civilizate, urmînd să fie doar un singur element de legătură între ele — președințele. Cred că în două săptămîni, C.P.U.N. va putea să discute noua lege a RTV. Rămîne problema, cum se va decide de către legiuitorii, președințele RTV, de cine va fi numit? Eu cred că președințele trebuie numit de Parlament. Nu de Guvern, nu de Președinte; pentru că, dacă RTV depinde juridic de cineva, depinde de acest CPUN. Și aici e o situație juridică în care imprevizibil.

● Voce din sală: Dați-mi voie să pun punctul pe „I”: la articolul 1, proiectul dv., trebui să contină următoarea prevedere: RTV este o instituție independentă. Punct.

● R.T.: Dacă sînteti juriști, ce gândiți? Ideea numirii de către Parlament a viitorului președinte, care nu voi fi eu, va fi altul, nu e corectă?

● Voce din sală: Da, este. Tot Parlamentul este acela care numește și Consiliul de Miniștri. Și, în orice caz, nu putem ridica președințele RTV la rang de președinte de țară — pe care-l alege poporul.

● Ascanio Damian: Dar bugetul?

● R.T.: Tocmai pentru a îndepărta orice suspiciune, repet: în viitor — pentru că eu lucrez pentru ceea ce va fi, avînd conștiința că nu voi mai fi eu, va fi altul după mine — am propus primului ministru să se gîndească cu finanțele. Noi nu sîntem bugetari, dar vîrșăm la buget ceea ce obținem din abonamentele noastre. Noi avem posibilitatea, dacă mărim abonamentele, să ajungem la un plafon la care nu mai avem nevoie de rîmneli. Numai că apar o serie întreagă de anomalii la legi din domeniul financiar care n-au fost abrogate, care ar opera prost asupra noastră. În ceea ce privește rețelele particulare, dl. Rațiu cerîndu-mi insistenți să între-

o oră pe săptămîină (în aceste 3 săptămîni), l-am spus: d-le Rațiu, perfect, dar pentru că sînt în campanie electorală, nu pot, pentru că sînteti membru al unui partid. În această situație vă dau un sfat. (El a făcut public numai jumătate din acest sfat). Ori conveniți cu cîteva partide să vă dea spațiul pe care-l au (ulterior am aflat că în nici o țară europeană nu a fost dat partidelor un asemenea spațiu în campania electorală), deci ori intrați cu acest post privat, mă rog, cu această emisiune particulară, pe spațiul altor partide, ori conveniți cu CPUN să vă dea un vot cu dv. să obțineți o oră pe săptămîină în care toate partidele să fie interesate. Dl. Rațiu părea să fie de acord. Acum a venit dl. Iosif Constantin Drăgan cu o cerere similară. Au mai venit și alții; e bine c-au venit, noi îi sprijinim tehnic cît putem. Problema emisiunii americane: eu cred că există o confuzie. Ne-au venit foarte multe casete americane și italiene (filme, spectacole etc.). Dar aici s-a născut un lucru, care ar putea fi pentru G.D.S. o temă de reflecție: după nevoia mare de Occident, după această lungă seacă, în care și TV a transmis lucruri de mină a două și a treia, dar a fost scien de show, s-a născut o reacție interesantă — n-o comentez acum în calitatea mea de președinte al TV, dar oriînd în calitate de istoric — nevoia unor oameni de cultură romîni care au venit să-mi spună: d-le, ce facem? Totuși există o cultură romîno-americană... Și cînd o spune cutare regizor, cutare muzician... („Ce faceți cu muzica romîno-americană? Dați numai casete dintr-astea? Noi unde sîntem?”) Ne-au rugat apoi să dăm filme romînești, oprite sau neoprite, cît mai multe lucruri de bună calitate, pentru că sîntem totuși TV acestei țări. Am semnat cu o companie romîno-americană o convenție prin care am creat un studio în care urmează să fie adus echipament — prin care noi trimitem programe romînești în SUA prin satelit, în speranța de a aduce investiții americane, turism american etc. Toate TV din fostele țări comuniste fac același lucru — ne-am aliniat, am dorit, s-a înțeles greu... Despre asta este vorba; și casetele sînt — italienii ne-au dat foarte multe — veti vedea săptămîna viitoare Zeffirelli, un film care răspunde unei nevoi — „Iisus din Nazaret”!

## În problema naționalităților și militară nu exit să mă consult

● F.M.: Dar filme documentare: din vîsta economică, socială, politică?

● R.T.: Avem, avem. Veti vedea, de exemplu, un film despre Camera Comunistelor, pe care am ideea de a-l da în fragmente înainte de sedințele CPUN. În ceea ce privește drepturile omului, emisiunea pe care ați evocat-o nu mi-a plăcut nici mie, dar mi s-a spus că în emisiunile viitoare se va porni de la cazuri flagrante din trecut apropiat sau existente încă astăzi. În materie de Tg. Mureș: azi exact o săptămîină, în biroul executiv al CPUN — unde TV era grav acuzată de biroul executiv, de guvern (de care TV depinde în chip evident...), de dl. Ion Iliescu (cu care am fir direct...) etc., foarte acut pusă la zid, mi-am spus: mi s-a cerut un lucru pe care nu l-am acceptat — n-am acceptat cererea biroului executiv de a se opri orice informație despre Tg. Mureș. Am explicat că sîntem o TV care trebuie să dea informații (asa schiop, nărod cum le dă), dar trebuie să le dea. S-a insistat de către reprezentanții comisiei guvernamentale, n-am putut fi înțensibil la faptul că era și solicitarea Comisiei mixte romîno-maghiare, de a nu mai da nici o informație de la Tg. Mureș. Am persistat, am refuzat, dar am fost sensibil la următorul lucru: am cerut ca să fie niște purtători de cuvînt al Comisiei, care să sîntreze aceste informații, conform (și asta oamenii de acolo nu cerut-o) nevoilor lor, pentru că este într-adevăr o zonă delicată. Repet, în problema naționalităților și militară nu exit să mă consult cu toată lumea; cu guvernul CPUN, președintele CPUN etc. În ceea ce privește în legătură cu aceste două probleme, alții vreme cît voi fi la TV, mă voi consulta.

● Stelian Tănase: Este foarte posibil ca numărul acestor probleme să se înmulțească: înțil problema etnică, cea militară, după aceea partidele, după aceea cultura, democrația.



Răzvan Theodorescu



Andrei Cornea



Gabriel Andreescu

Fotografiile de EMANUEL PARVU

Dv. n-ați dat informații despre Tg. Mureș pentru că n-a vrut guvernul?

● R.T.: Nu, nu guvernul. De miercuri începe tot ce ați văzut...

● Voce din sală: Dar pînă miercuri?

● R.T.: Pînă miercuri, situația a fost următoarea: noi avem un corespondent pe care l-ați văzut — a spus că n-avem tehnică, la să arate dl. Suciu un aparat preistoric, o „rigidă”. Cu aceea lucrează în hotelul pe care-l ocupa la Tg. Mureș, camera a fost devastată, cu tot ceea ce se găsea și trimisă la București.

● Stelian Tănase: În ce zi s-a întîmplat asta? E important.

● R.T.: Nu pot să vă spun decît dacă-mi deschid agenda. În acel moment erau lucruri de o gravitate absolută. Dacă transmitem acest lucru, în momentul în care partea maghiară sînt ce făcea... Acest lucru s-a întîmplat pe 19. Iuni. Eu am plecat în aceeași zi la Moscova, am lipsit 3 zile. Atunci a fost și intervenția în tromba a Partidului Tărănesc.

● Delia Budeanu: S-a întrerupt piesa și ei au intrat pe post. Cine a luat în lipsa d-lui R.T. decizia? Pentru că acest lucru nu trebuia să se întîmple.

● R.T.: Cel de la Actualități.

● Ana Blandiana: Această hotărîre de a nu se mai da pentru a nu se mai incita spiritele a luat-o Comisia mixtă romîno-ungară? Eu vreau să vă spun că TV maghiară continuă să transmită...

● R.T.: Și noi transmitem, dar filtrat...

Atunci, e atît de filtrat, incit n-am observat deloc

● Ana Blandiana: Atunci e atît de filtrat, incit n-am observat deloc.

● R.T.: Acesta este punctul nostru de vedere. Punctul de vedere al altora este diametral opus. Astăzi am decis ca Vatra Romîno-americană, la cererea ei, să intre în emisiunea în limba maghiară (și aici am să vă spun ceva în legătură cu dialogul meu cu Vatra). Vatra a cerut să intre în emisiunile maghiare pentru a comenta niște lucruri. După ce corespondentul nostru, Suciu, n-a putut să mă lucreze la Tg. Mureș, am trimis o echipă cu un avion militar care a făcut bruma de imagini care s-au dat, în care (și acum știu că se va protesta) am oprit toate imaginile cu singe, de schinguire, din partea maghiară și din partea romîni, și nu am dat voie să se dea nici o imagine violentă — bolnavi etc. Dar erau scene cu maghiari și cu romîni, teribile. Am oprit, dacă e nevoie să vă spun de ce, vă

spun. Am înmagazinat foarte multe imagini — toată istoria cu Tg. Mureș din momentul în care a putut Suciu să-și refacă filmele. Nu pot să vă spun acum dacă le vom da și cum le vom da. Este un regim cu totul special pe care-l are situația din Tg. Mureș. Astăzi am fost întrebant același lucru și de TV maghiară: am spus ceea ce gîndesc, în toată sinceritatea. Se agit foarte tare Comisia guvernamentală, încercă să-mi telefoneze, îmi vorbesc — președintele ei este Ion Mănzatu — și-mi explică necesitatea unei lucrări.

● Stelian Tănase: Tăcerea este cea mai rea în situația dată. În situații de criză, cum a fost cea de la Tg. Mureș, există o singură terapie: adevărul complet.

● R.T.: La Tg. Mureș, Suciu lucrea cu acel aparat, iar maghiarii lucreau cu ne-numărate Betacamuri.

● L. Roman: Eu m-am întîlnit cu dl. Suciu acum cîteva zile. Și mi-a spus că el a adus de la Tg. Mureș, chiar în condițiile acelea dramatice, a făcut o radiografie a evenimentelor și a implicațiilor, arătînd de fapt ce s-a întîmplat în realitate. Redactorul șef adjunct de la Actualități a refuzat să discute despre acest material.

● R.T.: E un pachet mare de imagini pe care-l am, foarte mare, care ar putea să fie un film de trei ore, dar pe care nu îl vom da decît cînd se va face un remember, dacă va fi nevoie.

● Ana Blandiana: Dar exportati-l cel puțin la Canalul 5 francez a vrut să transmită, dar nu a primit din partea TV romîne materialul.

Spuneți-mi un singur comentator de politică din țara noastră

● Andrei Cornea: În privința acestui lucru mă asociez cu ce spune Stelian Tănase, că tăcerea este gravă și contraproductivă pentru toată lumea; pentru TV, pentru țară, pentru maghiarii din țară, pentru romîni din țară și pentru toată lumea în general. Și mai devreme sau mai tîrziu, informațiile și casetele se vor răpîndi, vor scăpa, așa cum ne-ati spus că o casetă a fost luată de A. D. Munteanu, și acum se găsește în altă parte, nu este exclus ca din aceste casete să scape unele din ele, să ajungă în străinătate, vor fi văzute acolo, și ne vom lua informații de acolo, în loc să le luăm de aici. Am sperat după 22 decembrie că n-o să mai am nevoie de Europa Liberă, de BBC etc., pentru știrile măcar legate de noi. Ei bine, din păcate, constatăm eu totu-



# PROCESUL LUI CEAUȘESCU

GABRIEL LICEANU



rățire interioară, un post după un banchet al crimei.

M-a mirat să văd că nimeni până acum, din cei care provizoriu ne reprezintă, nu a vorbit deschis despre această problemă. M-a îngrijorat când, într-un comunicat al ROMPRES-ului care reproducea o intervenție a mea dintr-un ziar, a fost lăsat deoparte tocmal acest fragment: „Orice tip de comunism, indiferent de fața sa și indiferent de calea pe care ar propune-o, trebuie privit ca un nou experiment făcut pe grupul unui popor, ca propunere politică ireponsabilă și cu perspectivă a unui nou masacu. Comunismul nu a adus în acest secol, pe nici un metru de pământ al planetei, altceva decât minciuna, teroarea, moartea, mutilarea spiritului și tristețea înfinită”. M-a înșădit când, pe soclul statuii lui Lenin, am citit scris mare: „Invățați, învățați, învățați... din 45 de ani de comunism”. Și m-am înșădit și mai mult, când am văzut cum dispăre statuia lui Lenin. Și totuși soclul, adevăratul soclu a rămas: el se află în structurile ne schimbate ale societății și el se află mai ales în mintile noastre, ne schimbate și ele.

3. În sfârșit, procesul lui Ceaușescu trebuie făcut pentru a ține cu toții din infantilizare. Căci poporul român continuă să se raporteze la modelul conducătorului după un principiu patern. Pe Bd. Magheru, după cinematograful Aro, am văzut scris: „Papă, ce rău ai fost!”

Ceaușescu a înlocuit în noi modelul unui tătic (rău) al nației care ne explică ce și cât să mincăm, ce temperatură ne face bine, ce filme se cuvine să vedem, ce trebuie să spunem și ce nu, care ne pedepsea când spuneam prostii și nu eram cumintii.

Pare firesc atunci ca, dacă am scăpat de tăticul rău, să năzuim către unul bun: care să ne dea și mincăm, să ne dea căldură, filme frumoase, program distractiv la televiziune și care să ne dea voie să ținem din când în când din țară să vedem și noi cum arată lumea. Am auzit odată un om care intra într-o stație de metrou tocmal terminată. S-a uitat admirativ în jur, s-a întors către altul și a zis: dacă asta ne-ar da și de minceare, l-am pupa și în fund! Domnul Ion Iliescu este acum pe cale să devină, pentru o parte din populație, tăticul bun care a luat locul celui rău.

Trebuie însă spus că răsturnarea unei imagini nu înseamnă altă imagine. Și că democrația nu se face nici cu tăticul și nici cu copilul, oricât de bun ar fi el, ci cu oameni maturi, care își aleg în mod liber pe cei care să li reprezinte. Teama stupidă în fața existenței mai multor partide vine tocmal din acest model paternalist pe care îl aduce cu sine totalitarismul, modelul conducătorului unic. (Să nu uităm că Stalin era numit „tăticul”, Hitler, Führer, Mussolini, duce, Ceaușescu, „conducător”.)

Sigur că avem nevoie de modele morale, de personalități, de puncte de referință, dar la ele nu trebuie să ne raportăm precum copilul la părinte, ci — cu o vorbă devenită celebră — ca la „constința noastră mai bună”. Printre noi există asemenea oameni: să-i căutăm. Dar oare ne ajung două luni?

În orice caz, vreau să cred că în fruntea acestei țări vor ajunge niște oameni ale căror credibilitate și capital de moralitate să fie atât de mari, încât, atunci când vor explica țării că avem de trecut o perioadă grea, că ne așteaptă lipsuri și că trebuie să ne unim pentru a face față unor imense dificultăți — vor fi crezuți, ajutați, sprijiniți. Pentru că ceea ce s-a numit „revoluția noastră” nu a fost o revoluție făcută pentru minceare și bunăstare fizică, ci una a demnității, a nevoii de a ține din mizeria morală și spirituală. Eu cred că putem îndura orice în numele adevărului și al bunel credințe, dar nimic — nici măcar bunăstarea — dacă ni s-ar propune iar minciuna, teroarea, duplicitatea și frica. Și spun din nou: vai de cei care vor mai minti poporul acesta! Și: să nu ne mai lăsam amuțiți unii împotriva altora!

(La baza acestui text a stat transcrierea casetel înregistrate de TVR în ziua de 6 martie 1990 și transmisă în noaptea de 6 aprilie.)

Unde ne aflăm? Ce e cu noi? Sinteza pe un drum: știm de unde am pornit, dar știm oare către ce ne îndreptăm? Mergem prin lumină sau mergem prin ceață?

Drumul nostru a început de la unitatea obținută prin ură. Niciodată poporul român n-a fost mai unit decât în acest ultimul an prin raportarea sa la un singur personaj. Eram cu adevărat „strînși unii” în jurul unui singur om: unitatea prin umilire și prin ură față de cel care ne umilea. Ceaușescu a fost cu adevărat trăsătura de unire a acestui popor. El ne cotropise spațiul privat, se strocurase în patul nostru, în prietenii noastre, în gândurile noastre, în visele noastre; ne cotropise până și subconștientul. Cred că mulți dintre noi l-am visat, dar în orice caz nu era zi în care, într-un fel sau altul, să nu-l evocăm.

El bine, eram deci unii — prin ura noastră — în jurul acestui om. Această ură teribilă ne-a ținut laolaltă și i-a săpat lui moartea.

Dar un popor nu poate rămâne unii prin ură și nu poate trăi unii prin ură. Acum, când obiectul urii a dispărut, ne trebuie un sentiment pozitiv; ne trebuie încrederea, seninătatea, iubirea. Dar pe acestea nu le avem și nu le putem obține peste noapte, tocmal pentru că pe ele le-am pierdut de-a lungul câtorva decenii. Ne aflăm acum pe drum către recăștigarea acestor sentimente: încredere, seninătate, iubire. Pe ele trebuie să le punem în locul unei imense suspiciuni.

Dar cum le putem obține pe acestea? Răspunsul este unul singur: curățindu-ne, purificându-ne. Începând cu ziua de 16 decembrie — la Timișoara — poporul nostru a ieșit din infern. Revoluția asta a însemnat: ieșirea din infern și intrarea în purgatoriu. Iar purgatoriu este tocmal spațiul curățirii, al vindecării, al spălării interioare. Însă cum se face această spălare interioară, această purgare, această curățire? Răspunsul poate să nară straniu: prin făcerea procesului lui Ceaușescu.

Mireea Dinescu a spus la un moment dat: trebuie să îl uităm pe acest om, trebuie să nu mai vorbim de el; ne ține în loc, trebuie să mergem înainte. Ar fi bine ca lucrurile să arate atât de simplu; dar ele nu arată așa. Pentru că Ceaușescu — am mai spus-o — se află încă în noi și mergând pur și simplu înainte n-am face decât să-l ținem după noi, și nu ca holt, ci ca ființă vie, la lucru, activă în fiecare dintre noi. Iată de ce este nevoie de un proces-țiu de purificare. El trebuie făcut din mai multe motive:

1. Pentru că ceea ce am văzut în ziua de 26 decembrie 1989 nu a fost un proces. Nici nu era timp pentru așa ceva, atunci. Poate că nici nu era nevoie de un proces în termeni juridici. Dar un simulacru de proces trebuia oricum evitat. Pentru că a face o revoluție contra minciunii reînșăpând cu o minciună — și asupra acestui lucru mi-a atras atenția un amic filozof francez — este teribil. Deci, în primul rând, trebuie să facem acest proces pentru ca să ne spălăm de minciuna cu care am reînșăpat. Acest proces nu este însă unul juridic.

2. Acest proces trebuie făcut — chiar dacă el nu ar fi fost prost făcut, chiar dacă nu ar fi fost distoc făcut — pentru a da de rădăcina răului. Acest proces nu este procesul făcut unei persoane, ci, prin această persoană, procesul făcut celei mai cumplite perioade din istoria României și celei mai cumplite perioade din istoria omenirii: comunismul. Acest proces nu este un proces juridic, ci unul istoric, moral și metafizic.

Pentru noi, românii, Ceaușescu nu este decât poarta de intrare, mersul la rebours către începutul ororii în care am trăit apoi vreme de 45 de ani. Această oroare se numește minciuna instituționalizată, minciuna generalizată, minciuna devenită regulă — pe scurt, comunismul. Procesul Ceaușescu este pentru noi porțile de intrare în arena unui proces istoric mai vast. Dacă nu îl vom face, oroarea ne-analizată, ne-disecată va rămâne la pândă. Minciuna va rămâne la pândă, frica va rămâne la pândă, teroarea și umilirea vor rămâne la pândă.

că încă mai avem nevoie. Știrile pe care le aflăm de la RTVR, nu din presă, nu sînt suficient de complete. Și încă ceva: am impresia că ceea ce lipsește TV, dincolo de povestea cu crănicii care sînt cum sînt și e penibil, este un comentator de politică internă și externă. Aceasta e o meserie.

● R.T.: Spuneți-mi un singur, unul singur, comentator de politică în țara asta.

● Ștefan Tănase: Puteți lua doi, trei ziaristi care, de cîteva luni, ne demonstrează că știu să facă comentariu politic. Să nu fim atât de sceptici cu românii.

● R.T.: Dați-mi un nume, d-le Tănase. Așa cum eut de o lună de zile un director pentru radio...

● Ștefan Tănase: După 100 de zile de la revoluție sînt vreo 5-6 oameni în presă care fac comentariu politic zilnic sau săptămînal. Din aceștia numiiți 5, plus un politolog, plus un om reprezentativ pe plan social și anunțați la TV: se caută cinci comentatori politici. Există oameni la „România liberă”, la „Expres”, la „Flacăra”, la „21”, care pot fi în juru.

● R.T.: Pînă la alegeri, nu voi putea găsi un om care să se ridice cu serenitate în materie politică deasupra a ceea ce se întîmplă la noi. D-le Tănase, eu am nevoie de un comentator, nu de un om care să exprime niște opinii politice.

● Delia Budeanu: D-le Tănase, nouă ni s-a cerut inițial mult mai puțin: o seacă și o neutră obiectivitate. Alții! Și sîntem acuzați că n-o avem.

● Florin Măreșescu: Evocînd Actualitățile de duminică, două lucruri sînt de semnalat: imaginile de la Piața Unirii au fost fără sonor, ceea ce este nepermis.

● Delia Budeanu: Cine a decis să se dea fără sonor?

● R.T.: Mi s-a spus că sunetul n-a funcționat în momentul acela... Vreau să vă spun că nici un miting nu se va mai transmite pînă la 20 mai: se vor transmite imagini, în fiecare zi, la Actualități, nu se vor mai da decât 3 minute per partid, casetele urmînd să fie aduse de partidele respective.

● Voce din sală: Cum se face că nici măcar 5 secunde nu s-a transmis de la mitingul din 25 martie pentru susținerea Proclamației de la Timișoara, organizat în Piața Unirii?

● R.T.: În seara lui 24, cînd am anunțat politica electorală a TV, atunci am anunțat că nu mai transmitem mitinguri. Doar știri despre mitinguri. Și ca dovadă, în ziua de 25 seara, s-a dat știrea, și dl. Botu mi-a înmînat ceea ce a citit acolo din partea Uniunii Mondiale a Românilor Liberi, și a fost citit pe post.

● Gabriel Andreescu: Sîtu că o situație de fapt poate fi rezultatul a foarte multe evenimente sau serii de evenimente, din cauza asta eu am un anumit scepticism atunci cînd se identifică un scenariu al răului, o explicație care corespunde unei strategii bine gîndite dinainte. Și din cauza asta detaliile pe care le avem acum în vedere nu pot duce la niște concluzii foarte eficiente, de perspectivă, niște concluzii pe care, în mod ideal, ar fi meritat să le descoperim la capătul întîlnirii noastre. Problema este mai complicată la modul mai general. Și pentru că o punem la modul mai general, ea se dovedește foarte complicată. TV are o sarcină îngrățată și mă mir că dl. Răzvan Theodorescu nu simte această îngrățitudine. TV trebuie să fie liberă, asta este evident, dar ea nu trebuie să fie liberă complet, trebuie să depîndă de opinia publică. Este aici un raport tensionat. Este evident că TV trebuie să fie neutră, și totuși ea nu poate să fie absolut neutră, ea trebuie să reprezinte o conștiință — trebuie să fie reprezentanta unor valori. Și asta înseamnă un gen de parti-pris. Cum rezolvă aceste paradoxuri care duc la multimea de complicații concrete de care se lovește un director al TV? Cred că răspunsul va cădea tot pe ideea de profesionalism. Iar profesionalismul în mass-media nu este doar unul al expresiei, ci și unul de ideal. Al cooperării cu societatea. Acest lucru nu se poate realiza însă, cu vechile cadre. Bineînțeles, există și opinia următoare: ce faci cu atîția oameni? Au fost alții compromiși, ce faci, îi dai afară? Îi pedepsești? Merită să devină victime ale noilor stări de fapt? O astfel de întrebare cred că trebuie să aibă un răspuns negativ în foarte multe situații. Dar sînt o multime de situații în care răspunsul trebuie să fie da. TV are un rol față de societatea românească, încît este inadmisibil, dacă vrem să schimbăm istoria, este inadmisibil să mai lucrăm cu aceleși echipe. Nu este vorba de a judeca problema responsabilității în termenii vetei zilnice, este vorba de a judeca responsabilitatea celor implicați în politica TV, în profesionalismul ei. Acesta cred că este mesajul pe care nu, cel puțin, l-am transmis d-lui Theodorescu.

● R.T.: Vă înțeleg perfect și subscriu la ideea de profesionalism. Schimbarea echipei este o frumoasă sintagmă. Au apărut la emisiunile de tineret figuri noi, programe noi. În zona Actualităților, acum lucrez cu Emanuel Valeriu, pe care l-am numit de cîteva zile, la transferul acestei zone. Sîntem dispuși să luăm oameni chiar din anul I, îi pentru a schimba figurile și modul de gîndire; din păcate, ne vom împiedica de niște lucruri foarte concrete, de un soi de incapacitate a unor oameni tineri de a discuta obiectiv. Actualitățile se vor schimba treptat, treptat. Deocamdată, am de gînd să întîlcim discuții cu cei care mi-au cerut. Mă voi duce la Vatra Românească.

4 aprilie 1990

A consemnat  
ALINA FLOREA



# ACENTE

Alina Mungiu

## • La noi, Havel ar fi pierdut alegerile

Pe zidul masiv al Bibliotecii Centrale Universitare din Iași — fostele Fundații Regale — studenții au scris: Gabriel Liiceanu, președintele României. Urca legeni spre Copou, citesc și comentază: „Altul care vrea să fie președinte?” sau „De unde a mai răsarit și asta?”. Urmează supoziții felurite, pronunțate la început cu îndolala, apoi din ce în ce mai ferm, pe măsură ce zvonul se îndepărtează de originea sa. Astfel se poate afla, dacă te învâri puțin prin stația de tramvai de mai la vale, că Gabriel Liiceanu este venit de la Paris, leșit din închisoare, descins din creierul muntților etc. Când și când intervine câte unul și încearcă să-l lămurească, dar ce-l adevărat într-o mare de zvonuri? Zvonul cel mai dezamăgitor, pentru că este cel mai puțin spectaculos.

În același local a lucrat pentru un timp scurt domnul Dan Petrescu, disident. Teșenii auzeau de el mai mult la Radio Europa liberă. Pe 22, el și-au văzut nu l-au prea recunoscut, pentru că — la drept vorbind — ei nu-l cunoscuseră. L-au ales repede în C.F.S.N. Iași, dar el a demisionat și a plecat la București. Ministrul adjunct al Culturii, Teșenii s-au bucurat, mai cu seamă când l-au văzut și la televizor. Păi ce, asta se întâmplă în fiecare zi? A mai fost pe urmă ceva scandal cu teatrul Luceafărul, s-a mai auzit și de o declarație despre Vatra Românească pe care nu a înțeles-o nimeni, a fost schimbat directorul editurii Junimea cu un director nou a cărui nume a mirat pe mulți, dar una peste alta, revoluția culturală la Iași s-a sfârșit într-o deplină uitare.

Lunile în care lumea îi lua în brațe pe disidenți, în care-i arăta pe stradă și se mândrea că „ată la cinci minute de mine” nar să se fi sfârșit. Nimeni nu se mai aștepta să o injurie deschis pe Doina Cornea — mai ales că e altă de lipsă de apărare, conștiințele o adevărată tentativă —; dacă Ana Blandiana își exprimă vreo rezervă față de Front, se găsește imediat cineva să spună: „Să se ducă la poezia ei, că tot nu se pricepe la politică”, iar despre Mircea Dinescu nici nu știu ce să mai spun, nu are cine și de cine să-l apere. Când am scris că ne-a plăcut cum l-a înțeles pe Petre Roman, am primit telefoane de amenințare la redacție, și odată l-am lăsat receptorul lui Liviu Antonesei care a strigat interlocutoarei: „Păi dacă nici Dinescu nu are voie să interzică pe cine vrea în țara asta...”, adăugând: „Stai Liviu Antonesei. Nu știu dacă numele meu vă spune ceva”. Nu știu ce-a răspuns fata, nici ce-a crezut Liviu, dar încă de pe atunci — era prin ianuarie — m-am gândit că spune creditul disidentului.

S-a născut aceasta pe seama securiștilor, frontiştilor, și a multor alora care „ar avea interes să...”. Și pe bună dreptate. Dar am fi orbi sau lipsiți de luciditate dacă nu am recunoaște că toate acestea s-au produs și din cauză că idolatria noastră față de ei i-a obligat să joace roluri care nu li se potriveau. Pe ce teme ne-am închipuit noi — sau cei care au săvârșit farsa sinistră a citorva numiri „mari” — că acești oameni ai rezistenței în și prin singurătate vor deveni miniștri excelenți, ambasadori de marcă, politicieni, deputați etc.? Oare a învățat disidența pe cineva altceva decât ceea ce știa în mod obișnuit, vreo învățătură altfel decât autistă, aplicabilă în cotidian?

După trei luni de pseudolibertate Mihai Șora nu mai este Mihai Șora, ci ministrul învățământului. Este ministrul învățământului mai mult decât în elipsă în care a fost numit și toți am aplaudat, este și va rămâne așa chiar după ce va părăsi și funcția — și ceea ce i-a legat numele de funcție atât de tare sînt tocmai greșelile sale ca ministru. Puțini l-au citit pe Mihai Șora, puțini studenți chiar, dar toți știu că ministrul învățământului este cel care a dat universităților o autonomie care n-a servit decât la avansarea cadrelor didactice, care a blocat fondurile UASCR, care a dublat numărul studenților din unele facultăți, anulând practic admiterea, care a încercat să forțeze încadrarea celor de la ultimul an de la „Ștefan Gheorghiu” în cadrul I.S.E.-urilor universitare. Aceeași

situație în legătură cu Mircea Dinescu, care, intervenind în momentul decisiv în C.P.U.N. — când se discuta dacă activității p.c.r. pot sau nu fi președinți — a zvrilit butada aceea cu Toma Caragiu care era băiat bun, deși a fost secretar de partid — de parcă el nu ar fi înțeles că nu despre asta era vorba — și a contribuit astfel decisiv la pierderea momentului și la nestirgitele zbateri care vor rezulta de aici. Bineînțeles însă că Mircea Dinescu are dreptul să decidă singur când începe și când se sfârșește revoluția sa. Vinovații sîntem iarăși noi, care nu ne-am mulțumit cu poezia Dinescu, nici cu disidentul Dinescu, și am vrut neapărat un leader de opinie Dinescu.

Crede că se puteau găsi alte căi de a ne manifesta recunoștința și respectul față de cei care au contribuit la eliberare. Nu facem decât să compromitem oamenii și cauza dacă ne închipuim că, dacă Dan Ioșif a fost bun pe baricadă la inter va fi vrednică un bun parlamentar sau dacă Ion Caramitru a fost superb la TV este cit de cit notabil ca vicepreședinte C.P.U.N. Nici măcar Sergiu Nicolaescu n-ar fi un bun general, deși atât de dezinvolt comanda armatei pe 22. Toate aceste sentimentalisme ale noastre nu fac decât să prelungească amatorișmul. Ținem neapărat să facem o demonstrație a faptului — pe care practica îl va confirma prea repede — că un bun scriitor trebuie să se întoarcă la scris, un actor la scenă, și că trebuie să începem să ne alegem organizatorii și conducătorii pe criterii care țin doar de aptitudinile lor, și nu de rolul jucat în revoluție? Un timp am considerat aceste prezente oportune și garanție: „Lasă să rămână Pleșu ministru, să fie și un intelectual adevărat acolo!”, spunea unii, până au început să se convingă că este o eroare: există un lucru chiar mai greșit decât a nu participa la putere: a participa numai cu numele.

Am auzit repetate tînguiri în legătură cu faptul că „nu avem un Havel”. Problema este falsă: ce șansă ar fi avut un Havel într-o națiune care a putut crede că Doina Cornea cumpără la valută uzinele din Roșița și alte asemenea înepții? Dl. Ion Rațiu crede că viitorul nostru e asigurat de faptul că nu avem alfabetul în țară. Ne bucurăm de atîta optimism, dar se va convinge singur că, într-un sens foarte dureros — există alfabetul chiar și printre intelectuali. Altfel cum ar putea o absolvență de filologie să afirme că Petre Mihai Băcanu este împotriva Frontului pentru că este membru al unei secție care bea singe de copii? Și cum ar putea alții să cadă pe gânduri auzind asemenea înepții?

De curînd am trecut iarăși pe lângă zidul Fundației Regale din Iași și am constat că se facuse dreptate. Cineva a acoperit cu vopsea acolo unde scriseseră studenții Gabriel Liiceanu, președintele României, și a scris „Ilieșcu”. Nu știu ce va fi gândit Mircea Dinescu despre aceasta.

# ACENTE

Andrei Cornea

## • Zig-zag-urile confuziei

În lumea asta plină de confuzii, ce mai contesează încă una? În lumea asta plină de orori, de ce ne-am mai preocupa de încă un specimen? În lumea asta plină de venin și de ură, de ce mai trebuie luat în seamă încă un caz?

Și totuși, citind în revista „ZIG-ZAG” nr. 7, sub titlul „Dumitru Popescu ar fi ezitat, domnul Andrei Pleșu nu” un scurt editorial semnat „ZIG-ZAG”, nu cred că se poate păstra tăcerea. Problema nu este că, poate, Andrei Pleșu a greșit. Problema nu este că, poate, el a greșit considerabil într-o împrejurare sau în alta. Problema este că, după distinsul editorialist de la „ZIG-ZAG” (Ion Cristoiu?), predecesorii actualului ministru al culturii, „Ioșif Chisinevski, Leonte Răutu, Dumitru Popescu, Suzana Gădea ar fi ezitat înainte de a lua o astfel de măsură arbitrară” (suprimarea Contemporanului n.n.). Problema este că Andrei Pleșu este dat drept succesorul mai sus-amintitilor, nu numai în biroul ministerial, dar și în spirit. Și că îl întrece chiar în malignitate. Problema este că autorul ce ne-a dat *Minima Moralia* face serie cu o analfabetă sau cu un comisar al propagandei.

De ce n-ar face atunci serie și cu Jdanov sau cu Goebbels? Hirtia nu numai că suportă orice, dar se pare și că tresăle de bucurie dinaintea unor asemenea confuzii.

Dar, dacă Andrei Pleșu și Dumitru Po-

pescu sau Suzana Gădea sînt cam același lucru, de ce oare n-a fost și editorialistul nostru la fel de întrepid pînă acum câteva luni? De ce nu l-a denunțat el cu tot atîta vehemență și ne predecesorii lui Andrei Pleșu, care chiar nepătați nu erau? I-a fost cumva frică de unele urmări neplăcute? Altfel, chiar lui Andrei Pleșu, nu le-a fost, dacă nu mă înșelă memoria. E chiar atunci: creatorii de confuzii de la „ZIG-ZAG” nu știu decît de frică, frică de revolverul lui Goebbels și al verilor săi. Dar nu frică de minciună, fals și oroare.

# ACENTE

Șerban Foartă

## • Apolitism și profitocrație

Ideologia comunistă tăgăduie apolitismul pe care, însă, îl preferă oricărui part-pris politic inclusiv celui comunist, — care implică, totuși, riscul de-a se întoarce împotriva-l, ca propriu-zis disidentul. Ideologii ca atare, culturistici și politrucii potenținadei purpurii sînt, ca și Răul de Bergson „du mécanique plaqué sur du vivant”, — adică simple ustensile: pirahiti și scripeti, cricuri și leviere, i.e. „curele de transmisie” (ca sindicatul, după Vladimir Ilici). Or, se ridică întrebarea: care să fie viul asta (placat mecanic și... ritabil), într-un sistem ostil, ce nu se autoreglează și care lînde-n, permanență spre inertie și stagnare, — dacă nu pietora confuză și cinică, de apolitici?... El întretin, pe de-dubut, un rest de viață, o căldură (și duhnul D de bălestar, — care, fără să-l rodnească, îngrășă vrăful de șponcioș, dar greu, sterili ideologie. În paranteză fie spus: e o metaforă, aceasta, de proveniență pur minieră). Categoriile neoreducative, de la araziștii la doctorii, la doctorii ce parafazăză certificate medicale, sînt baza de îngrășăminte a celui mai sărac pămînt fce care bietii activiști nu pridideau să ni-l prezinte, în risu-plînsul unanım, drept Tară a Fărăduintei). Stupid sau nu, apolitismul categoriilor numite e unul propriu (și obligatoriu) oricărui profitocrație; iar orice profitocrație nu e posibilă decît acolo unde mizeria (neagră) e în floare. Aceasta profitocrație are nevoie de penurie (araziștii, bunăoară, trăiesc din criza de butelii), adică, pe ardolențențe, aiv, mereu, lipsă de lipsă, — pe care-n beneficiul propriu ar vrea-o cit mai îndelungă: cronică și definitivă. E, ea, aliată de nă-deide a aparatului politic, care, la rîndu-l îl acceptă penibilă venalitate (și apoliticiul confort). Nu deumnezeu absolută e, însă, viul ei (de sur), căci un atare fenomen ar sărăci-o și ore dinău: el absolutizarea crizei, a deficitului de bunuri, a de-servirii populației (de la butelii-aragaz la asistența medicală, — ultima, val, atît de gratuită!). El nu-i surdă, perestroika foreconizată și în urma unei revolte NU a lor, pusă în practică, ici-colo, de către gorbaciiovii noștri), — care ar duce, eventual, la rezolvarea zisei crize (dar care n-a dus, din păcate, la marelă vecin și prieten, decît la, deocamdată, zgomot, — după cum glasnostul, și el, la Primăvara de la Vilnius; vară primară cu accen, brejnevizată, de la Praga). Ziceam că profitocrația n-ar agree o perestroikă, — ceea ce nu înseamnă, totuși, că ar fi antifesenistă, că nu l-ar fi, de pe acum, comod la umbra rozei roșii. Căci o slăbire de surub (o simplă relaxare deci, — fără vreo descentralizare, ce presupune, deopotrivă, inițiative și răspunderi —, pe cînd penuria-l cam tot aia), precum aceea operată de către noii noștri sefi, nu s-ar putea să nu-l priască, — cu-atît mai mult, cu cit pe acestia nu-l tulbură apolitismul, ba, pe deasupra, îl oferă și libertate de mișcare. Pe lângă pasaportul verde (ce nu-l lipsea nici înainte), ea are, astăzi, și puținta ca, la valută-l endogenă, bisnitărească și la negru, să mai adauge, acum, o altă, una exogenă, — fructificîndu-și ipso faeto și libertatea de mișcare, iar tot acest căldut, sunoi profitocrat e viu: (se) mișcă. Nu mai îngrășă, deocamdată, nici un sterili ideologie, ci, pur și simplu, se îngrășă. Numai că domniul de la centru ar trebui să nu ignore, ca fosti (și viitori?) marx-isti, că o situație ca aceasta, incontron-labilă fiscal, duce la cel mai hrăpăret și primitiv mercantilism: un (fore)canilism sălbatic, adică a Fătăi salvage, ca și, pesemne, la inflație, — victimele că-reia, dintîi, vor fi cei cu venituri fixe (și derizorii: salariații). Situație, ne cit cred, nepastă și, poate, post-thermidoriană, — fără ca, bineînțeles, să mă încerce, denunțînd-o, vreo nostalgică a Terorului (ce, de altminteri, nici nu pare un fenomen ireversibil, pe totdeauna revoluț). Aceste rînduri nu vizează decît un lucru, și anume: apolitismul profitabil.

# ACENTE

Daniel Vighi

## • Strategia zvonurilor

Există mai multe forțe în țară care converg în a înclina procesul de democratizare. Acestea s-au coagulat în jurul Frontului care nu este în primul rînd un partid, ci, mai degrabă, expresia unei mentalități. Din această cauză se dovedește foarte greu la modificat opțiunile membrilor săi. Majoritatea acestora au o lipsă de mobilitate a dialogului care indică, de fapt, o inapetență pentru democrație. În lipsa argumentelor sînt preferate amenințările, șantajul mascat, înnuărilor neobișnute și zvonurile calomnioase. Ceea ce mă face să cred în existența în continuare a unei activități a securității este tocmai coordonarea coerentă și precis orientată a zvonurilor menite să discreditze orice personalitate politică în stare să ofere domnului Iliescu o alternativă la candidatura de președinte al țării. Paradoxul este însă faptul că popularitatea zvonurilor este direct proporțională cu enorma lor minciună, așa cum a fost zvonul conform căruia domnul Rațiu ar fi fost, nici mai mult, nici mai puțin, decît... ungar. Sentimentul pe care-l ai în fața unor asemenea obtuzități agresive este acela de abandon, de sfîrșală, de luptă inegală și fără șanse. Cum să arăți fiecărui om în parte istoria familiei Rațiu și ce au însemnat membrii ei în istoria națională. Goul în școlăritate nu-l poți umple cu câteva biete articole jurnalistice. În același fel calomniile la adresa familiei domnului Radu Câmpeanu. Enormitățile sînt și în această situație de proporții: am auzit, la sut, de data asta, că Radu Câmpeanu și-ar fi omorît sora ca să-i ia averea și că radio „Europa liberă” ar fi lansat apeluri insistente ca nu cumva să-l votăm pentru că își tiranizează fiul și soția și, prin urmare, va nenoroci țara. Aceiași oameni care dau crezare zvonurilor în cazul Câmpeanu refuză să accepte faptul că Doru Braia ar fi declarat la același post de radio că expulzarea sa din țară este fără temei legal și că, în plus de asta, a și fost băl-tut pe aeroport. Aceste lucruri din urmă sînt taxate drept propagandă mincinosă. Ceea ce surprinde în toate aceste cazuri este incapacitatea cu care cei care le colportează cred în ele. Siguranța lor este atât de mare încît refuză să creadă că s-ar putea să fie simple zvonuri. Am discutat de mai multe ori la redacție cu oameni indignați pe mitinguri, pe partide, pe cei cărora nu le place să muncească și se tin doar de „tulburarea ordinii publice”. Le-am spus că așa-i democrația, mai vioasă, mai dinamică, asta nu înseamnă nimic rău, dimpotrivă, numai așa se poate construi o lume nouă. Am simțit însă că discut în van și că pentru opinienții mei democrația este, de fapt, o formă neliniștitoare de anarhie și dezordine. Se apărău cu ideea necesității de a munci cit mai mult pentru că, numai așa, ziceau, o să trăim mai bine. Le-am explicat că perspectiva aceasta este falsă; și Ceaușescu ne-a cerut același lucru; muncim degeaba dacă nu schimbăm structura centralizată, birocratică, a statului și ineficiența vechiului aparat administrativ. Nimeni nu zice să nu mun-cim, însă este de dorit ca munca să fie pusă în valoare, să nu se risipească într-un hătis birocratic fără cap și coadă. Nu m-au înțeles, au schimbat subiectul și au trecut la partidele istorice, adevărată nenorocire venită pe capul țării, de aici s-a trecut la capitaliști din afară care vor să se instaleze la conducerea țării, cînd le-am risipit și bănuiala asta s-au repezit asupra doamnei Doina Cornea cu o furie calomnioasă inexplicabilă, mi-au spus că este amanta regelui, că și-a schimbat numele și că, de fapt, este unguroaică. În toată această discuție nimic despre nomenclatura comunistă, nimic despre securitate, nimic despre absența din boxa acuzatilor a celor care au tras în popor, nimic din toate astea, ci doar o sfîntă minie împotriva a tot ceea ce, pozitiv, ar putea democratiza țara. Dacă Frontul va câștiga în alegeri, ceea ce este foarte posibil, sînt sigur că nu va putea ușura povara dezastrului economic pe care dimpotrivă îl va perpetua prin împotrivirea sa la orice reforme radicale, singurele în stare să scoată țara din criză. F.S.N.-ul nu poate face mai nimic din acest punct de vedere pentru că în spațiul lui se află o armată imensă de nomenclaturisti incompetenți și de birocrati, care vor încerca să frîneze cu disperare orice tentative de descentralizare care le pun în pericol locurile căldute de muncă. Acești susținători ai Frontului îi vor cauza atîta rău, încît un guvern fesenist se



va menține la cirna fără foarte puțin. Se va vedea atunci că nu avem altă soluție decât reformele radicale, realizate în spiritul Europei de Vest. Poate că abia în fața unui faliment total, harnicii mei fesenști vor pricepe. În sfârșit, că am încercat-o rău de tot și că nu ne putem juca de-a politica pe bază de resentimente și zvonuri calomnioase.

# ACENIE

Petru Creția

## ● Despre demnitatea individuală

În amarele ceasuri ale altui timp, când ne simțeam doar obiecte oarecare în puterea puterii, unora dintre noi ne-a stat drept reazim nu numai îndărătnicia și răzvrătirea interioară (*tyrannia in tyrannos mundi*), ci și, cu patosul ei abstract, propoziția Kantiană potrivit căreia umanul din noi, în persoana noastră și în persoanele celorlalți, trebuie tratat întotdeauna ca scop și niciodată ca simplu mijloc. Enunțul derivă dintr-o teoresă de care, în trecerea vremii, ne-am mai instrăinat, însă ei însuși a rămas ireductibil. I se adăugase apoi gândul, de o altă înaltă obârșie, că nu trebuie respectat în noi doar omeneșul generic care rezidă în noi (die *Menschheit*), ci însăși ființa noastră în toate determinările ei, sinele contingent care trăiește o singură dată (demonstrata entității pieritoare) și ale cărui dureri nimeni nu le poate trăi în locul lui și nici răscumpăra vreodată (demonstrata entității pășitoare). Dar mai țineți oare minte, nu are importanță cine și unde în lume, ci de brută poate fi violată demnitatea individului uman?

Cu brutalitatea ne-am mai fi descurcat, cîți vom fi fost prin veacuri și locuri, atât de vădită îi era, sub măști, nuda esență. Altfel de simplu se formula, în orice minte nealterată, propoziția că într-un asemenea sistem de referință orice ins uman este numai și numai un mijloc pentru împlinirea puterii ca scop și a celor puternici ca beneficiari exclusivi și necondiționali. Iar pentru împlinirea acestui scop, nu o dată înostiază ca absolut al istoriei și chiar sacralizat ca atare, trebuia să dai, odată cu tot ce îți aparținea ciuda ca bucurii, gladiuri, năzuințe, iubiri, înseși temelurile demnității tale.

Pentru că aspirația oricărei puteri totalitare nu este doar să te folosească drept mijloc, instrument, carne de tun, piatră de zid, pulbere de drum, număr adăos la număr, nu doar să îți ignore și să îți excludă, ca pe o crimă împotriva ei, orice interioritate individuală, ci și să te facă să te simți ca atare și, la limită, să îți de tînc, să te trădăuiești, să nu te mai știi, să nu ai chip nici nume.

Metodele se cunosc: să trăiești în veșnică teamă fără să știi întotdeauna de ce, să deznădăduiești, să te îndoiești de legitimitatea aserțiunii de sine, să îți totodată o strictă proprietate și al nimănui, să te simți mereu vinovat, ori de ceva anume, ori, în general, că ai putea să crezi că îți se cuvine ceva, că ai vreun drept sau vreo dreptate. Să te înjosești mai ales. Pînă la a crede că singura ta demnitate este anularea de sine și slujirea fără rezerve și fără șovăială a puterii ca țel absolut și a celor puternici ca sacerdoși ai istoriei.

Da, toate acestea prea bine se știu, au fost analizate pe larg, după ce au fost plătite, îns de îns, în îngustimea diferitelor circine și prădalnice istorii la care am participat, și nu doar ieri. Totuși mai este de adăugat ceva.

Și anume că un scenariu în care de o parte se află, nemiloasă și consecventă, puterea acuprită și de cealaltă nepuțința multimilor acuprite este un scenariu fals. De fapt, într-o lume dominată de forța ilegală, multimile acuprite se constituie ele însele într-o ierarhie de acupritori. Și nu e vorba doar de aparatul de funcționari ai puterii, organizați și privilegiați ca atare. Nocivitatea dictaturilor absolute coboară mai adine, pînă în ultima fibră a comunității umane. După ce, tot coborînd, se isprăvesc ierarhia plătită a puterii, idealmente mai jos decît ultimul ei stîpînit sau complice, începe, mereu descendent ierarhic, lumea acupritilor care se erizează, toleranți și chiar incurajați de sistem, în acupritori de rang secund. Mulți, foarte mulți, și răi, ei nu sint explicit delegați în acest sens, însă, sub presunea modelului de ansamblu, acela al puterii autoînstituie și perfect arbitrar, operează ca mici, tot mai mici, puteri arbitrare, pînă la ultimul vînzător, la ultimul teșchetar, la ultimul

șanipulant de vehicule publice sau de fișiere de clinică, pînă la cel din urmă secretar, arhivar, gestionar sau paznic de ceva. Toți știu ce statut și se conștientizează din înalt, toți știu că ești doar mijloc și nu scop, și te tratează în consecință, ca pe o pradă în cel mai bun caz, ca pe o nonentitate de cele mai triste ori. Toți se instituie, prin raport la tine, care nu ești nimic, ca instituții în sine, hotărîte să încalce, în numele falsei lor demnități, specificul propriei lor meniri sociale. Cel care își asumă asemenea privilegii nici măcar nu se răzună pe faptul că și el sint tratați la fel cu un egalon mai sus, nicidecum. Ei procedează astfel ca și cînd s-ar situa în însăși obârșii nașterii, simțindu-se spontan incomensurabili cu nimicnicia la, ca și divini. Sluga de stăpîn rău este la fel de rea ca și stăpînul, oricît de mici i-ar fi prerogativele. În sfera arbitrară și feroce a forței coercitive autoînstituie orice particulă de putere delegată, oricare i-ar fi extensiunea, se exercită cu aceeași intensitate și cruzime ca și puterea supremă. Pentru că ea, avînd mandat tacit să o facă, se exercită de fiecare dată asupra unor persoane a căror demnitate individuală a fost abolită prin însăși natura întregului, care subsistă, în principiu și în fapt, tocmai în virtutea acestei degradări și reificării a ființei umane.

Desigur nu numai forma de acuprire de care este vorba aici, dictatura totalitară, este responsabilă de aceasta. Dar ea stimulează și înlesnește cît poate mai mult și mai sistematic această latură a naturii umane, adăugînd la forța brută și la colțieră mercenară însăși folosirea omeneșului împotriva omeneșului (din care acuprirea însăși face parte).

Dar cine sint cei destituiți de la orice rang al demnității persoanelor? Sint fără excepție toți cei care, permanenți ori temporari, nu participă, prin poziția lor în sistem, la exercitarea puterii și se află excluși din ierarhia ei: clientul, pasagerul, pictonul, pacientul, spectatorul, petionarul, contribuabilul, electorul, locatarul și, îndeobște, locuitorul. Noi toți atunci cînd, pe de o parte, sîntem privați de orice autoritate și, pe de altă, nu avem recurs la nici o instanță de drept. Justiția totalitară este fievivă atît în principiu cît și în aplicare ei. Cînd o să scăpăm din labirintul legilor-calpe, ele însele armă, pretext ori argument al spoliierii insului uman de demnitatea lui? Ca să nu mai fim la cheremul original își poate impune la un ghiseu sau la un colț de stradă, legea bunel lui voi, emanatie tot mai îndepărtată, dar mereu la fel de virulentă în impunerea ei, a suveranei fără de legi care constituie lumea acuprită.

# ACENIE

Gabriela Adameșteanu

## ● Despre difuzarea presei și dulcea viață de disident

Abonații din provincie ne semnalează că revista „22” se difuzează cu o înfriziere de 15-20 de zile (record înregistrat săptămîna aceasta la Tulcea): la viteza cu care se succed evenimentele, o publicație săptămînală este în felul acesta anihilată. Nici nu mai conținea atunci ca 1/3 din numărul de pagini s-a cedat publicațiilor de partid (cite inutile, ori slujind cauza Frontului, și așa foarte bine slujită) într-un moment cînd cu ceea ce se primește la redacție s-ar putea scoate încă o publicație de aceeași calitate; și eventual una adresată unui public mai larg (așa cum ni se sugerează mereu, așa cum ne-am dori și noi). Nu ne rămîne decît, cu părere de rău pentru efortul uman irosit, să ne cerem pe această cale scuze colaboratorilor ale căror materiale interesante nu ajungem să le publicăm cu promptitudinea necesară; cititorilor cărora, destul de urmîrîm cu interes opiniile, nu le putem răspunde, într-o firescă rubrică de corespondență. Celor care nu primesc abonamentele revistei „22”, normal este să le cerem scuze cel care ne boicotează.

Mă feresc însă (pentru că ce poate fi mai comod?) să-l găsesc vinovat pentru toate aceste fapte neluciferoare, doar pe ministrul culturii; mi se pare chiar nefiresc că problema hirtiei și a tipografiilor (bune pentru orice muzeu occidental) să se limiteze, în paginile publicațiilor noastre, la discutarea persoanei domnului Andrei Pleșu. Infanțismul (tipic celor crescuți și trăiți într-o societate totalitară) ne determină, desigur să găsim la

repezenă un (singur) vinovat pentru stări de lucru de o asemenea gravitate. Confruntată cu o astfel de reducere de pagini și tiraj, o presă eficientă (după opinia mea) ar trebui să investigheze situația „pe teren” la această oră, să verifice dacă (și cîtă) hirtie se mai exportă, posibilitățile de modificare a tehnologiei tipografice (există într-adevăr tipografii oprite în vamă?) au existat șanse ratate de contractare a unui nou material tipografic?) etc.; să aducă deci date precise și lămuritoare, astfel încît să ne putem da seama în ce măsură dispoziția ministrului culturii (deci și a guvernului, în egală măsură) se impunea a fi luată; se impunea a fi luată astfel.

M-am gândit la toate aceste lucruri mai ales după ce am citit articolul domnului Ion Cristoiu din *Express* (12 aprilie, în el, nu despre scandalul „Contemporanul” este vorba (așa cum enunță titlul) ci mai degrabă despre „lenta degradare a imaginii publice a domnului Andrei Pleșu”. După părerea domnului Cristoiu, actualul ministru „are toate motivele de a privi cu melancolie la perioada anterioară Revoluției” cînd „Făcînd o disidență de capul lor, revistele îi acordau spații largi, pentru a se exprima cît mai subtil”, cărțile „au beneficiat de comentarii entuziaste, pe suprafețe ample” și „schizofrenia națională dată de jocul nostru dublu a făcut ca mulți activiști să-și exprime nemulțumirea față de regimul Ceaușescu, sprînzîndu-i pe acuns pe scriitorii disidenți”. Nu pun la îndoială ultima afirmație, mai ales că (fără a face din așa ceva un reproș) d-l Cristoiu avea la acea vreme suficiente relații (inevitabile prin posturile pe care le-a ocupat) cu lumea activiștilor. O nedumerire însă tot am: de ce oare, dacă tot ne luăm în sfârșit „curajul de a recunoaște că în ultimii ani al fostului regim, contrar aparențelor, scriitorii preferau recunoașterii oficiale această glorie de cercuri literare”, de ce oare nu a optat și d-l Cristoiu pentru această „doce viață de disident”? Sînd domnului, ea ne era pe atunci tuturor la îndemînă, era suficient un gest oricît de mic ca să leși din Front! De ce a preferat să conducă SLAST-ul, îndrumîndu-l cînd spre o „tabără literară”, cînd spre cealaltă (momentul Barbu și al celor 22), după cum se arată că ori unii, ori alții vor fi cîștigătorii? Puterea avînd grijă să nu cîștige de fapt nimeni, ci doar să se deterioreze imaginea publică a scriitorului (ca și a unuia sală de breasla), iar d-l Cristoiu înțelegînd la vremea acest lucru, și orientîndu-se și publicațiile cu suplețe, a putut trece de la SLAST la revista TEATRU, cîrmuită cu bine pînă în prezua revoluției. Și întîi acum, la peste trei luni, în măsură și în postura de a-l da lecții (și cu cîtă severitate, și cu ce comparații!) în calitate de reprezentant al presei libere) fostului disident, și actualului ministru Andrei Pleșu.

În privința disidentului, și a vieții veșele de disident, să-mi permită domnia să să am altă imagine. Puțin cîți nu fost, disidenții noștri n-au avut parte de prea multă complicitate și încurajare acunsă, ci mai degrabă de reacția colectivă inversă. Un sănătos spirit practic comun mai degrabă i-a izolat, ca pe niște persoane contagioase. O izolare care convenea de minune autorităților: pentru ca microbul să nu se ia; pentru ca cei ce aveau chef să-i imite să știe la ce să se aștepte. Așa că odată instalat în viața de disident, se întîmpla frecvent ca prietenii de o viață să devină deodată foarte ocupați și să nu mai aibă timp să te vadă; ca prietenii doctori să nu facă efortul de a-ți îngriji familia bolnavă, dacă tot aveai pază la poartă. Asta ca să stim la ce ne putem aștepta de la alții! Cît despre acest publicare de-a dreptul „festivitățile”, să fim serioși, doar am lucrat în sistemul editorial alțiia ani de zile! Înainte de a se afla în țară ca al eveniment „persoana non grata” apărarea emisarului CCES (autorizat) și după o șușoteală în spatele ușilor închise, spre neplăcerea colectivă (de obicei) a celor angrenați în această treabă, se smulgeau pagini, capitole, coperti etc., pentru ca numele și vorbele păcătoșului să fie extrase din memoria colectivă — din ce în ce mai circuită. De aceea eu personal mă cam îndoiesc că d-l Andrei Pleșu are de ce se gîndi cu prea multă nostalgie la vremea cînd familia sa avea pază la poartă, iar el (simplu bibliotecar la Teteani) era izolat și de cei apropiați, și de prietenii, și de mulți-pușini admiratori din acea vreme. Pentru că, dacă tot am ajuns la această clipă de sinceritate, să recunoaștem că a existat și un impuls comun interior de ostilitate față de gloria „nemeritată” a disidentului (pentru așa ceva să se vorbească atîta de el?) elogiat în zărele și la posturile de radio străine (mod firesc și de ocrotire a vieții lor, evident periclitate, așa cum, de pildă, cazul Ursu și nenumărate altele anonime și tragice ne-o demonstrează). Altminteri cum ar fi prins atît de bine zvoneriile serviciilor de dezinformare ale securității? Altminteri cum am fi ajuns la acest moment (de ast) de adevărată agresivitate față de oricum elementară însă de respectul de actul de disidență (cazul Dolnei Cornea căreia i s-a fabricat cea mai absurdă biografie și i se aduc atîtea reproșuri nemeritate fiind cel mai elocvent).

Există, după opinia mea, și această explicație în excesiva comentare a persoanei domnului Andrei Pleșu. Pentru că (din nou sint în de acord cu d-l Cristoiu) eu una nu cred că în aceste luni „puterea ministrului (de cultură — precizarea n.) a crescut și nu a scăzut”. Nu, Nici gînd. Dar un ministru în care 40 de ani a domnit ideologia, dirijînd autoritar selecția cadrelor, un ministru în care de un dece-

niu n-au mai intrat tineri decît prin șansa înrudirii cu oameni cu greutate din „aparati” ori „sistem” (central, editorial etc.), un ministru în care a contat orice (mafia intereselor, servilismul birocratic, colaboracionismul cu securitatea) în afară de valoare, în aprecierea oamenilor și unde (la fel ca peste tot) cei ce-și pierd privilegiile azi se coalizează folosînd cu abilitate flamurile democrației, nu se poate reorganiza atît de ușor. Și oricum, roadele reorganizării nu se văd după trei luni de zile.

# ACENIE

Mihai Pupăzan

## ● Tentativa adecvării

Intr-un articol publicat prin anul '39 Nichifor Crainic îi reproșa lui Eugen Lovinescu teza „imitărilor”, potrivit căreia cultura mai mici se adună firesc în exemplul celor mai mari, opunîndu-i cu hotărîre, și chiar cu virulență, năzuința afirmării autentice într-un spațiu original și original românesc.

În acei ani de inegalabilă clocotire intelectuală, despre care mărturisea Eliade în jurnalul său, cînd Mircea Vulcănescu ținea, cu principiară distanță, conferințe despre Lenin, la Kriterion, cînd Cioran descoperea voluptățile disperării, iar d-l Perahim, la revista UNU pe cele ale „libertății”, — în acei ani chestiunea „integrării europene” se afla polemic în miezul atenției. Cultura românească părea cuprinsă de febra tineretii.

Curînd însă ineluctabila victorie a comunismului a suspendat brutal întrebările, trimițîndu-l pe Vulcănescu la moarte, exilîndu-l pe Cioran în luminile secolului 18 francez, și aducîndu-l pe Perahim la Comisariatul pentru artă.

Intunericul, „marele întuneric” ideologic s-a instalat peste noi, despărîndu-ne de lume, hotărîndu-ne soarta, lămurînd implacabil chestiunea „integrării”. Ne-am fi putut crede amuși din veac și aruncați într-o margine irecuperabilă a „mersului înainte” al culturii. Și adevărat este că experiența culturii occidentale, cu toate împlinirile ori epulăriile ei, cu toate saturațiile, rupturile, spamele ei, însoamnă înainte de toate o experiență trăită, justificată mai întîi prin participare și apoi printr-o probabilitate înțelegeri.

Prin 1972, reeditată doi ani mai tîrziu, o expoziție itinerantă prin capitalele occidentale prezenta „arta sovietică disidentă”. Desigur că o expoziție ca aceasta nu poate fi pe deplin edificatoare, dar faptul era izbitor: decalajul, înstrea din veac se dovedeau, intristător, definitive.

În întuneric orice știință pare un far: o tîntă alimentînd tentația evadării, ori, dimpotrivă, o capcană exacerbind spaimele „exilului interior”. Tentînd o sumară radiografie asupra artei țărilor răsăritene — cu riscul unei grosolane simplificări — ieșirea din întuneric pare tributară unui singur criteriu: apropierea de „sursa” occidentală. Să fi avut E. Lovinescu dreptate? Poate că da, dacă nu ar exista o excepție: arta românească. Este desigur riscant a ne situa (noi însine și încă o dată) în răspărul timpului, și încă mai riscant a emite, astfel, judecăți de valoare. Și totuși fenomenul complex și deseori ambiguu al artei românești rămîne, în contextul Europei răsăritene, mai de o parte: epigoni ori singulari, mai alături ori mai radical opuși consensului occidental, artiștii români păstrează, cu un fel de evidență impalpabilă, o distanță față de mersul lumii.

O distanță, mai curînd implicată decît deliberată, ușor de întîit însă în amestecul insolit al unor expoziții internaționale. Putem vorbi de „o școală”? Poate mai curînd de o stare de spirit ce transpare stilistic. Din multe motive, desigur: prin influența, certă, a unor personalități ale plasticii românești; printr-un permanent exercițiu al căutărilor, poate, care împinge către metaforă și îndepărează tentația „afirmației”; ori prin necesitatea resimțită a unui punct de sprijin aflat prin forța lucrurilor, mereu în spate și niciodată înainte.

Intr-un fel sau altul, înțeles ori doar îngăduit, arta românească se dovedește mai vie și mai coerentă decît am fi putut crede, în acest spațiu al înfrînirilor mereu interzise. Nici ruginat tăcută, nici neruginat afirmativă, nici voit adecvată, nici radical ori ridicol opoentă; ci doar modest și paradoxal, sigură. O artă devenită matură. Un fel de forță — poate aceeași care a făcut posibilă și acea regenerare spontană și neabuzată din pragul Crăciunului — pare mereu și inexplicabil prezentă, traversînd micile opțiuni umane, vanitățile, slăbiciunile, patimile.

O forță în fața căreia chestiunea „adecvării” europene devine, deodată, derizorie.



## COMUNICAT

Grupul pentru Dialog Social consideră că ridicarea vizei de intrare în țară a celui care a fost monarhul constituțional al României nu reprezintă un act care să facă cinste Revoluției din decembrie 1989. Simțim de părere că nici o oportunitate electorală nu poate justifica înlocuirea unui drept fundamental cum este acela de a-și vizita țara în care te-ai născut. În ceea ce privește forma în care această interdicție a fost aplicată, credem că ea este incompatibilă cu o Românie civilizată și democratică.

12 aprilie 1990

Grupul pentru Dialog Social

## DECLARAȚIA REGELUI

Regele: Vreau să vă citesc un mesaj de Paște care de fapt era făcut ca tocmai azi, Duminică, în Duminica Paștelor, să-l citesc în catedrala din Timișoara. Dar împiedicat să mă duc în țara noastră, vi-l citesc astăzi aici, între români.

În aceste zile de mare sărbătoare creștină, împreună cu regina Ana, principesa Margareta și întreaga familie regală, vă spunem, din toată inimă, Cristos a înviat!

Răsunăde sala: Adevărat a înviat!  
Regele: Poporul nostru a arătat în decembrie trecut a fi demn de eroismul care a dus faima înaintașilor noștri, de la un capăt la altul al lumii. Tinerii care și-au dat viața sînt fiii acelora care s-au sacrificat pentru țară în ultimul război, nepoții celor care au căzut mai înainte pentru ca România să fie o țară independentă, întreagă și liberă. Jertfa lor este măsura cu care a trebuit să fie plătită eliberarea țării de cea mai sîngerosă dictatură din cîte se poate închipui. Asemenea celor care au suferit ani grei de închisoare și umilinte în anii de după război sacrificiul lor este prețul pe care poporul român a fost silit să-l plătească pentru ca voi să gustați astăzi în libertate bucuria învierii lui Cristos. Din mesajele pe care le primim din toate colțurile țării, știu cu toții că aceste Sfințe Paști sînt încă sub umbra lipsurilor de tof felul, a fricii și a suferinței, iar ele sînt asemenea sărbătorilor de la sfîrșitul anului trecut, sub semnul eliberării de tiranie și opresune, de nedreptate și violență.

Sărbătoarea Învierii, odată cu trezirea la viață a încreții naturii, după întunericul și frigul iernii, Paștele din acest an aduce în inimile și casele noastre învierea speranței la viața nouă la care sînteți cu toții chemați.

Lucrăm din toate forțele noastre, pentru ca speranța aceasta să înceie, din întunericul ultimilor 45 de ani, să fie iluminată de blîndețe, pentru toți locuitorii patriei noastre, români, maghiari, sași, ruțeni, sirbi, secui! În

contactele pe care le-am cu diferite personalități din întreaga Europă, vă dăduim ca popoarele Europei să fie alături de poporul român în greul drum pe care-l are de străbătut pînă la eliberarea totală de relele vechiului regim, care încă mai dăinuiesc pe cerul țării noastre.

Sărbătoarea Învierii Domnului, Sfințele Paști, din acest an, sînt pentru



poporul nostru sărbătoare a învierii speranței într-o viață în libertate și pace.

Purtăm în cugete jertfa copiilor și fratilor noștri căzuți în urma anului trecut, nimic nu pă va sta împotriva pentru a vă elibera cu adevărat de întunericul și frica cu care ați fost terorizați pînă acum. Împreună cu întreaga familie regală, sîntem alături de voi și vreau să fim împreună cu voi, pentru ca România, patria noastră, să reintră în sîndul țării civilizate și prospere din Europa. Îndeplinim în acest fel vîsul înaintașilor noștri.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Text rostit în Paris, duminică 15 aprilie 1990

Să trăiți Majestate,

Am rămas profund întristat, mîhnit după ce s-a întimplat la Zürich. Este rușinos pentru România, este rușinos pentru Elveția și pentru altele țări străine. Aici, în Paris, toată lumea e revoltată, România și străini.

Sper că Majestatea Voastră va veni triumfal la București, cît de curînd. Și rușinea va fi spălată.

Să trăiască Majestatea Sa, Regele Mihai. Sîntem mulți alături de Persoana Domniei Voastre.

EUGÈNE IONESCO

Paris, 15 Aprilie 1990

Mylords, doamnelor și domnilor,

Nă aflu astăzi în fața dumneavoastră ca un român care pe parcursul vieții sale și-a privit țara cu emoție, speranță și amărăciune frustrare, dar niciodată cu disperare. Cuvintele mele sînt ale unui român dornic să facă ce e mai bine în folosul țării lui prin orice mijloace. Ele trădează totuși o ambiție, aceea ca România, o țară dragă nouă tuturor, să-și revină locul meritat printre națiunile Europei (...)

Nu mai este nevoie să reamintesc auditorului că anul trecut a fost un an memorabil în istoria Europei, o dictatură împusă popoarelor Europei de Est, o aberație intelectuală care a distrus sufletele și economia unei jumătăți a acestui bătrîn continent, a fost înălțată de voința și hotărîrea neștirmită ale aceluia care i-au suferit jugul. Cu toate acestea, în timp ce dictaturile din Polonia, Germania de Est, Ungaria, Cehoslovacia și Bulgaria au făcut loc speranței spre democrație, ascultăm neputincios comentariile din Vest care trimiten România pe ultimul loc al acestei liste și care sugerau că nimic nu se va schimba.

Români, se spunea, erau diferiți de celelalte popoare din Europa de Est: erau stabi și divizați, erau obșnuși cu dictatura și nu eunoscuseră niciodată democrația. Biserica lor națională, colaborarea cu comuniștii, intelectualii lor erau compromiși, iar Ceaușescu va trăi vesnic. Pentru noi toți evenimentele din decembrie trecut au fost cît se poate de ionifi-

ante, în primul rînd pentru că au arătat că românii nu sînt nici lași și nici imuni la vîntul de libertate care a suflat de-a lungul și de-a latul Europei. Conduși de cea mai brutală dictatură inventată de blocul est-european de la Stalin încoace, ei s-au opus cu pieptul gol golanțelor și balanțelor în numele unui ideal care le este drag lor cum vă este și dumneavoastră tuturor (...)

Lumea a urmărit revoluția română cu admirație, barierele ideologice au fost uitate odată cu trimiterea de ajutoare sovietice, americane și europene pentru țara mea. Cu toate acestea, în cîteva luni îndoielile au reapărut și ideea că România este oarecum diferită de celelalte țări europene a devenit din nou o modă. Ca om care am avut privilegiul să conduc România în teribila perioadă a celui de al doilea război mondial și apoi în perioada preluării puterii de către comuniști, pot să vă asigur că românii nu numai că doresc democrația dar și știu ce înseamnă aceasta.

Înainte de instaurarea conducerii comuniste, România era o țară coplesită de multe probleme și eu sînt primul care am recunoscut că sistemul ei de guvernare — ca toate sistemele de guvernare — avea imperfecțiunile sale. Cu toate acestea era o țară în care multe paride politice acționau liber și care încercau să respecte atît drepturile de grup, cît și pe cele individuale ale cetățenilor ei. Preza și Justiția ei nu depindeau de controlul autorităților, iar guvernele ei erau obligate

Nu sînt monarhist. Asemenea etichete înseamnă întotdeauna că ești împotriva cuiva: monarhist contra republicii, republican contra monarhiei. De ce cred totuși că regalitatea constituțională este cea mai bună soluție? Mai întâi pentru a asigura continuitatea cu singura versiune a trecutului nostru românesc pe care o găsim acceptabilă, la egală distanță de comunism și de fascism.

Să nu uităm că reabilitarea lui Antonescu a început din vremea, și se pare cu consimțămîntul lui Ceaușescu, care vede unele analogii între el însuși și primul conducător. Indiferent de nuanțele pe care o judecată istorică obiectivă trebuie să le ia în seamă cînd e vorba de personalitatea și de acțiunile maresalului, nu putem uita că el a fost aliatul lui Hitler. Este ceea ce domniile care au organizat campania de proză în favoarea lui Antonescu, chiar în ajunul proiectării vizitei regale, și pentru a excita spiritele împotriva celui care se întorcea în țară după

În situația actuală, în care cresc pasiunile politice — ați văzut că un aflu abia apucă să apară și e amuls sau sfîșiat de îndată — simțim nevoia unei autorități neutre care să arbitreze. Firește, ceea ce trebuie, în orice caz, este un referendum, a cărui inițiativă ar fi trebuit luată cu mult înainte, chiar din ianuarie, de către conducerea provizorie a țării. Faptul că nu s-a grăbit să o facă și că, așa cum am auzit de curînd, această sarcină rămîne pe seama viitorului Parlament, care va fi rezultatul alegerilor, ridică unele semne de întrebare.

De fapt, pentru unii dintre noi nu mai este nici o îndoială despre atitudinea reală a Guvernului, din momentul în care, după o serie întreagă de presiuni, a căror succesiune cronologică a culminat cu retragerea vizei, un act evident ilegal, a avut loc declarația televizată a primului ministru, în cursul căreia s-a făcut pentru prima dată aluzie la un document istoric, scrisoarea adresată de rege la sfîrșitul

## NU SÎNT MONARHIST

dește 40 de ani, vor să uite. Nu e o interpretare istorică, ci o intrișă politică interesată, întretinută din străinătate de dl. Ioșif Constantin Drăguș, legionar notoriu, fostul mare prieten al lui Ceaușescu, devenind în cel mai scurt timp un admirator al armatei noastre și primit acum în audiență și de președintele Iliescu.

Vreți să știți ce părere avea Hitler despre regele Mihai? Dați-mi voie să vă citesc dintr-o conversație a Führer-ului cu apropiatii săi: „Monarhia este o formă depășită, anacronică. Ce s-ar face Mihai al României fără sprijinul unui om alături de remarcabil ca maresalul Antonescu? Tînărul e nătîng”. Vedeti cum seamănă cu ce-a spus de curînd dl. Roman despre același om? Că este o relievă a istoriei.

Această formulă a fost folosită, de altfel, numai pentru televiziunea franceză. În România ar fi trecut mai greu... Deci, acei care, pînă astăzi se tem de regele Mihai, se tem atît de mult, treit simpla sa prezență în țară, ca persoana particulară, li se pare intolerabilă, sînt, sau comuniști, sau fasciști. Iată al doilea motiv pentru care am ajuns la convingerea pe care n-o aveam atît de hotărîtă în decembrie, că ar fi de dorit o revenire la monarhia constituțională. În timpul care a trecut de la revoluție s-a vădit că majoritatea poporului român, generațiile actuale, care au suferit impactul dictaturilor, au încă un înconștient atașament față de o figură tutelară. Sînt aici posibile unele explicații: domnia autoerată pînă în pragul epocii moderne, amintirea lui Cuza însuși care a guvernat personal etc. E preferabil ca această figură tutelară, dacă trebuie s-o păstrăm, să domnească fără să guverneze. Adică exact formula monarhiei constituționale. Dar veți spune: o republică prezidențială? Ea implică dese transferuri de putere, de la un personaj la altul, care ar fi inevitabil legate de un partid, al lor, cu o clientele de cliențelă de fiecare dată alta.

lunii februarie Consiliului Provizoriu de Uniune Națională, document care ar fi trebuit publicat cu mult înainte. Faptul că nici măcar de data asta nu s-a crezut necesar să fim informați despre conținutul scrisorii implică o atitudine categoric ostilă soluției despre care vorbim. Categorie ostilă înainte de consultarea populară.

Ceea ce se întimplă e trist. Trist pentru bunul nume al țării. Gestul Guvernului, și nu se putea altfel, a fost înregistrat ca o mitocănie. Nici unul din noi nu vrea ca o parte din această răspundere să revină asupra noastră.

Mai rămîne de spus un singur lucru: la sfîrșitul unca din declarațiile Guvernului, din ziua de 12 aprilie, s-a făcut un apel deschis la toți cetățenii țării, să iasă în stradă și să-și manifeste atitudinea față de chestiunea vizei. Îmi înghădui să mă îndoiesc că ceea ce se urmărea era ca supușii devotați ai majestății sale să iasă în stradă strigînd „Trăiască regele!” Era mai degrabă un apel la minerii din zona carboniferă Otopeni să înconjoare aeroportul. Oricum ar fi, este clar cărei părți din electoratul său se adresa conducerea provizorie a țării. Dovadă faptul că în cursul aceluiași seri, am aflat de existența unei Ligii antimonarhice, ai cărei rost nu-l vedem, într-o țară care e, oricum, o republică. Pînă la o schimbare pe care n-o poate nimănui, deocăndată, prevedea.

Se aude că această organizație folosește chiar sfîntele zile de Paști, pentru a leși în stradă ca să-și manifeste vocal nemulțumirea. MA întreb dară ea a fost, ca toate celelalte, înregistrată legal și gîta decarat în fața tribunalului numărul de membri și sursa veniturilor, dacă va participa la alegeri, și alte nelămuriri care, sînt sigur, se vor clarifica în zilele următoare.

ANDREI PIPPIDI

## DISCURSUL REGELUI MIHAI I,

să caute să obțină mandatul poporului. Era un stat care a împărțit proprietatea tuturor țărănilor și i-a făcut adevărați stăpîni pe pămînturile lor. Oricine care îmi cunoaște țara bine va admite că perioada de la Unire pînă la sfîrșitul celui de al doilea război mondial a fost o perioadă de înflorire a culturii și economiei țării. Acei care argumentează astăzi că românii n-au cunoscut niciodată democrația și, prin urmare, trebuie să pornească de la zero nu numai că ignoră trecutul, dar totodată insultă memoria și demnitatea celor care au luptat și au creat statul și a aceluia care au murit în decembrie trecut.

În cele din urmă România a căzut pradă dictaturii, violenței și confuziei sociale. Este un proces care a avut loc în toată Europa de Est și este o lecție pe care eu toți ar trebui să ne-o amintim astăzi. Persecutarea evreilor, dictatura, bandele de ucigași care au sfîșiat Europa au fost posibile deoarece conținutul însuși a fost divizat. Politice comerciale restrictive, tratate secrete care au mutat frontierele și popoarele precum turmele, sfere de influență și așa-zise aranjamente pragmatice le-au permis lui Hitler și Stalin să devoreze națiunile mici și tinere ale continentului.

Lecția pentru noi toți e simplă: numai printr-un sistem de relații sociale, economice și politice care să unească continentul vom fi capabili să evităm conflictele viitoare (...)

România oferă exemplul perfect al pe-

ricolelor generate de orice alt mod de abordare. Regimul său comunist criminal a fost încurajat de multe state din vest timp de mulți ani, întrucît țara era privită pur și simplu ca un pion într-un amplu joc est-vest. Ceaușescu a devenit o problemă pentru Uniunea Sovietică. Și asta a fost suficient pentru a cîștiga sprijinul Vestului. Pușini au fost aceia care au mai stat să analizeze natura regimului comunist din România, distrugerea vieții sale culturale, căderea economică și politica inumană (...)

Îi salut pe acei membri din auditoriu — și în special pe dl. Bernard Braine care a făcut atît de mult pentru țara mea — pentru hotărîrea neștirmită de a nota împotriva curentului opiniei publice pe parcursul tuturor acestor ani întincași. Acum ar trebui să reflectăm asupra eșecului unei politici. Vestul ar trebui să nu mai aibă „favoriști”, ar trebui să încurajeze ideea democrației pe întregul continent fără nici un „dacă” și „însă”, fără a privi regimul numai în contextul relațiilor ei cu Uniunea Sovietică (...)

Mylords, doamnelor și domnilor,

Refacearea edificului moral în țara mea este departe de a fi un proces ușor și cu siguranță va dura mult. Cu toate acestea știu însă că românii nu vor să fie priviți ca rudele sărace de pe continent, ca poporul care — într-un anume fel și pentru anume motive — nu merită să nu



# REGIM POLITIC ȘI FORMĂ DE GUVERNĂMÎNT

DAN OPRESCU

Se face adesea confuzie între regimul politic (ce poate fi, în esență, democratic sau dictatorial) și forma de guvernământ (ce poate varia, în funcție de timp și loc, dar care, pe scurt, se poate prezenta fie ca republică, fie drept monarhie); trebuie subliniat cu toată tăria că ceea ce contează pentru ca viața oamenilor să fie una omenească este în primul rând regimul politic, care trebuie să fie democratic, adică să permită membrilor acelei comunități de a-și conduce singuri destinele, potrivit voinței majorității. Astfel, problema formei de guvernământ poate fi plasată în contextul ei adevărat: fără a se pretinde că forma de guvernământ e neimportantă, ea este totuși subordonată problemei asigurării unui regim politic democratic. În funcție de nenumărați factori istorici se optează pentru o formă de guvernământ sau alta. Totodată, există o anumită „indiferență” a formei de guvernământ în raport cu regimul politic: Franța, Statele Unite ale Americii, Italia sau Elveția sînt țări cu regim politic democratic, a căror formă de guvernământ este republicană. Dar și Chile, în timpul lui Pinochet, era tot republicană, cu un regim politic dictatorial. Marea Britanie, Suedia, Japonia sau Spania sînt, neîndoielnic, democrații, dar forma lor de guvernământ este monarhică. Pe vremea sahinșahului, Iranul era o dictatură, combinată cu o monarhie s.a.m.d.

Formele de guvernământ (forma imperii), reduse mai sus doar la două — monarhică și republicană —, sînt în realitate extrem de variate; de asemenea, pot exista forme complexe, eventual „mixte”, precum și forme de trecere (o bună parte a politologiei, de la Herodot și Aristotel încolo, se ocupă cu studiul „degenerării” guvernăminturilor și regimurilor politice). O formă complexă specifică a avut România în timpul și în timpul celui de-al doilea război mondial: Ion Antonescu se intitula „Conducătorul Statului”, fiind mai mult decît un prim-ministru și exercitînd de facto atribuțiile dictatoriale. În vreme ce țara continua să fie o monarhie, în care regele era „Seful Statului”, fără ca prin aceasta să poată participa activ la actul guvernării (aceasta, desigur, în primul rînd, datorită situației speciale în care se afla România, iar apoi din pricina tineretii regelui, etc.). Republicile, și ele, pot îmbrăca mai multe forme concrete, de la cele simple la vari-

ante federative deosebit de complexe (Elveția, Iugoslavia, U.R.S.S., S.U.A., Cehoslovacia ș.a.).

Nici regimurile politice nu sînt „pure”, existînd posibilitatea ca amestecul de dictatură și democrație să dea combinații foarte interesante; de pildă, în Republica Sud-Africană există o evidentă dictatură a unei minorități rasiiale asupra majorității, în paralel cu o bună funcționare a democrației în interiorul vieții politice a minorității albe.

Nu cred că se află forme de guvernământ care să garanteze aprioric realizarea regimului politic democratic, după cum nu cred că există o anumită formă de guvernământ care să faciliteze aprioric trecerea de la dictatură la democrație. Ca în altele alte locuri, aici totul depinde de condițiile concret-istorice, de factorii politici concurenți, de existența (sau absența) unor personalități charismatice, de tradiții, conjunctură internațională etc. După cel de-al doilea război mondial, Italia a trecut de la dictatură la democrație schimbîndu-și forma de guvernământ din monarhie în republică, și a fost bine. În aceeași perioadă, Japonia a pășit pe calea democrației rămînînd cu o specială formă monarhică, cea imperială; și a fost bine. De curînd Iranul și-a schimbat forma de guvernământ, din monarhie în republică teocratică, păstrîndu-și însă regimul politic dictatorial (care a căpătat un nou specific). Franța a fost și a rămas republicană, fiind o democrație; Suedia, tot o democrație, și-a păstrat forma monarhică.

În actualele discuții de la noi cu privire la viitoarea formă de guvernământ a României, tabăra regalistă invocă în mod constant experimental spaniol, în care trecerea de la dictatură lui Franco la o democrație adevărată a fost în mod important ajutată de restaurarea monarhică (dacă n-ar fi să ne aducem aminte decît de contribuția regelui Juan-Carlos la deșeurarea unei tentative fasciste de lovitură de stat...). Pe de altă parte, dinspre tabăra republicană, se susține că instituția monarhică este caducă, ținînd de vremile demult spuse ale feudalismului etc. Din păcate, la noi aceste „discuții” sînt cu mult sub nivelul teoretic al dezbaterii

despre formele de guvernământ din cînturile X și XI ale Tiganiei lui I. Budai-Deleanu; de multe ori am impresia că „taberele” ce se înfruntă la noi se aseamănă unor învîrșibili suporteri ai unor echipe de fotbal diferite. Ceea ce mi se pare că lipsește, în mai toate argumentările, este conștientul și în schimb, afectivitatea joacă și aici, din păcate, un rol decisiv.

Cred că toată lumea poate fi de acord, cel puțin declarativ, că ne interesează un viitor regim politic democratic; faptul că viitoarea formă de guvernământ va fi republicană sau monarhică, aceasta este o problemă a cărei actualitate poate fi susținută numai de către cei care fetșișează un exemplu istoric sau altul. Va veni, desigur, și vremea în care vom găsi forma (formele?) de guvernământ cea mai adecvată dezvoltării unei reale democrații într-o țară care, practic fără nici un interludiu, n-a cunoscut decît diferite grade ale regimului politic dictatorial timp de o jumătate de veac. Problema care ne așteaptă nu este aceea a viitorului președinte (a început să plouă cu candidaturi) sau a viitorului rege (care ar putea fi cel care ne-a mai fost de două ori...); cu toții ne asigurăm, deocîndată, că vor democrație.

Dar la baza oricărei democrații nu poate sta decît societatea civilă, existența ei ca atare, distinctă de instituțiile politice și înainte de orice, distinctă de stat. După 50 de ani de dictatură, societatea civilă românească a fost practic distrusă, iar tranziția de la dictatură care a fost la democrație pe care o vrem nu va putea fi decît una îndelungată și dificilă, căci presupune reconstrucția societății civile.

Dictatura lui Franco n-a distrus societatea civilă spaniolă, iar tranziția la democrație s-a putut face relativ simplu, inclusiv cu ajutorul monarhiei. Nici dicta-

tura mussoliniană n-a distrus societatea civilă, astfel încît Italia a putut trece la democrație, adoptînd o formă de guvernământ republicană. Nici Pinochet, în Chile, n-a subminat societatea civilă (cum s-a încercat din răspuneri — fără succes — în Nicaragua, în timpul dictaturii lui Ortega); de asemenea, și în Coreea de Sud, în condiții de dictatură, este menținută societatea civilă. În toate aceste cazuri, trecerea de la dictatură la democrație s-a făcut sau se va face mult mai puțin dureros și mult mai rapid decît în România post-comunistă.

După părerea mea, principala problemă a forțelor care luptă astăzi în mod sincer în România pentru democrație trebuie să fie reconstrucția societății civile, și mult mai puțin înființarea a încă câteva zeci de partide sau dihonii pe tema „republică sau monarhie”. Actuala supraproducție de partide politice și de organizații parapartidice se explică prin lipsa unei veritabile societăți civile (precum și prin adesea ridicole orgolii personale). O măsură ca acordarea priorității tipografice ziarelor de partid, desti formal este impecabilă și pare foarte în favoarea democrației (doar pluripartidismul, o spune orice socialist, e o axiomă a democrației...), reprezintă o lovitură dată democrației, căci îi defavorizează pe independenți și pe cei grupăți nepartinic (chiar dacă implicați politic).

Societatea civilă românească este acum în durere și facerii și există posibilitatea ca ea să nu vadă niciodată (sau, mai optimist, să nu vadă prea curînd) lumina zilei. Să n-o pășim ca în Tigania (cîntul XI), cînd — după ce soborul filosofilor (ce pot de adunare constituantă) a ajuns la o concluzie în ceea ce privește forma optimă de guvernământ — demagogii ce rîvnesc puterea atîtă poporul (care, în absența unei societăți civile, se comportă doar în calitate de gloată) și, în mod grădat, discordia degenează într-o cumplită bătaie (splendid evocat de alzminteri).



În centru, planul al doilea, se poate observa chipul lui Lucrețiu Pătrășcanu (în civil) privind sceptic spre Ana Pauker, la o ceremonie în prezența Regelui

## CRONICA

Onorată Redacție,

Textul de mai jos a fost încredințat spre publicare redacției „Actualități” a Televiziunii Române Libere la data de 10 aprilie a.c., considerîndu-mi legitim dreptul la replică față de alte opinii exprimate în aceeași emisiune. El nu a fost difuzat.

Rog așadar ca prin publicarea în paginile săptămînalului dvs. a acestui material să constatăm și să reafirmăm, o dată cu Țara, dreptul Regelui Mihai de a-și vizita oricînd pămîntul natal și locurile de veci ale familiei sale, drept firesc pentru orice român. Aceasta în spiritul unei adevărate democrații, care se cere una pentru toți și fără discriminări.

11 aprilie 1990

### Doamnelor, Domnișoarelor și Domnilor,

Mă numesc Nicolae Brînduș, sînt compozitor, persoană particulară, independentă și ne-politică.

Am fost cunoscut în opinia unor reprezentanți ai partidelor noastre și ai unor partide în bloc privind vizita Regelui Mihai I în România începînd cu data de 12 aprilie a.c., ca persoană particulară, după 43 de ani de la abdicare.

Mă declar vehement în dezacord cu luările de poziție respective, socotînd că nimeni de la Dumnezeu și într-un stat democratic nu are dreptul să împiedice vreo dată un descendent al unei familii — de oricare sorginte — să-și viziteze mormîntul strămoșilor spre a le aprinde o luminare de Sîntele Paști!

Dacă rațiunile politice meschine se pun împotriva, le contest cu vehemență! Este dreptul Omului, născut în Țara Românească, de a-și cinși cum se cuvine înaintașii.

# PREZENTAT ÎN CAMERA COMUNELOR

este capabil să-și organizeze viitorul și să intre în familia națiunilor europene ca membru matur. Românii nu doresc să creeze o așa-numită democrație „originală”. Ei sînt gata să fie judecați după normele drepturilor omului aplicate pe întregul continent, după tratatele internaționale pe care țara mea le-a semnat, dar pe care dictatorii ei comunisti nu le-au respectat niciodată. Respectarea acestor tratate, cu sprijinul tuturor instituțiilor interne și internaționale, ar trebui să fie țelul nostru și cel mai de preț dar al Europei pentru țara mea. (...) Sper sincer că țările din Vest vor trimite observatori nu numai pentru viitoarele alegeri parlamentare din țara mea, ci și pentru campania care a început deja. Dacă mi s-ar permite să parafrazez vechi dumeavoastră axiomă, democrația nu trebuie să fie numai făcută, dar trebuie să se și supravegheze cum este făcută. Numai dacă această maximă este aplicată, rezultatele acestor alegeri vor putea fi recunoscute, iar învingătorii și învinsii le vor recunoaște ca pe un adevărat verdict al poporului. Procesul reconstrucției va fi lung, ardeni și va necesita contribuția tuturor. Românii în cele din urmă vor înțina ce este mai bun din istoria lor glorioasă cu ceea ce este mai bun din prezentul Europei, pentru că nici o țară care-și negă trecutul nu poate avea un viitor promițător. Acesta este un proces care poate fi realizat numai de către români și cu o convingere fermă.

Cu toate acestea este o sarcină care poate fi susținută de către Vest, pe parcursul realizării ei, nu dintr-o dorință altruistă, ci mai degrabă din convingerea că fără democrație întregul continent nu va cunoaște pace.

Mylords, doamnelor și domnilor,

Vă rog să nu disperați la știrile conflictelor etnice dintre cetățenii români în ultima lună în special pentru că sînt convins, prin perseverență, răbdare și bun simț, bărbății și femeile din țara mea vor fi capabili să depășească greaua moștenire lăsată de tiranie și de istorie. Țara mea s-a născut la răscrucea a trei mari imperii într-o zonă în care grupările etnice se întrepătrund tradițional. Bogăția multor culturi și armonia unui sentiment unic de înfrățire au fost zdruncinate de un naționalism și sovinișm virulent. Totul a fost manipulat de politicienii lipsiți de scrupule în scopuri strict personale.

Lichidarea acestei moșteniri nu va fi ușoară dar am convingerea că procesul poate fi ajutat, dacă Vestul urmărește două scopuri. Primul ar fi să nu tulbure spiritele privind frontierele actuale pe continent. În schimb, Vestul ar trebui să urmărească să facă granițele cît mai puțin importante și mai semnificative pentru toți. Franța și Germania au dat cel mai bun exemplu pentru țelul în care niște foști dușmani de moarte au devenit prieteni. Vestul ar trebui să urmărească să pună oamenii în fruntea listei priorităților. Cetățenilor Europei ar trebui să

li se permită trecerea frontierelor cu un minimum de formalități. Ei ar trebuie să poată să primească și să transmită informațiile, să-și cultive propria identitate națională dar în același timp să fie buni cetățeni ai statelor în care trăiesc. Dacă frontierele devin mai puțin importante, statele vor fi mai sigure de viitorul lor și în schimb vor accepta ideea că diversitatea culturilor cetățenilor lor este o sursă de putere și nu un potențial factor de discordie. (...)

Mylords, doamnelor și domnilor,

România nu este o țară mică și nu are nevoie de milă. În Europa de Est, în ceea ce privește populația și teritoriul, se situează pe locul doi după Polonia. Este o țară bogată în materii prime, are un sol fertil, un preț incitant și oameni calzi. Este ușor să uși că pînă în 1939, problema țării mele era cum să-și exporte surplusul agricol și nu cum să-și hrănească poporul? Economia țării a fost distrusă de peste 40 de ani de dictatură comunistă. Conform unor statistici oficiale, dezvăluite, România se situează pe ultimul loc în Europa la cel mai mult indicatori sociali și economici.

Ce poate să facă Vestul? După părerea mea, cel mai important obiectiv ar fi începerea contactelor între academicieni, oameni de știință în domeniul social și specialiști în economie, ajutarea românilor cu „know-how” și îndrumarea lor pe calea reconstrucției economice bazate pe forțele pieței care plasează nevoia indî-

vidului în centrul atenției lor. Țara mea nu are datorii externe, are însă o mare nevoie de a înlocui tehnologia învechită, de a crea o industrie a serviciilor și a produce bunuri de consum. Vestul ar trebui să ajute cu proiecte concrete, priorități clar definite și colaborare economică bazate pe interesul reciproc. (...)

Mylords, doamnelor și domnilor,

Reconstrucția continentului european este o sarcină deosebită care atrage după sine multe probleme dificile și pe termen lung. Totuși, este o sarcină care a devenit de neevitat acum, cînd cortina de fier a căzut. Nu e cazul să privim în urmă, cu nostalgie, la perioada anterioară, cea de pînă în 1989, cînd totul era simplu și se presupunea a fi și stabil. Problemele cu care se confruntă Europa de Est astăzi sînt în esență aceleași cu cele cu care se înfruntă cînd am fost forțat să-mi părăsesc țara — cu pistolul în spate — în 1947: identitatea națională, securitatea militară, reconstrucția economică, garanții pentru granițele naționale și comerțul exterior. Sarcina este inevitabilă și eu sînt gata să servesc interesele țării mele în soluționarea acestor probleme. Speranța mea sinceră este că pe măsură ce România se va confrunta cu aceste dificultăți va găsi mulți prieteni în Vest. O aliață europeană își întinde brațele către voi; vă rog, fiți gata să-i răspundeți!

Vă mulțumesc foarte mult!



# COBORÎRE ȘI ÎNVIERE

Reprezentarea „Invierții lui Hristos” s-a dovedit a fi nu numai un imperativ de ordin dogmatic, dar mai ales o dificultate. Între cele două alternative propuse de către Răsaritul ortodox și Occidentul catolic există o tensiune și o inadecvare. Occidentul a optat, poate prea ușor, pentru o reprezentare ascensională: Răsaritul merge în răsărit: coborât, înțelege înțelegerea că producându-se în jos, înțelegem moartea, căderea, prăbușirea ca fiind învernie arcului. Este paradoxul teologic apofatic: înălțarea prin retragere, urcarea prin coborât. Este supraplicități o logică absurdă, de natură să scandalizeze logica curentă. Reprezentarea învierții în Apus s-a sub semnul răsaritului, și zărilor. S-a ales momentul zărilor, de trecere dintr-o stare în alta, la cumpăna între zi și noapte. Poate că, asigura a ceea ce Scripturile păstrează tăcerii, o tentativă de compensare a textului pare cum mult, sugerându-se o insuficiență descriptivă și riscul unui exces demonstrativ de natură să rationalizeze dogma. Deci să rationalizeze misterul învierții. În conștientizarea răsaritului s-a optat pentru negativul acestor reprezentări diurne a Invierții nășene. Centrul de greutate, în ceea ce înseamnă învernie, este sensibil deplasat către o categorie infernală: este momentul coborâtului în Iad, momentul asumării morții de către Hristos. Dacă al Transfigurării este de nerationalizat, despre problema învierții nu putem decât recunoaște că recită puțin tot, alt de bine la orice tentativă de asimilare logică. Coborirea în Iad este o uriasă metaforă, care, urmind demerul zoofalic, nu traduce și nu trădează misterul, ci, sacrificiul limbajului comunică ceva din acesta. Confundarea finală a lui Hristos cu moartea înseamnă, de fapt, confundarea morții și a Iadului cu Dumnezeu și constituirea acestui adevar: la sfârșit este Dumnezeu.

Textele liturgice relatează, pe temeiul Vechiului Testament, despre starea celor din Sool, despre confuzia dintre drept și

cu Infernul, „prădarea”, devastarea lui, răpirea celor din umbra morții, recuperare genealogică și restaurarea filialității divine. Putem să ne figurăm epuizarea demonizată și vindecată: rămâne devastați, prăbușiți... același efect îl putem proiecta și asupra locului: „căcat”, „sfârșit”, violentat, biruit și, în fine, invadat de Duhul Sfânt. De altfel, etimologia cuvintului Anastasia conține un dublu aspect — cel de rupere, distrugere, și cel de restaurare, ridicare, înviere. Aici putem invoca o diferențiere, între Demoniac și Diabolic, prin Demoniac înțelegând o manifestare, mai degrabă interioară, în vreme ce Diabolicul ar presupune o concretizare, o manifestare exterioră (Mîchel Guomier, Assad, ceea ce am putea

Văcărești, parocia

spune că a fost săvârșită a manifestării Diabolului, sfârșitului unui principiu. Faptul înfrînării a Demoniacului. În această ordine de idei, Anastasia ar fi sediul surorii de exorcizare, un urias spate o uriasă tradiție exorcizată, un urias efort de alunecare a stăului, de difuzare față de diabolic. O exorcizare mai riguroasă ar putea înveștiga istoric-misticilor de acea fel, sursele tradiției, ca și existența Katabasilor în antichitatea greco-romană, nu pe rezumăm, însă, la o tratare laconică, principială, sugerind nu învernie mitului Coborâtului în Iad în afirmarea unei înverșări de logică: printr-o tradiție de această natură, ei riscul lumina veche s-a prestat îndelung, asertiv.

Este și unul din modurile de a rezolva dualitatea Vechiului și Noului Testament: Hristos revelându-se ca Rex și al lumii veterotestamentare. Mai mult, prin Anabazis se echilibrează ideea justitiei inferabile și se continuă o frază locuțioasă, sfârșită în imensul creștă de a nu putea decât spera dincolo de orice speranță. Anastasia vine să mobilizeze energia divină pentru a rezolva ceea ce pentru cămenii Vechiului Testament pare o aporie, o infundatură, o dezordine a lumii și un efect al creației lui Iavve.

Vom sfîrși aceste gânduri invocând imniza bizantină care sună și permanent înveșă în cult epifania-momentului. Afirmația scapă de orice este lăsată în seama troparelor, a imnelor, a discursurilor metaforice, cel mai în măsură să o facă: „prădat-ai Iadul, zărilor înaltii de dinșul...”

„Răpitu-s-a Iadul, primind în inima (kardia) sa pe Cel ce s-a rănit în coastă...”

Astăzi Iadul strigă sumbrind: „mai bine mi-ar fi fost de n-aș fi primit de Cel răsculat din Maria...”

„Deserț-a înmormintele, Cel ce s-a fost răstignit...”



Văcărești, palatul domnesc  
Fotografie de Anca Vasiliu

nedrept, despre îndeternizarea și îndecizia unei mase perșide, afecțată de o resemnare deziluzionată, de o „dispariție liniștită” — ar spune Kierkegaard — învrăză mai degrabă cămărită. Soțul este un loc suferind, un loc al umbrei, în care totuși se încordează, sporadic, o individualitate, o neliniște, un frează, chiar o speranță (Psalm 10,10). Pe acest fond nemiscat intervine brutal inițiativa divină a acestei „Cruciade” împotriva morții, care vine în continuarea unei cruciade de alba avveșă, cruciada în lumina zilei: vindecură demonizată, slungarea demonului din om, scoaterea infernului din noi. Este, încă, o istorie, o înăbușare a „legăturilor”, o primă amănuntare, pregătind ceea ce va fi o confruntare directă

# STEJARUL LUI DOCHITOIU

Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moartea edificată din morții întinși și răstignit.

Crucea marcată de ani întrași demult în istorie. În spațiile cimitirului — ziduri de cetate, înalte și groase, cu creneluri. O boltă din cărămidă te îndeamnă către ruinele din interior. Temelie a unei biserică din lemn construită în stilul vechiului lui Ștefan cel Mare. A ars în '916, bombardată de nemici. Spre apus, a mai rămas doar stejarul. Profesorul Gheorghe Longinescu de la Facultatea de Științe din București scria în revista Natura (perioada interbelică) că ar avea 700 de ani. Stejarul lui Dochitoiu. În rest, o bucată de oțot proaspăt arat. Semănat cu porumb. Sub sămânță, beciuri neștute în rostul lor.

Alături, ziduri ceva mai noi și o altă minăstire. Neterminat. Construcția ei a început prin 1850. Actul de naștere este semnat în grecește de monahul Visarion. A numit-o Minăstirea Vizotică, de la ungurească vizenyós — apos (originea găsimu-se în cucurman) — după unii cercetători. Astăzi, Minăstirea Vizition, județul Vrancea.

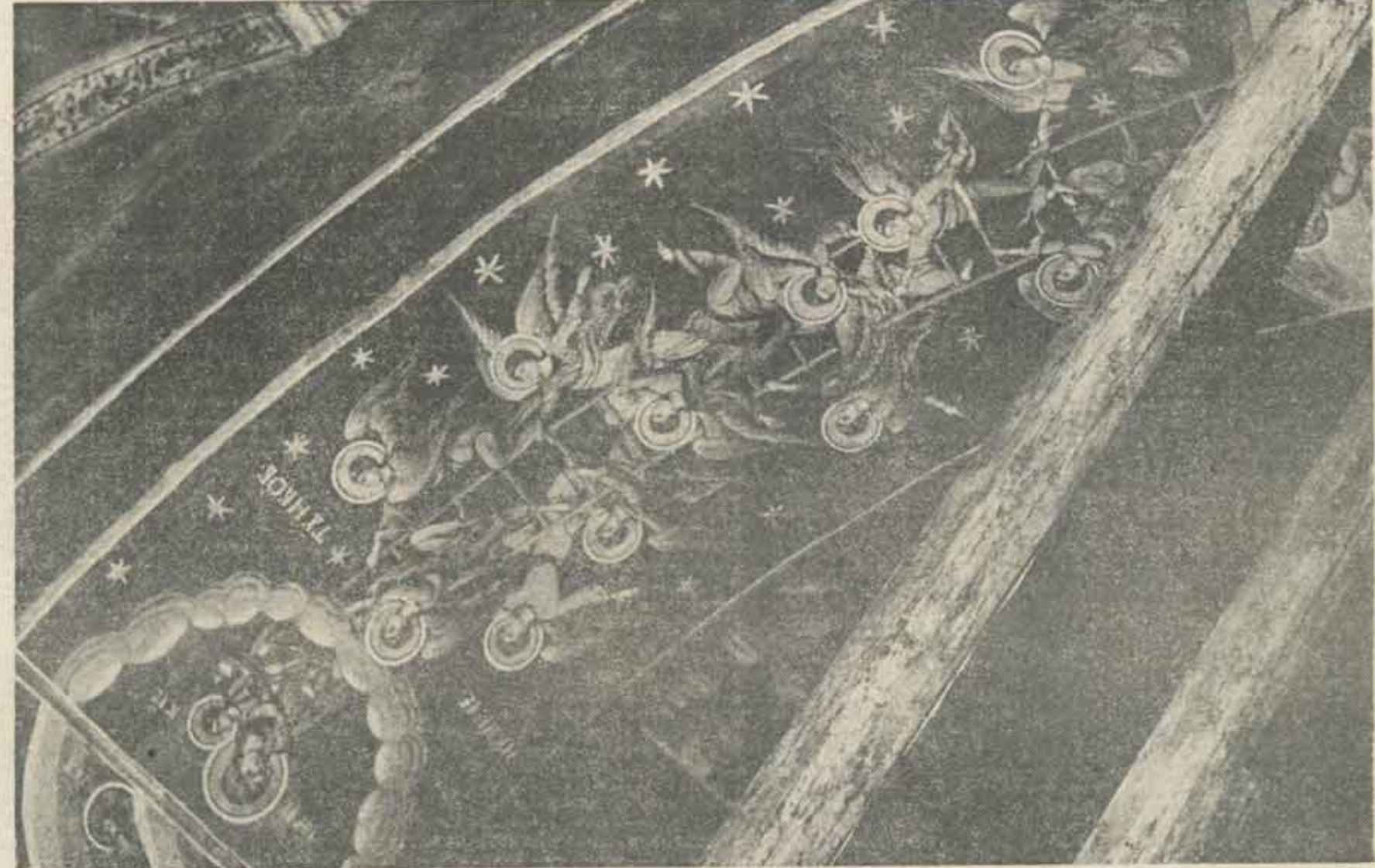
# PAȘTELE INOCENȚILOR

Bucureștii nu au destule biserică unde să se poată ruga. Se găsec, însă, destule camere video cu care se poate înregistrarea slujba Invierții, pentru spectatori plășiți în buna tradiție a consumatorului: de imagini, senzații tari, cârți politiste, idei (consumatorul de idei fiind cel mai răspândit dintre personajele acestei lumi). Noi, oamenii sfârșitului de mileniu, știm tot mai puțin să ascultăm — ori simțăm — de puțin dispuși să o înțelegem. Cred că sentimentul religios este mai ales un sentiment de ascultare: a lăsa să vină în noi semnăle care ni se adresează, a fi mereu în preajma miracolului — este caiea fitească spre o altfel de inocență, spre omul deschis total, acel om în care pot să începă o sumă de alți oameni, semeni lui, afii de fără asemănare între ei. O inocență cu nimic opozabilă doctrinei ei, dimpotrivă, o semnificatie a ei. Copiii sînt minunici pentru că trăiesc miracolul, ultima miracolului — ei sînt cei prin care miracolul se reține în om. Copiii știu să se roage

Oameni și luminări aprinse. Autorismă optite în poartă și bătrîni sprîmîți în tolgă. Tineri ce chicotesc, aruncîndu-și ochelade. O voce feminină, sopranaică, îngînă dascălii. Preotul, concentrat, bun cuposcător al ritualului bisericesc, încearcă să acopere zumbetul multîmii. Un dascăl tînar greșete de cîteva ori. În rîndurile din spate, o doamnă își curăță înelul de ceara topită a luminării. Cel vreo douăzeci de cocoiși albi, îngrămădiți în dreptul ferestrelor, cîntă și își zbat arpile. Rostul lor este să aducă lumină morților noștri care nu au avut parte de luminare. Din cînd în cînd, ete o gâlănașe mai curioasă, zburată către mijlocul bisericii.

Biserica Vizantea, cea nouă, este construită în stil bizantin. Asemănătoare bisericii „Cubelitas” din Castoria Macedonia (epoca macedonenilor, 907-1204). A fost închinată Sfintei Mînăstiri Grigoriu din Athos. Nu a putut fi terminată datorită legii de expropriere a păminturilor mînăstirești, dată de Cuza în 1864. A rezistat în detrimentul celei din Ierolim, mai vechi, cu mai multă istorie.

D. TIGANAS





# Adevărul despre Biserica Greco-catolică românească

Am citit foliozionul intitulat: "ADEVĂRURI CARE NU SE CUMESC" scris de Teodor, din Sibiu și apărut în ziarul "România liberă" din 4 și 11 Feb. 1969 și nu-mi pot reține conștientizarea că astăzi în țara noastră există și există această biserică și că ea este în interesul celor străini de a cunoaște adevărul, ba chiar împotriva acestor oameni. Nu pot nega că există în existența ei și în existența ei pentru neamul nostru, nimic despre ce a realizat în cultura românească. Considerăm necesar a prezenta profesorului de la Sibiu ce a reprezentat Biserica Greco-Catolică pentru destinul național și cultural al neamului românesc, în totalitate, nu numai pentru cetățenii din Ardeal. Reproducăm continuutiv unele inserții făcute cu litere de aur pe o tablă mare în marmora neagră, având în fața altarului catedralei din Blaj în partea dreaptă. Inscriziunile există în 1961 când am avut fetică inspirată de a o copia. Dar fiind continuutiv ei "subversivi" în 1970 nu am mai găsit-o. Iată continuutivul ei:

"Când în 1700 s-a făcut unirea sub episcopul Atanasie spre a usura noaptea noaptea de români, nimeni, cred, nici prieten nici dușman, nu așeză, n-au încredințat serviciile neprețuite ce le va aduce biserică această cauză românească. În istoria culturii românești, Bisericii Unite și mai ales Mitropolitului din Blaj îi revine onoarea de a fi aceea, care a făcut prima legătură intelectuală între români și țările învătate din Apusul."

Numele episcopului Ioan Bob vor fi văgăne înșelătoare de către români, cîci ei au fost îndrumătorii și mijlocii renascerii culturale românești. Gratie lor, Petru Poni și Samuil Micu Clain și Petru Maior au putut să redeștepte în sufletul neamului românesc credința semănata pe vremea de Mircea Costin ca suvenir o vită străbună ofelită și cucuțitoare a lumii, că suntem singuri de romani.

Tot de aici au pornit secol care au fost

printre primii cercetători cu simțământul a problemelor limbii.

De la Blaj au plecat A. Treboniu-Lăușan, Papiu Ilarian, Timotei Cipariu și alții, care au studiat sermuri, necurții nesamului, grădii strănogose, acești străni de băte sufletul românesc și care, înaintea, cu vecheri, a umrit politici de azi, au arătat lumii întregi că românii de peste tot sunt un singur neam, uniti de o putere mai presus de toate echingitările omenești, uniti de puterea chiagului sceleratului limbii.

Dar pe lângă această moștenire culturală, precursorii v-au lăsat și totuși munca lor națională și etnică, ale cărei roade se văd în viața noastră. Românii nu vor uita niciodată că aici în Blaj se găsește limba locală unde stăm azi. Cîmpul Libertății, unde neuitatul Simion Bărnuț a proclamat în 1848 ființa etnică a neamului românesc.

Mare a fost munca aceluia, înaintea emigrării muncicilor și suferințelor, cărora ne închinăm cu adîncă evlavie.

BLAJ 1919

Acesta sîntea care evocă în clipa noastră activitatea Bisericii Unite din 1919 nu este semnata, dar se presupune că a fost scria de Nicolae Iorga, intrucît și a avut sprecleri similare asupra Bisericii Unite după cum s-a manifestat cu diversă ocazii.

Despre suptimarea Bisericii Greco-Catolice în 1948 profesorul de la Sibiu scrie: "În octombrie 1948 - la apusul lui Iustinian Marina, Patriarhul Român, și al Mitropolitului Nicolae Balan al Ardealului - un număr de 38 de protopopii și preoți au inițiat revenirea de la Cluj, acceptată de marea majoritate a preoților și credincioșilor, care au înțeles, chiar în condițiile de atunci că nu mai poate fi menținută desbinarea care sîmțuie de 200 de ani. O parte a clerului și a mijlocilor de viață, mai ales dintr-un intelectual, au refuzat să adere la biserica ortodoxă. Cu toate acestea printr-un decret de stat, cu data de 1 decembrie 1948, Biserica Unită a fost secară în afara legii".

Desă Mircea Păcurariu a „judecat” sau nu a știut pînă acum modul în care s-a făcut „reintegrarea” Bisericii Unite în Biserica Ortodoxă în 1948, vom arăta date esențiale din această „operațiune” inițiată de guvernul comunist și îndreptată de către servii credincioși din conducerea Bisericii Ortodoxe, în frunte cu patriarhul Iustinian Marina și cu Mitropolitul Nicolae Balan.

Acesta date le-am extras dintr-o lucrare apărută la Roma în 1976 și intitulată „IL MANTRO DELLA CHIESA DI ROMA-NIA” și scrisă autor este Flavio Popan, în traducerea făcută în manuscris) profesorului Gheorghe Serban, fost director al Institutului „Spiru Haret” din București. Urmează relatarea episcopilor ortodocși din jurul intrării trupelor sovietice în România, partidul comunist, lipsit de popularitate și sîmț prin fraudă la putere, a încercat să capteze simpatia poporului prin mijlocirea preoților ortodocși din „Unionea preoților democrați” (creată după îndemnul Patriarhului Noodin și al Mitropolitului Nicolae Balan).

Spre deosebire de acesta, Ion Surtu, administrator apostolic al Mitropolitului Blajului, afirma în conferințele ținute în tot cuprinsul Ardealului că între comunism și creștinism nu poate exista nici un compromis pe plan ideologic.

După mai puțin de trei ani de la cucerirea abuzivă a puterii, comunistii au încercat să creeze greutăți preoților greco-catolice, mult dintre preoți fiind alungați din posturile lor sau închiși fără procese. Primul atac oficial contra Bisericii Greco-Catolice a fost lansat în timpul vizitei în România a Patriarhului Alexei al Moscovei în 12 iunie 1947. Atunci premitul dr. Petru Proza a sciat vehement Vălcăneș și pe Poniul român.

La reuniunea partidului comunist din 22 februarie 1948, Gh. Gheorghiu-Dej a declarat că „singurul obstacol pentru stabilirea definitivă a regimului democraționar popular român este Biserica Catolică”. A înasit un apel către credincioșii greco-catolici să se întorcă în siml Bisericii

Ortodoxe și să „părăsească imperfallemul papal”. La 29 iunie 1948 episcopii uniti, îndemnați, au compus o scrisoare pastorală cu o profundă mărturisire a credinței.

Pentru a face imposibilă existența Bisericii Unite, guvernul a dispus pe 19 iulie 1948 Conopețul făcut între România și Sfîntul Scaun la 10 mai 1927. La 3 august 1948 a apărut Decretul nr. 179, care înasina desființarea școlilor confesionale.

În septembrie 1948, Petriarhul Iustinian Marina a făcut o vizită la Caransebeș, unde a declarat: „Dacă primul patriarh Miron a făcut legislația bisericească și inițiativa politică națională, al treilea Patriarh va face unificarea bisericii într-o singură turmă”. Se propunea ultima lovitură. Politia, sindicatul, reprezentanții ai guvernului vizitau parohiile și încercau să-i convingă pe preoți să urmeze apeliul patriarhului. Intrucît în noaptea de unire cu Roma din 7 octombrie 1909 de la Alba Iulia au semnat 38 de decani în numele poporului român, comunistii au propus ca și acum, la reuniunea de la Cluj din 1 octombrie 1948, să fie convocați numai 38 de delegați. La școala de la Alba Iulia participau acum 200 de ani 3.772 credincioși și preoți lor. La Cluj însă, în '48, nu s-a convocat episcopul Iuliu Hossu, capul Bisericii din Cluj, fiind chiar sub paza la reședința sa. Episcopul Iuliu Hossu s-a comunicat pe cel 36 de delegați, precum și pe organizatori. La sfîrșitul reuniunii a fost formulată o procedură care afirma trecerea Bisericii Unite la Biserica Ortodoxă și un apel adresat tuturor credincioșilor din Ardeal de a accepta această rezoluție. A fost apoi aleasă o delegație primită pe 3 octombrie 1948 de Sfîntul Scaun, în prezenta tuturor ierarhilor Bisericii Ortodoxe. Acolo s-a citit înasurarea Bisericii Unite în Biserica Ortodoxă prin act sinodal. Patriarhul Iustinian Marina a prezentat la sfîrșit o cuvîntare, invitînd pe toți credincioșii Bisericii greco-catolice să sîrbătorească în 21 octombrie 1948, la Alba Iulia, eliberarea de sub captivitate dumșană a Romiei. Prima întîlnire care a avut loc în fața altarului este religioasă și mană a autorităților civile și religioase a fost Nuntiatuara Apostolică, trimisă la 2 octombrie 1948 o noie de protest către neș sovietice Ana Pauker, ministru de externe al României. Proșutul se întemeiează pe Tratatul de Pace de la Paris, în care România prevede libertatea tuturor cultelor, cîi și pe Constituția României.

La clava zile, episcopii greco-catolici s-au întrunit la București și au hotărîm

un protiet energic, pe care episcopul Valeriu Aftenie l-a înasinat personal președintele republicii și Consiliului de Miniștri. Conform programului stabilit de puțelari, în ziua de 21 octombrie 1948 a avut loc la Alba Iulia Adunarea solemnă pentru subțierea unitii celor două biserici. În asara celor 36 de delegați de la Cluj, erau și clița intelectuală, între care prof. dr. Coriolan Tălaru, președintele Asociației Generale a Românilor Uniti. Lui i s-a dat o declarație care cuprîndea adunarea A.G.R.U.-ului la Biserica Ortodoxă. Cîntînd continuutiv, profesorul a refuzat, dar amine crononime după cum i s-a impus. Roșitor acun, a decedat în urma unui atac de cord.

În ziua de 29 octombrie 1948 au fost restetți toți cei 6 episcopi și Bisericii și peste 600 de preoți. La 1 decembrie 1948 înasit președintele al Adunării Naționale a dat decretul nr. 238 prin care a anulat Biserica Greco-Catolică românească.

După conferința de la Geneva din 1953 s-au luat măsuri de elementară fală de preoți arestați, unii fiind eliberați cu condiția să nu-și exercite mîșanca apostolică. Cei trei episcopi înși în viață, au fost eliberați din închisoare, dar cu do-micliu forțat într-o mîșanșire ortodoxă. Ei au făcut la 22 aprilie 1956 un memorandum către guvern, declarînd Bisericii Greco-Catolice. Memorandumul a fost multiplicat și distribuit preoților și credincioșilor.

După scurtă vreme cei trei episcopi au fost arestați din nou. În închisoare lușase episcopi, din care dempsindem următoarele aspecte:

**EPISCOPII ION SUCIU**, administrator Apostolic al Mitropolitului Blajului, după arestarea din 29 octombrie 1948 a fost dus la Dragoșavele, apoi la mîșanșirea Căldărșani, iar de aici la 10 mai 1949 în subșola MI., unde a fost maltrațat. La 18 septembrie 1950 a fost închiș la Sigheț unde a murit, după multe torturi, la 27 iulie 1953. Nu i se cunoște moartea.

**EPISCOPII DE ORADEA, VALERIU TRAIAN FRENTIU**, a fost dus la Dragoșavele și mîșanșirea Căldărșani, închiș la Sigheț unde a murit la 11 iulie 1952. Nu i se cunoște moartea.

**EPISCOPII DE LUGOJ ION BALAN**, a trecut prin același itinerar pînă la Sigheț, de unde a fost internat grav bolnav

într-un insiprat articol. Intitulat „Mica Roma” și apărut în nr. 4 din 1970 al revistei din Roma „BUNA VESTIRE” marele gazetar Pamiș Selcariu face istoricul marilor merite naționale și culturale ale Bisericii Române Unite cu Roma, închișind profesia: „Biserica Blajului, persecutată, continuă să trăiască în conștința credincioșilor ei. Exisă în Franța un loc care se numește „La perle du Rhone” unde fluviul dîșare în adîncime pămîntului, ca la oarecare distanță să reapară în totă splendoră lui. De ce nu am crede că o distanță în timp, biserica Blajului nu va reveni la lumină? Nici un sacrificiu nu este zadarnic și episcopii uniti, morți în închisoare, de dincolo de viață, își exercită mîșanșirea lor sacerdotială”.

**CAIUS VANCEA**

Fotografii de EMANUEL PARVU

la sanatoriul Gerova, în februarie 1955. De aici a fost dus la Curtea de Argeș cu Hossu și Bunu. Moare la mîșanșirea din Cluj în 1966, orb.

**EPISCOPII DE BAHIA-MARE, ALEXANDRU BUSU**, ajunșe și el la sanatoriul Gerova, unde a întocmit un memorandum guvernului pentru reabilitarea bisericii. În 1957 i s-a întocmit un proces la Tribunalul Militar din Cluj, cu acuzația de înștigare, agitație și înasă trădare. La 12 mai 1957 a fost condamnat la muncă silnică pe 23 de ani și transportat la penitenciarul din Gherla, unde a murit la 8 mai 1963.

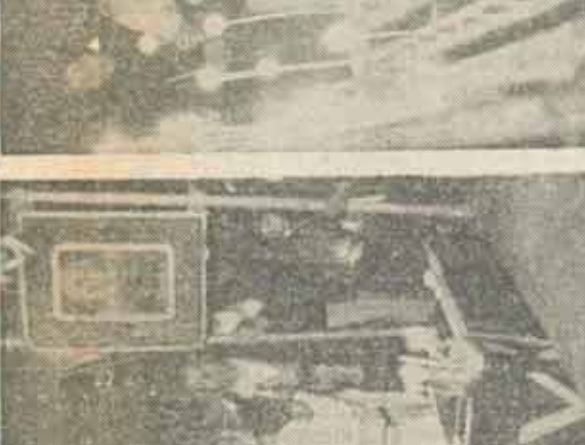
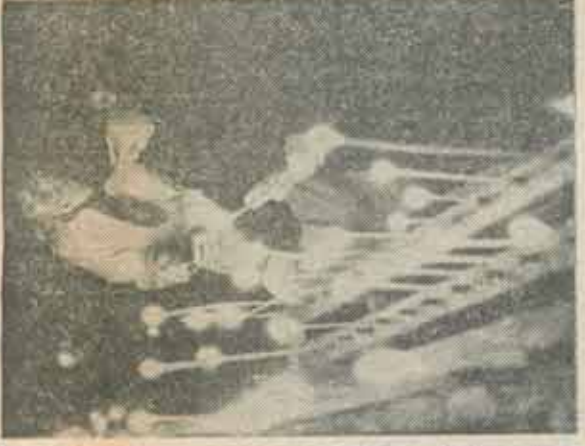
**EPISCOPII DE GHERLA-CIUIJ IULIU HOSSU**, a fost arestat pe aeroportul Băneasa, i s-a smuls crucea de la piept, i-nesă, din doșet și i s-au adresat cuvîntare triviale. Drumul lui este același, închiș la Gerova. La 8 iulie 1958 a fost transportat la mîșanșirea Căldărșani. În 1969, cînd a fost făcut cardinal, puznici săi, monahii ortodocși voriau să-l felicite. Episcopul le spusese mea altele: „Nu mă felicitați, prezenta mea altele e un protest și vol protest dină fa eliberarea Bisericii Greco-Catolice”. În mai 1970, internat într-un spital din București, decedază în scurt timp. Este înmormîntat la cîmășarul Bellu Catholic.

**EPISCOPII, VASILE AFTENIE**, vicar general al Mitropolitului Blajului la București, a fost dus și el la Dragoșavele și la mîșanșirea Căldărșani. Apoi la închisoarea subșolă de la M.I., unde a fost grav maltrațat și după loviturile primite în cap a decedat la 16 mai 1959. E înmormîntat la Cîmășarul Bellu Catholic.

★

Intr-un insiprat articol, intitulat „Mica Roma” și apărut în nr. 4 din 1970 al revistei din Roma „BUNA VESTIRE” marele gazetar Pamiș Selcariu face istoricul marilor merite naționale și culturale ale Bisericii Române Unite cu Roma, închișind profesia: „Biserica Blajului, persecutată, continuă să trăiască în conștința credincioșilor ei. Exisă în Franța un loc care se numește „La perle du Rhone” unde fluviul dîșare în adîncime pămîntului, ca la oarecare distanță să reapară în totă splendoră lui. De ce nu am crede că o distanță în timp, biserica Blajului nu va reveni la lumină? Nici un sacrificiu nu este zadarnic și episcopii uniti, morți în închisoare, de dincolo de viață, își exercită mîșanșirea lor sacerdotială”.

CAIUS VANCEA





# DOSARELE SECURITĂȚII

## CAZUL GHEORGHE URSU

Dosarul Gheorghe Ursu a fost deschis la mijlocul lunii februarie, într-un moment când foarte multe glasuri cereau insistențios dezvăluirea modului de operare și abuzurilor săvârșite de Securitate. Inițiativa de a cerceta tocmai acest caz, sprijinită și de domnul Silviu Brucan în urma convorbirilor avute pe această temă cu membrii GDS, a fost preluată de către Comisia Națională pentru soluționarea sesizărilor victimelor dictaturii condusă de domnul Silviu Stănescu. Un memoriu al doamnei Berdan Georgeta-Mihaela, sora inginerului poet, fusese între timp înaintat comisiei. În clădirea fostei direcții de cercetări penale a Securității Statului, ancheta a fost condusă de procurorul Dan Voinea de la Direcția de cercetări penale a Armatei, transformată apoi în direcție a SIB (Serviciul de Informații Român).

Acest caz poate constitui o frescă a societății în care am trăit în informații din convingere, din invidie sau din greșală, cu securiști care și făceau doar datoria și milițieni care preluau unele acțiuni începute de Securitate, oferindu-le acoperire nepolitică.

Gheorghe Ursu, născut în 1936, inginer constructor — proiectant la ISLGC, București, a fost nu numai un profesionist excelent dar și un om atent și activ față de fenomenele sociale, politice și culturale.

Paralel, între anii 1943—1981, a ținut permanent un jurnal intim din care niciodată, nimănui din familie sau prietenilor nu a citit un rând. În decembrie 1984 două salariile Croitoru Părguța și Peire Elena, curioase să citească ce și nota șeful lor, au sustras acest jurnal și-au declanșat procesul în ava-

lanșă, care a dus, în cele din urmă, la moartea lui Gheorghe Ursu. Caietul deșus secretarului UTC, apoi conducătorii, a ajuns la ofițerul de securitate din Institut, Dumitraciuc, și apoi la organele de securitate din Calea Rahovei. Au urmat perchezițiile la domiciliu și luni de anchetă în stare de libertate la Direcția cercetări penale a Securității statului condusă de maiorul Pirvulescu Marin (actualmente leșit la pensie 7). Sedințele de anchetă durau trei, patru ore, de regulă după ora cinceisprezece, și la fiecare problemă discutată i se cerea o declarație. Temele abordate erau în totalitate de ordin politic, de exemplu: să recunoască faptul că la masa la cantină pentru a organiza un grup reacționar, antisătat, să dea explicație despre atitudinea sa asupra alegerilor „furate” din 1946, să dea referințe despre prietenii sau cunoscuții cu care se întâlnea la zile onomastice, în concediu, la mare (Geo Bogza, Iordan Chimet, Sorin Vlecu, Nina Cassian, Radu Cosasu, regizorul Mirel Ilieșu). În luna aprilie 1985 s-a reușit deturnarea anchetei spre o infracțiune de drept comun. Cu ocazia perchezițiilor în casa lui Gheorghe Ursu s-a descoperit valută în echivalența de 16 dolari SUA. În luna iunie, Gheorghe Ursu a decis să nu mai dea nici o declarație. A urmat o sedință la locul de muncă, unde un ofițer de securitate a explicat vinovăția prietenului, adăugând că „datorită elementului binecunoscut” s-a dispus neîncheierea urmăririi penale a lui Gheorghe Ursu pentru infracțiunea „propagandă împotriva orândurii socialiste” (art. 166, alin. 2 Cod penal). A rămas deschis dosarul în legătură cu infracțiunea de operații interzise cu mijloace de plată străine — o amenințare care

a fost pusă în practică în momentul în care Gheorghe Ursu a solicitat securiștilor întreprinderii restituirea jurnalului confiscat.

Pe data de 21 septembrie 1985 a fost chemat din birou până jos, arestat și dus în arestul Direcției de cercetări penale. Aici a stat până la data de 17 noiembrie 1985, când a fost transportat în stare gravă la Spitalul penitenciar Jilava. Din actul medico-legal rezultă că moartea numitului Gheorghe Ursu a fost violentă și s-a datorat peritoniei generalizate prin perforare post-traumatică de ansă ileală. Din coroborarea leziunilor traumatiche consemnate în foaia de observație clinică, cu constatările făcute intra-operator și la autopsie, precum și cu declarațiile martorilor audiați în cauză, rezultă că leziunile externe și interne s-au putut produce prin loviri repetate cu corpuri dure în regiunea abdominală cu circa 3, 4 zile anterior datei de 17.11.1985. Între leziunile suferite și moarte există legătură de cauzalitate.

Având în vedere calitatea persoanelor care se fac responsabile de moartea deținutului Ursu Gheorghe, respectiv ofițerul anchetator, șeful arestului și șeful Direcției cercetări penale din I.G.M. din anul 1985 (actualmente din nou șef al I.G.P.), definirea cercetărilor în cauză a fost transmisă Procuraturii Generale, și anume Direcției Procuraturilor Militare.

Vom reveni cu detalii asupra anchetei la care a fost supus Gheorghe Ursu în cadrul Securității și al Miștelor.

RADU FILIPESCU



Gheorghe Ursu Septembrie 1950

Sunt doar trei dosare, două cu coperti de carton, groase, legate cu sforă, colturile și cotorul învelite în pânză, sus, cu litere de tipar: MINISTERUL DE INTERNE. Apoi DOSAR nr. — REFERITOR (cu carioa verde și scris de mână) URSU GHEORGHE EMIL. Înăuntru, foile unor caiete xerografiate, desfăcute, legate de-a valma împreună cu declarații cerute de securitate (autorul paginilor pus să spună când, de ce a scris ce-a scris, ce intenții, declarații sfidătoare prin demnitățile lor, mai ales atunci când ai apucat să citești și restul actelor, ei stil care va fi, și cum va fi afișatul), invitații la concerte, la biblioteca franceză, liste de poezii, adrese, desene chiar, poezii, alte încercări literare... Un haos care e chiar viața (chiar viața noastră, te recunoști pe tine în notații de o sinceritate tipică artiștilor, în ironia și autoironia anumitor pagini, în ritmul trenant al existenței ce ne-a fost dată la toți — ore de serviciu, o leșire la un 23 august obligatoriu, o vacanță la 2 mai, o speranță, o așteptare, o dezamăgire, siluetele colegilor de birou, priviri cu luciditate, dar și compasiune, fâșieri banale, eu păcate banale; personaje leșite din filmele lui Forman, măsurate de un ochi de adevărați cinești; tineri abia ieșiți din adolescență, dar îmbătrâniți de obișnuință și meschinărie; ei i-au și prezărit plasa care se va stringe în jurul lui, în fiecare din aceste zile banale de birou; ei i-au și semnalat condamnarea la moarte prin tortură; ei e singurul care nu știe; ei, cel mai tânăr personaj al acestui tulburător roman care se întrezărește în

foile amestecate, șterse, indescifrabile în mare măsură, ale jurnalului lui Gheorghe Emil Ursu; și când scrii asta îți dai seama că e un păcat să spui că e un roman, e chiar viața, o viață a cărei aspirație (acesta e cuvântul) permanentă spre adevăr și artă a fost plătită cu moartea prin tortură. Un exercițiu al sincerității (față de alții, față de sine) pe care îl au doar: adevărul; o deschidere spre cultură, spre lume pe care numai adolescența o menține. Paginile pe care le ofer ca exemplificare le-am ales unele doar pentru că sunt singurele care au suflă (amintirea electorală) și mi s-au părut a avea o stranie coincidență cu preocupările acestor zile, celelalte pentru că pot explica furia și cruzimea cu care a fost pedepsit, dacă sint pușe alături de orice pagină de ziare a acelor zile. Și totuși sint mostre ale conversațiilor noastre zilnice, pentru oare doar Gheorghe Emil Ursu a plătit cu viața. Am ales dintre cele cu „scriitorii” pentru că desigur ar fi urmărit împreună cu noi evenimentul săptămânii.

As vrea să-l cer iertare pentru că a murit în locul nostru. Și pentru că încă o privire străină i-a pingărit aceste pagini, scrise doar pentru sine — și încă în săptămâna Paștilor. (Desi, sint convins că doar modestia i-a oprit să mai facă un pas înainte și să intre în spațiul prozei. Fragmentele date, repet, nu țin să demonstreze așa ceva. Ea, care am citit jurnalul, pot depune mărturie. Numai că nu despre asta este vorba.)

GABRIELA ADAMEȘTEANU

## FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL

23 octombrie 1980

A murit de cancer Teodor Mazilu, la 50 de ani, sfrijit, pricâșit mare satiric al teatrului și prozei noastre din 1960—1980. După punerea din 1961 sau 1962 a Proștilor sub clar de lună, Ceaușescu + Lenuțo, care pe atunci nu erau încă Dumnezeu, ci doar Membri ai Biroului Politic, dar Proști fermi sub clar de lună, au interzis piesa, smâțându-se atotot direct. 3—4 ani Mazilu a dus-o prost, interzis, persecutat, încet a pătruns în teatru, și-a publicat romanele și nuvelele, a impus stilul său satiric. (...)

(...) demagogică a lui Ceaușescu, publică niște legi RESPINSE și păcălește pe naivi că legile au fost respinse de POPOR! Că dacă voiau, efectiv, să treacă aceste legi, ele erau votate în UNANIMITATE ÎN MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ, fără nici o discuție în presă, Europa Liberă și presa occidentală au remarcat că cele publicate în Scinteia sint cu aprobarea partidului, dar n-au sesizat încă circul, pantomima de băieți a întregii acțiuni.

În ceea ce mă privește am fost simbăită învitat la Mirel, de ziua lui și a lui Papa. Erau toți deșteptii și informații... Mi s-a povestit, adică, cialind urechile, am prins eu, despre ce se mai întâmplă pe frontul culturii. A fost o întâlnire a Cadrelor de conducere din literatură cu Ceaușescu, vizibil iritat de faptul că scriitorii, în loc să facă front comun și să-l lingă curul, se ceartă între ei și deci n-au destul timp să-l lingă ci ar trebui. Crohmălniceanu a vorbit de teștiri-le antisemite și sovine din ultima vreme. Grupul celor 19 sau 22 (Lăncrânjan, Fănuș Neagu, Pituț, C.V.

Tudor, Marian Popa, Edgar Papu, Paul Anghel, Traian Filip, Dan Zamfirescu etc.) care adrează memoriul lui Big Brother în care cereau desființarea Uniunii Scriitorilor și înlocuirea cu U. Scr. Comunisti, de fapt demiterea actualului birou cu Macoveanu în frunte și numirea unui nou birou cu Lăncrânjan în frunte sau Păunescu sau Barbu sau cu eventual care-o să cinte în strună, Pompiliu Marcea, Constantin Ciopraga, Zoe D. Bugălenă sau așa ceva, deci grupul celor 19 sau 22 au luat și ei cuvântul, plingându-se că ei sint proclonariști, lingători curului lui Ceaușescu, ostiașii lui Burebista, proslăvitori ai singelui ancestral și comunist, dar că sint persecutați și persiflați de slugojii imperialistului, ai Europei Libere, ai Conspirației iudovimii: George Macoveanu, Geo Bogza, A. Blandiana, Nic. Manolescu, Crohmălniceanu, Mircea Iorgulescu etc. A. Blandiana a spus că patriot e și poetul care cîntă iarba, la care Scroafa i-a tras un cot lui Big Brother, șoptindu-i să audă toată zela: „Și asta s-a găsit să ne invete literatura”. Furia Scroafei era gresită: Ana Blandiana e înaltă, subțire, frumoasă ca o vedetă de cinema, vină de neiertat pentru Scroafa care i-a dus pe Drăghici și Cornelia Mănescu și i-a împins la sinucidere pe Chivu Stoica din cauza sofiilor sau iubitelor lor. S-a vorbit mult și de Fondul Literar, de plafonarea veniturilor scriitorilor, Ceaușescu, în marea-i generozitate a acceptat că un scriitor poate lua pe un trei salarii de Secretar de Stat... Pe Mircea Dinescu, Big Brother i-a întrerupt când Șeful actualii generații de poezi, promofia 1970, a zis că el e fiu de lăcătuș.

Ieri, bombă la Paris, o reapărut sain et saut Virgil Tănase! Fugit din România prin 1974 sau 75, devenit apoi aprig demascator al lui Ceaușescu și Familiei Sale Imperiale, V.T. a dispărut din Paris în 20 Mai 1982. Toată lumea a crezut că a fost răpit și aproape sigur ucis de Securitatea Română. Pe la 15—20 Iunie Mitterand a ajuns să facă declarații oficiale că, dacă nu apare V.T., relațiile franco-române vor avea greu de suferit. Ai noștri s-au făcut că plouă, amb. rom. de la Paris declarînd că n-avem nici un amestec în această afacere. Au fost nenumărate manifestații la Paris pt. V. Tănase, cerîndu-i-se eliberarea sau restituirea cadavrului (?). Încă nu știu ce s-a întâmplat în realitate, doar ce-a spus ieri la Europa Liberă: La o conferință de presă V.T. n-a spus nimic, Paul Goma a spus că genialul Ceaușescu a primit cea mai teribilă palmă din viața sa iar securiștii români care îi însoțeau pe cei doi scriitorii români disidenți, a declarat că primise ordin, CHIAR PERSONAL DE LA CEAUȘESCU să-l lichideze pe Paul Goma și Virgil Tănase.

Ce s-a petrecut în realitate? Probabil că la 20 mai V.T. a fost răpit de Securitatea română și păstrat în secret. Probabil că unul din răpitori, fie din remuscăre, fie din anterioră convență cu serviciile secrete franceze, a anunțat poliția franceză de locul detenției lui V.T.; i-au eliberat și i-au ținut, de o lună, sub protecție, în ascuns, ca să poată destrăma, eventual, rețeaua de spionaj românesc. Azi vom afla amănunte, sper.



# DOSARELE SECURITĂȚII

Istoria totalitarismului n-a fost scrisă doar de Ceaușescu, ci de o înțregă armată de scribi, a cărei lucrare avea drept unic țel sufocarea spiritului, care înseamnă libertatea. Iar forța omnipotentului P.C.R. și a nomenclaturii sale faraonice se baza tot pe complexitatea politică a membrilor de partid, cit și pe colaboraționismul cu abominabila armată a morții — securitatea. Sora mai mică a K.G.B.-ului și-a afirmat din plin personalitatea, folosind cu eficiență neafinsă în alte domenii, în era automatizării și microelectronicii, tradiționale mijloace represive — șantajul, te-roarea, amenințarea cu moartea, violența, crima, compromisul, mita, cointeressarea, promovarea nonvalorilor, masacrarea oponentilor și personalităților, intimidarea etc. Puțin lipsea până reușeam să transformăm contrantopia orwelliană în realitate. Cazul Gheorghe Ursu este simbolic. Prin el devin transparente mecanismele de interiorizare a normelor securiste de comportament de către „colectivele de oameni ai muncii”, care reacționau mecanic, supunând individualitățile care se abăteau de la productivitatea etică socialistă. Dispariția lui Ursu este urmarea relației antagonice dintre „omul revoltat” și „turma” intolerantă, neigasă. Desigur, colegii de muncă ai lui Gheorghe Ursu sînt numai ucigașii săi morali, dar ei fac parte dintr-o categorie socială bine definită. Chiar dacă nu vor fi judecați pentru crimă, chiar dacă vina lor este diferențiată, avem de-a face cu o culpă colectivă, de grup, pe care o propunem spre judecare înaltului tribunal moral al publicului cititor.



Linștea, decît să-mi satisfac orgoliul de gazetar care face în așirît presa liberă. În așirît, cazul este prea important ca să mai rătăcesc în suplimentare considerații.

## ● Cele trei anchete

O anchetă a procuraturii militare făcută pe urmele unei anchete a fostei securități constituie pentru orice reporter din lume o lecție despre limitele și virtuțile anchetei publicistice. La sfîrșitul lunii februarie a.c., amintirea Departamentului Securității Statului nu rămăsese doar în dosarul anchetatorului. Colonelul de justiție pe care îl însoțeam (pe nume Dan Voinea și despre care mă întreb dacă este una și aceeași persoană cu Coriolan Voinea, colaboratorul generalului Gică Popa), mi-a oferit garanții cu efect contrar calmului: mi-a arătat pistolul ascuns discret în mapa dinșului. Ne aflam amîndoi în biroul directorului Institutului de cercetare și proiectare pentru sistematizare, locuințe și gospodărie comunală, care ne-a fost pus cu generozitate la dispoziție pe parcursul întâlnirii noastre cu foștii interlocutori ai (D) SS, și tocmai aflasem că undeva, pe aproape, se afla amplasat și biroul foș-

tului securist al instituției. Fuseserăm anunțați, Institutul era în fierbere, pe pereți se lipiseră mici „înscrisuri” în care se cerea judecarea celor vinovați, oameni muncii a buaseră chiar înaltele procurături, stabilind ierarhia culpei și desemnîndu-l „apropo de cerințelor” pe foștii informatori ai securității. Am fi putut avea toate ipotezele și concluziile de-a gata dacă n-am fi avut o rețineră. Una majoră, este drept: nimeni nu mișcase un deget cu cinci ani în urmă, cînd viața lui Gh. Ursu se curmase atât de brusc și de violent. Dar să nu anticipăm.

Ar mai trebui doar să adaug că eram conștient de caracterul pur demonstrativ al anchetei din care trebuiau să rezasă virtuțile justiției democratice naționale. O anchetă declanșată la insistențele poetei Nina Cassian la posturile străine de radio, în primele zile ale revoluției, o anchetă al cărei debut fusese anunțat la televiziune de personalități marcante ale F.S.N.-ului și vieții noastre politice. Faptul că fusesem ales tocmai eu să particip la „o parte” a anchetei, mai mult mă ne-

## ● Reconstituirea (I): unde medii și ultrascurte

După cinci ani, l-am găsit pe toți cei implicați în „cazul Ursu” la același loc de muncă, aproape în aceleași funcții, ceea ce dovedește nu atât stabilitatea vieții profesionale în România ceaușistă, cît anchilozarea ei, și mai dovedește ceva: că nimeni n-a avut nimic de câștigat de pe urma declarațiilor făcute securității. Asta demonstrează că totul s-a petrecut în limitele normalității și că, dacă regimul politic nu s-ar fi schimbat, acești oameni ar fi trăit cu conștiința curată pînă la adînci bătrîneți. Deci, să nu ne amăgim: cazuri asemănătoare au mai existat multe, unele nefinalizate prin moarte, ci doar prin anihilare psihică. Diferența provine din faptul că Gheorghe Ursu avusese mulți prieteni în lumea literară. Ori, singura disidență intangibilă este aceea a oamenilor celebri. Dar să trecem la fapte.

Incompatibilitatea dintre Gheorghe Ursu și colectivul condus de el reieșea din fapte mărunte, dar semnificative. Colectivul, total desensibilizat politic și neinstruit cultural, asculta ore întregi difuzorul pus la maxim. Se știe că „se dădea” la difuzor în anii din urmă: discursurile lui Ceaușescu, buletine mincinoase de știri, „folclor nou”, cultură kitsch, unșori muzică disco sau „folk”. Pentru un adevărat intelectual, programul la difuzor era mai cumplit decît o tortură. Iar Gheorghe Ursu ajunsese să nu mai facă nici în această privință concesii. Și stîngea difuzorul. Motiv de a stîrni în mințile subordonaților ura. Cred că astfel de oameni, care ascultă la servicii 8 ore neconținut radioul, chiar și acum cînd s-a schimbat regimul, sînt cei susceptibili de a fi manipulați. Ursu înțelegea și încerca, de bună credință să le spună că dacă tot vor să se informeze, atunci să folosească sursele credibile de informații și comentariu politic, cum ar fi fost postul de radio „Europa liberă”. Amănuntul re-

## DOSARELE RUȘINI

— fragmente din declarația martorilor către Direcția Cercetării Penale, Departamentul Securității Statului — M.I. —

### CROITORIU PĂRGUȚA 24 de ani, desenator tehnic

„După venirea mea în institut, la un an de zile, poate și mai mult, am aflat din spusele lui Ursu că el asculta emisiunile postului de radio „Europa Liberă” și că audiază respectivele emisiuni, întrucît în acea vreme prezentată realitatea din țara noastră și nu cea care este prezentată în ziarele noastre. Au fost perioade, nu rețin data exactă, cînd Ursu Gheorghe în atelier ne-a precizat că scriitorii care nu erau publicați în țară au fost publicați în străinătate exemplificînd cu Paul Goma. Ne-a precizat că acesta a vorbit la „Europa Liberă” și că el îl considera un om subțire, care ar fi avut „curaj” în cele spuse la „Europa Liberă”.

Tot Ursu Gheorghe a relatat că în alte țări așa cum a auzit el la „Europa Liberă” oamenii ar avea curaj arătînd evenimentele din Polonia. În aceste împrejurări spunea că românii nu fac nimic și că nu au curajul ca cei din Polonia. Au fost unele împrejurări cînd după ce Ursu Gheorghe relatează unele știri audiate de el la „Europa Liberă” făcea precizarea că la noi în țară nu ar exista drepturi și libertăți și că oamenii nu ar putea să-și exprime cuvîntul lor. Întrucît astfel de afirmații erau făcute la intervale de aproximativ o lună de zile sau cînd în țara noastră erau diferite evenimente politice, eu ca și colegii mei nu ne-am angajat în discuțiile angajate de Ursu Gheorghe.”

### PETRE ELENA.

20 de ani, desenator tehnic

„Pe parcursul timpului mi-am dat seama că Ursu Gheorghe frecventează diverse biblioteci ale ambasadelor străine din București (americană, franceză) și chiar el mi-a spus că vede filme în aceste instituții și chiar mi-a dat și programele de la respectivele biblioteci... În mai multe ocazii ne-a cerut să nu mai ascultăm știrile transmise prin stația de amplificare a institutului (în încăperea exista un difuzor) iar, dacă vrem să ne informăm să întrebăm vecinii. Întrucît era șef de colectiv, noi ceilalți din atelier îi dădeam ascultare... Am răsfoit câteva pagini constatînd astfel și unele aspecte negative, și

(Continuare în pag. 12)

(Continuare în pag. 12)



Gh. Ursu, la 20 de ani, împreună cu sora lui

## FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL

### PRIMA ȘI ULTIMA MEA CAMPANIE ELECTORALĂ

Prima și ultima mea campanie electorală s-a desfășurat în noiembrie '46. În preajma a ceea ce presa noastră comunistă a numit și a continuat și mai târziu să numească primele alegeri cu adevărat democratice din istoria României. Fuseseră fixate pentru 19 noiembrie, deschiderea cursurilor pentru facultate fusese amînată pentru mai târziu. Probabil pentru că guvernul nostru de largă concentrare democratică nu voia să vadă adunate în București, Iași, Cluj, Timișoara mase de studenți, în timpul alegerilor, cunoscînd fiind faptul că studentimea a fost întotdeauna și la toate țările o categorie socială turbulentă și nonconformistă. Sau, în cazul nostru, în proporție de 90% ostilă „forțelor democratice” și, înainte de micuș, partizană a partidelor istorice, țărăniști și liberale. Deci, pe la 1 noiembrie, la Galați, ne cheamă partidul pe noi, comunisti, la sediul din...

Plec, eu o valioasă cu material electoral. Remarcînd că bunii mei tovarăși, cu excepția sus-numitului Aizic nu prea plecau în Campania Electorală la Sate. Regăsindu-mi în iatăm încă un ghimpe cu privire la importanța reală a misiunii mele.

A doua zi dimineața plecam la țară, în companie electorală.

Era un început de noiembrie, rece, cred că pămî-

ntul era cam înghețat, căci nu-mi amintesc să mă fi înclătat în cizmele noastre noroioase țărănești. Instruc-torul ne spusese să lucrăm 3-4 zile, dacă va fi nevoie chiar o săptămîină. Eu aveam misiune electorală în 4 sate, din restul Galaților, Barbosii (parcă) și nu mai știu care. Să facem propagandă electorală la țară, pentru Blocul Partidelor Democratice, avînd drept simbol electoral Soarele.

Și spre a anihila propaganda electorală a bandiților (istoricilor).

Dintre care țărăniști, cei mai mari ticdostoș, avuseseră nerușinarea de a-și alege (poate nu chiar bene-vol) drept simbol electoral ochiul.

Numai bine ca să-i putem lua la fix cu „Astia-lî fac cu ochiul”, „banuș e ochiul Dracului”, „Le fac cu ochiul dolarul american” și alte ochiade ochioase. Instruc-torul fu fusesse scurs și cam eog, vîdînd din partea To-varășului atât o lipsă de experiență în acest domeniu, cît și, cum atunci abia am effleurat cu gîndul, iar mai târziu am înțeles în întregime, nu prea marea importanță pe care o acorda Guvernul și Partidul electorilor salutare ale propagandei noastre electorale. La ieșirea din sediu, Aizic Rabinovici, foșta mea legătură supe-rioră în vtecîuș legalist — azi medic la New York — mă întrebă dacă mi-au dat revolver. „Cum o să-mi dea?” „Vezi că mie mi-a dat, cere și tu, dar nu le spune că ții de la mine”.

Mă întorc și cer. Instruc-torul mă refuză, mîmînd ul-mirea: „Ce-ți vent. De unde ai mai scos-o și pe asta, tovarășe?”

Am luat-o voinicește la picior, pe drum dar mai ales peste arătură era un cer jos, cenușu, mohorit, de noiembrie.

Mergîm pe jos și nici prin cap nu-mi trecea să fi solicitat Partidului un jeep, astea erau destinate To-varășilor cu munci de răspundere, sau un autocam-ion destinat aducerii maselor la manifestația de masă.

Pe arătură s-a întîmplat de două, trei ori, în timpul acestui marș al meu, volos (cum ar zice Radu Cosănu), să-mi încredințez traiectoria cu cea a ureunii țărăni care-mi zicea Bună ziua, desi nu mă cunoștea. Iar eu îi răspundeam tot bună ziua, cu gîndul electoral de captatio benevolentiae.

Maș țărăni, aflînd din literatură că acest bună ziua e adresat de țărani oricărui necunoscut.

E o chestie minoritică, ancestrală, cu profunzimi filo-zofico-antropologice, probabil abiașle.

Dar eu răspundeam electoral.

În primul rînd n-am dat de sediul B.P.D., nici de Frontul Plugarilor al lui Petru Groza, cu atât mai puțin de al Partidului, care (fusesem avertizat) de in-structor) nu prea are sediul la sate: comunistii lu-crăază pe linie de Frontul Plugarilor și B.P.D. Nu era ușor să te deacurci pe vremea aceea la țară (nici mai târziu), așa cum rezultă și din Morometii lui Marin Preda. Nu era ușor pentru că mai înții nu dădeai de oameni pe ulițele satului, apoi fiindcă nu prea stiau unde-o fi sediul respectiv, sau îți răspundeau într-o frază în care abundau amănunte nesemnificative, dar din care lipseau referințe topografice precise: a doua la dreapta, prima casă cu gardu' topoit, de pîidă.

Și iar pe arătură (poate miriste) spre satul următor, unde am dat de sediu, dar sediul era încuiat, și simeni nu știa deloc pe unde ar putea fi cel doi sau trei res-ponsabili. În fine, alți 4-5 kilometri, de data asta pe drum cărufabil, pînă la satul cel mare, Independenta,



## DOSARELE RUȘINII

(Urmare din pag. 11)

chiar injurioase la adresa lucrărilor Congresului al XIII-lea al P.C.R. De asemenea, am constatat și cuvinte de dețărare a unor persoane cu funcții pe linie de stat și de partid. „Atunci am hotărât să predăm registrul conducerii institutului, ceea ce am și făcut.”

**POPESCU VIOREL MIRCEA,**  
53 de ani, inginer constructor,  
șef secție structuri și instalații

„În primăvara anului 1984, un subalterin din secție, nu-mi reamintesc cine, m-a sesizat că Ursu are afișat pe perețe, la locul de muncă, un citat care lecturam, transmite un mesaj care putea fi interpretat... Intrucât din conținutul citatului ce ar aparține lui Simon Bolivar, de acum 200 de ani, s-ar fi putut transmite un mesaj ce ar contraveni realității din țara noastră, i-am dat sarcina ing. Anastasiu Dan să mărgă imediat la Ursu Gheorghe să dea jos imediat citatul. În birou cu mine se mai afla și ing. Gheorghiu George, adjunctul meu la conducerea secției, care a luat și el cunoștință de conținutul citatului, fiind și el de acord că acesta nu are ce căuta într-un atelier de proiectare din țara noastră.”

**ATANASIU DAN GHEORGHE,**  
42 de ani, inginer constructor,  
om al muncii la ISLGC

„Rețin nu numai conținutul pe care l-am copiat ci și faptul că a fost scris cu carioca fiind folosite trei culori. Ce a făcut inginerul Viorel Popescu cu notița mea în care coplasem citatul afișat de ing. Ursu eu nu cunosc.”

**BOBEI ROMULUS,**  
38 de ani, inginer constructor

„Mi-am reamintit faptul că într-o dimineață cit și în alte împrejurări Ursu ne-a precizat că cei de la „Europa Liberă” au comentat aspecte legate de construcția noului centru politico-administrativ din București cit și de demolările necesitate de noile construcții. În perioada lucrărilor Congresului al XIII-lea al P.C.R., Ursu Gheorghe nu a permis deschiderea difuzorului pe timpul transmisiunilor directe motivând că-l deranjează și nu vrea să audiere. Fiind șef de colectiv noi a trebuit să-i dăm ascultare iar în perioada când pleca din încăperea deschideam difuzorul.”

(Urmare din pag. 11)

vine în declarațiile tuturor martorilor invitați, ceea ce dovedește că Gh. U. vorbea cam la pereți și că, probabil, niște cetățeni educați au primit prin radioul românesc nu puteau fi receptivi la alte surse informativ-educative. Nici măcar indemnurile șefului de colectiv de a se duce la bibliotecile străine nu aveau rezonanță, măcar că rula filme bune.

### ● Reconstituirea (II): sport și ideologie

Deși Gh. U. își dădea silința să le educe gusturile artistice și apeliul cultural, dar mai ales să-l conștientizeze politic, propovăduirea lui se făcea aproape în pustiu. El mai avea o pasiune, care în România a tinut delberat și de foame și de sete: sportul. Ca și în altele „alte domenii”, era o adevărată enciclopedie: știa cam tot ce se întâmplase important în lumea sporturilor din anul '59 încoace. Iar colegii apelau la informațiile sale cu orice prilej, mai ales ca să-și verifice amintirile sau să-și clarifice nedumeririle. Apeluș clar și cînd șeful de colectiv nu era acolo, pentru că multe informații și rezultate erau sistematizate în agende voluminoase. Iar Petre Elena, cea mai tinără și îndrăzneță din colectiv, căutând printre agendele șefului, a găsit cu totul altceva: gândiri intime despre colegii de birou. Chiar după afliția ani, amintirile martorilor sînt vit. Croitoru Pîrguța, cea mai vehementă: „Despre mine scrisese că sînt cam curvă și că aș regala-o”.

Serban Liviu: „Se făcea o referire la mine că sînt plafonat, am avut discuții înainte că de ce nu dau în continuare la facultate, că ceva de genul că sînt intrinsec de părinți, că am un tală ofiter (M.F.A., aviatie), că am un mers ca și cum aș avea platfus”.

Petre Elena: „și despre mine a scris de bine, în orice caz. A scris că mă plăcea”.

Bobel Romulus: „despre mine scria bine. Nu l-am urit, dar nici nu l-am iubit”.

Stănculescu Maria: „seria că am piciorarele puțn grosuțe. Că sînt politicosă, că opresc difuzorul atunci cînd intra dinul în birou, fiindcă îl deranjează”. A fost un adevărat scandal! Deși la început s-au amuzat, s-au gîndit să ia agenda, s-o tragă la xerox și să-l pună pe birou, în fiecare dimineață cite o fiță. Dar Croitoru Pîrguța sustinea sus și tare că o asemenea calomnie nu poate rămîne nepedepsită. Zi că trebuie să fie judecat și pedepsit. Sau măcar „să-l dea în gît” (expresia îi aparține), să nu le mai fie sef că prea l-a terorizat și nu l-a lăsat să asculte difuzorul. Zile întregi, se pare, că au tot citit din caiet, numai că acolo erau și afirmații în lesătură cu P.C.R.-ul, cu secretarul său general ș.a.m.d. Deși în colectiv a existat opinia că s-ar putea face un rău mai mare decît intenția inițială, trei oameni, cei mai tineri au luat hotărîrea să lupte prin orice mijloace ca să-l infunde pe Ursu: Croitoru Pîrguța, Petre Elena și Serban Liviu. Primele două erau desenatoare tehnice, iar ultimul tehnician proiectant și... secretar U.T.C.

### ● Reconstituirea (III): filiera birocratico-securistă

Prima dată s-au dus la juriștul Institutului. Acesta l-a trimis la plimbare. Faptul că legal nu se putea întreprinde

nimic nu l-a liniștit. Doar legea nu însemna totul în comunism. S-au dus la conducerea Institutului. Directorul nu era acolo. Au lăsat caietul secretarei directorului, Dumitru Florina, care urma să-l înmîneze acestuia a doua zi.

În acest moment, lucrurile se complică, pentru că securitatea a venit la I.S.L.G.C. în urma unei adrese către Ministerul de Interne, semnată de ing. Adrian Alecsandrescu, directorul Institutului. În discuția cu procurorul, directorul neagă că ar fi trimis vreo adresă. Cînd i se arată adresa, cu ștampila unității, și cu semnătura sa, pretinde că „am uitat de adresa asta”. Dar să-l lăsam să povestească: „Era un caiet în care erau notate, aș zice, chiar lucruri foarte intime. Și mi-am propus ca acest caiet să l-l dau a doua zi lui Ursu pentru că el nu era în institut și să-l pun în vedere să nu-și mai tină jurnalul intim la îndemina tuturor. Peste asta a trecut o noapte. Cînd am venit a doua zi dimineața la birou era deja în secretariat maiorul Mocanu, care știam că e din securitate, pentru că el fusese cel care mi-l prezentase pe ofiterul nostru, care era afectat Institutului nostru — căpitanul Dumitracu. Și a întrebat unde e caietul care a fost ridicat de fete de pe biroul lui Ursu. I-am spus că e la mine caietul, mi-a spus să l-l dau și l-l am dat”. Directorul a prelat caietul, deși nu se consultase cu Ursu înainte, cu toate că ofiterul de securitate putea fi refuzat, din moment ce nu venise cu vreo adresă oficială din partea unității pe care o reprezenta. Directorul pretinde că nu a văzut însemnările împotriva Congresului partidului, a lui Ceaușescu și a consoartei sale. Mai mult susține că n-a stat de vorbă cu cei trei subalterni ai lui Ursu, care l-au adus la cunoștință conținutul caietului. Pus față în față cu măturile lor, nu mai e deloc sigur și admite că nu-și mai amintește exact. Oricum, jură că n-a anunțat el securitatea.

Dar cine a anunțat-o? În colectivul Institutului este bănuț Serban Liviu, care, fiind fiu de ofiter, ar fi avut ceva „conexiuni”. Altă ipoteză este că secretara directorului, mai ales ca orice secretară serioasă avea și însărcinări pe linia securității statului și a păstrării secretului de serviciu. Suspiciunea nu se oprește aici, pentru că „fetele” au umblat vreo două săptămîni cu caietul: l-au lăsat și la bibliotecă, iar Petre Elena l-a scos și n-a făcut Institutului, dîndu-l la un moment dat „în păstrare” lui Aurelian Brebeanu de la ziarul „Sportul”. Nu mi-am propus în aceste rînduri să deconspir pe cel care a anunțat securitatea, dintr-un motiv foarte simplu: că n-am reușit să-l depistez. Există o cale foarte simplă, însă. Ca procuratura militară să-l întrebe direct pe Dumitracu, Mocanu sau pe vreun sef de-al lor.

### ● Pactul cu diavolul

Ancheta D.S.S. — Direcția Cercetări Penale s-a desfășurat chiar în incinta I.S.L.G.C.-ului, cu tovarășilor securiști le era totuna. Întreaga țară fiind o temniță, ce mai conta unde se desfășura ancheta. Ei se simțeau acasă peste tot. Zile întregi, „în timpul programului”, oamenii erau „scos din producție” și stăteau la interogatoriile securității. Șocant e că nici unul dintre cei anchetați n-a opus vreo rezistență și nici n-a încercat, măcar în ceasul al 12-lea, să se solidarizeze în vreun fel cu Ursu. Mai mult, respectînd cu sfințenie convențiile securității, martorii nici n-au discutat între ei, și nici nu l-au anunțat pe șeful de colectiv ca să-l pună

în gardă pentru ceea ce li aștepta (veți spune, poate, că e prea mult unui om real: să se comporte ca trădătorul doleievskian). Abia după mult timp Ursu a fost anchetat, iar apoi arestat, iar în acest rîstimp, oamenii aceștia — denunțătorii și denunțatul — au coexistat și au comunicat sub același acoperiș, în aceeași încăpere. Și chiar dacă Gh. Ursu n-a știut nimic, colegii săi au știut fiecare în parte despre ceilalți, că-l denunțase securității. Ce-o fi fost în conștiința lor, mai ales că la ancheta procuraturii nici măcar nu recunoșteau că declarațiile lor erau, de fapt, denunțuri. S-ar putea ca mustrările lor de conștiință să înceapă abia odată cu publicarea acestui articol.

Toți martorii au recunoscut că împotriva lor nu s-a folosit nici forța, nici amenințarea cu forța și nici măcar tradiționala recompensă materială. Aveau cu toții motivația gata formată de-a lungul anilor de convingere cu Ursu. Neînțelegeroa, antipatia și chiar ura, dorința de a-l schimba din funcție, de „a-l da în gît”, de a-l vedea umilit pe el, cel care li umilea cu cultura, cunoștințele și preocupările sale, cu disprețul afișat față de munca fără rost pusă în slujba zidirii „pociei de aur”, toate acestea au fost suficiente pentru a declanșa confesiunile făcute organului (a)confesional profesionist. „Declarația nu o consider ca o turnătorie, ci am fost întrebat despre niște lucruri despre care știa toată lumea” (Serban Liviu, care a încercat să ne convingă că nu el a anunțat securitatea). „Am dat declarația așa, ca să ne lase să ascultăm la difuzor, să nu mai țipe tot timpul la noi, să se poarte ca un om cu noi. Și m-a întrebat — nu știu ce grad



Gheorghe Ursu Iulie 1975

## FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL

Aci am început să simt febra electorală și înima să-mi bată-n piept a lupid, pe garduri și pe copaci. Ochii maniat veghea perfid. Aveau deci și istoricii fluturări, cu lipici pe dos, și-și desfășurau nestingherii nerușinate lor propagandă stipendiată de occidentali, de planul Marshall. Am ajuns la Sediu și, după bună-zis și prezentarea mistantă mele, îi zic interlocutorului cu o minie pe jumătate simula și pe afezt reală, celdălat sfert (deși tertius non datur) pierzindu-se în negura aceluși noiembrie '46. Tăranul în fața cărui ridicusem tonul, a răspuns prea calm și prea înflecțit: „Și pe dac-au lipit ochii lor? Noi să l-lim soarii noastre!”

La care i-am zis, nu prea sigur de justetea pozitiei mele, dar pe un ton ferm, cum mă prelucrase Tovarășul: „Să rupem toți ochii!”

„Dar dacă ne rup, după aștia, și ei Sourii?”  
„Soarele n-au cum să-l rupă, puțem sandarmul sau plutonierul să-l păzească și dacă prindem vreun maniar rupind sau punind sprincene soarelui, îl arestează imediat!”

Apoi, pour la bonne bouche, am desfăcut valjoara, le-am dat vreo sută de fluturări cu soarele și lipici pe dos și cite 20-30 foi volante din cele 4 sortimente de material electoral.

Se făcuse cam cinci seara, începuse să se întunece. Dar eu, cu sentimente foarte divergente, o adîncă jenă și culpabilitate pe de o parte, so uzurare „uffi, bine e-am terminat” pe de alta, am constatat că într-o singură zi am isprăvit misiunea mea electorală și ar fi fost un act de eroism gratuit să încerc să cîut un pat de dormit în Independența — să fac dacă nu o săntă-mînd, măcar 2 zile de Campanie Electorală, în loc

să plec spre Galați și să dorm la noapte-n patul meu. Zis și făcut.

La zece ani după aceste evenimente citeam săptămînal în Gazeta Literară romanul fluviu al lui Zaharia Stancu — Rădăcînile sînt amare, care se petrecea în acel istoric noiembrie '46. Și-n care campania electorală era plină de cavalcadele nebune ale fratilor Giinji, comunisti aspri ca Dariele de crimele bestiale ale chibaurilor manisti care-n trimeca burghazo-moșierimii violaseră pe mama și surorile Giinjiilor, acum acuzănu perfid pe activiștii de partid de la sate, dar frații Giinji, mai dihai au cei 7 amurai sau cei 7 manistici răzburau în goană crimele și violurile chibauromaniste, împușcînd, decapitînd, trăgînd de coada celorlalte bestii perfide, singurul erou comunist cu o origine etnică încertă era unul cu nume de familie nepătat, Vărzaru, și zicem, dar cu numele cel mic Marcel parod. Incolo, doar Giinji.

Pe la noi, prin județul Covurlui, nu dădusem, vai! de nici un Giinji ba da, erau frații Jora, incolo numai Aizic, Charlie, Harry, Ioji.

★

În ajunul zilei celei mari ta'dt meu, Președintele Uniunii Patrioților din județul Covurlui, și președintele al unei secții de vot centrale, în loc să se culce, ca toată lumea, la 10 noaptea, ne-a zis, cu tonul său stîngaci cînd, odată la doi ani, se voia autoritar: „voi culcați-vă, eu am ceva treabă”. Și pe la 1 noaptea, lumina din camera unde „avea treabă” tot mai era aprinsă. De dimineață ne-am prezentat la Partid, să asigurăm desfășurarea în ordine a Primelor Alegeri cu Adevărat Democratice din istoria României. Am colindat de dimineață pînă seara cu prînzul — hrană

roce dată de Județana de Partid — sediile electorale, dar în majoritatea cazurilor cum ajungeam la un Sediu, ne luau în primire tovarășii noștri: — aici e-n ordine, tovarășe, și mandea, vedeți poate în altă parte e nevoie de voi...”

Seara, în praajma închiderii urnelor — eu votasem la sediu unde președinte era Iuta — ne-am adunat cîțiva prieteni, întâmplător și l-am auzit pe Jackie Katz, un ofițer cu 100 de kg de mușchi pe el, lăudîndu-se că a votat de vreo 4 ori, la care Jora, fratele viitorului Erou al clasei muncitoare l-a atras atenția lui Jechi să nu se mai laude în gara mare, o fi vreun bandit maniat prin apropiere, n-avem nevoie.

Mie nu prea mi-a plăcut că Gechi a votat de 4 ori, asta urma să ducă la o oarecare falsificare a realității, la nereflexarea adevăratelor raporturi de forță în rezultatele scrutinului, dar altii, fără a se lăuda ca Gechi, zîmbeau atestatestitori, lăudîndu-mă să înțeleg — cu o oarecare anxietate — că Gechi nu fusese singurul. Seara tirziu, acasă, tata tocmai povestea mamei și soră-miș cum fusese acea zi prea, dar după la bun sfîrșit. N-am prins toată relatarea, nici tata nu spusese totul, dar acest fragment din relatarea lui o să-l în minte pînă la moarte:

— Am fost la Centrul de vot dimineața la șapte și jumătate înaintea lor (adică a delegațiilor partidelor istorice). Am încuiat și sigilat urna... La opt, conform orarului, sosesc și dia.

— Ia să vedem urna, domnu doctor.

— Nu mai e nevoie, am văzut-o eu, am închis-o, și am sigilat-o eu.

— Noi vă credem, domnu doctor, dar trebuia să o



# DOSARELE SECURITĂȚII

## DOSARELE RUȘINII

avea, maior de securitate, mă rog, cam așa ceva — mi-a pus în față o hirtie și m-a pus eu cuvintele mele să... cum se numește, să fac un comentariu literar. A zis: ai învățat la școală și n-ai terminat școala de mulț... Serie declarația. Dar, vă spun, deși semnătura e a mea și scrisul e al meu, eu nu am scris atâtea pagini. Eu nu am scris nimic. Nu-mi mai amintesc ce am scris, dar nu am scris atâtea pagini” (Petre Elena, alternând plinul în hohote, la comandă, cu agresivitatea). „Nu se ocupa de servicii. Ne povestea de filmele pe care le vedea. Nu l-am denunțat, el am povestit adevărul despre el” (Mihai Virginia). „N-am înțeles de ce mi-au luat mie declarațiile astea. Am ajuns la concluzia că dînsul ar vrut să profile, să facă din mine o uneltă... Pe mine nu m-a interesat politica, pentru că-l cunoșteam de cinei soi și puteam să-l o fac de mult... Poate că dînsul era de mult luat în vizor de securitate. Și mi-au spus: nu-l facem nici un rău, da-ți-ne doar câteva declarații ca să nu mai fie șeful dv... Eu personal n-aș fi putut să scriu, cu gândirea mea, aceste lucruri care mă depășeau...” (Croitoriu Părguța). „Nu l-am denunțat. Știti cum era situația atunci? Puteai să iei o poziție? Nu riscai să ajungi și tu alături de el? Știti cum se întâmpla cu cei de la securitate? Au seos două foi: una în care erai inculpat, alta în care erai martor. Maiorul respectiv a spus: pe care vrei s-o folosești? Bineînțeles că n-am vrut să fiu inculpat. Și atunci m-a pus să dau această declarație. Prin ea m-am acuzat și pe

mine: adică, am recunoscut un fapt real, că discutaserăm” (Catană Florin).

### ● Mort incognito

La trei luni după arestare, nici un coleg de-al lui Gheorghe Ursu n-a fost la înmormintare. Aflaseră din ziare, s-au mirat, dar nu s-au gândit nici măcar la vreo coroană sau la vreo ajutor pentru familie, care n-avea o situație materială strălucită. Când a auzit, spun martorii, Croitoriu Părguța a zis: „Să-l ia dracu! Bine e-a murit! Și-a primit pedeapsa!”. Explicația lui Catană Florin, care îl cunoștea de peste 30 de ani și îl fusese coleg de facultate, denotă fie cinism, fie prostie, fie lasitate: „Nu s-a dus nimeni, pentru că se întâmpla înmormintarea în timpul orelor de producție”. Directorul vorbește numai pentru sine: „Nu știu dacă a mers cineva. Eu n-am mers”. Nici nu se mai pune problema vreunei inițiative colective sau individuale de a cere atunci, în 1965, procuraturii o anchetă în legătură cu cauza morții lui Gheorghe Ursu. Iar moartea lui a venit parcă precum o ușurare peste mințile oboșite ale colegilor de servicii.

### ● După război, mulți viteji se arată

Ar fi bine ca interesul care există în jurul „cazului Ursu” să se generalizeze, pentru a da seama de toate încălcările flagrante ale drepturilor omului. Fiecare caz trebuie reînscut, alimintari toți că-

lăii și colaboraționiștii vor crede că totul merge înainte, că trecutul se uită și dreptatea rămâne nefăcută. Încă nici cei implicați nu și dau seama de gravitatea faptelor la care sînt conștienți. Croitoriu Părguța, despre care bănuiesc că Ursu a scris în carnetul său ceea ce a scris, fie cu ironie, fie cu revoltă, pentru că are răutatea și prostia ca trăsături fizionomice (certată-mi fie bestia, nepermisă într-o anchetă obiectivă), declara ea în februarie 1990, după răsturnarea dictaturii: „Oamenii care vor acum să facă gălăgie despre Gheorghe Ursu erau și atunci. De ce n-au luptat și atunci să-l facă erou? Eu nici nu știu dacă dînsul a luptat în adevăratul sens al cuvîntului. Că așa, după război, mulți viteji se arată. Și eu pot să zic că am luptat. Toți oamenii ai muncii și ai luptat. Acum sînt oamenii aceia de la Brașov, care au luptat și au suferit, nu? Despre ei de ce nu scrieți, că erau aliați, iar Gheorghe Ursu a fost unul singur...”

Nici ironia publicistică, nici „gazetăria din planor” nu sînt suficiente pentru a lupta împotriva unor astfel de mentalități care nu sînt izolate. Ele funcționează ca mentalități colective și sînt ruine ideologice ale totalitarismului, împotriva cărora nu se poate lupta decît printr-o gazetărie moralistă, implicată (dacă e să folosesc un termen compromis prin uz, nu prin semnificație), iar prin gazetărie moralistă nu înțeleg altă producerea textelor de acest gen, cît receptarea lor de către opinia publică.

DAN PAVEL

### STĂNCULESCU MARIA,

36 de ani, desenator tehnic

„De asemenea ne-a făcut cunoscut că sînt și fraze dușmănoase și calomniatoare la adresa lucrărilor Congresului al XIII-lea al P.C.R. În cele din urmă, dîndu-ne scama de gravitatea celor scrise în registrul am hotărît să-l predăm conducerei institutului, ceea ce am și făcut.”

### MIHAI VIRGINIA,

23 de ani, desenator tehnic

„Uneori cînd citeam presa se trezea vorbind de unul singur în sensul că afirma că nu e de acord cu ce scria în ziare și că realitatea din țara noastră ar fi cea prezentată în emisiunile postului de radio „Europa Liberă”. Rețin impresiunea că într-o zi cînd aveam pe masă un ziar în care se vorbea despre poezia din țara noastră și despre scriitorii Ursu Gheorghe a afirmat că și el a scris la „Europa Liberă” un material în legătură cu scriitorii.”

### ȘERBAN LIVIU,

29 de ani, tehnician proiectant

„Am observat pe perețele de la Hagă pianșeta lui Ursu. Ursu mai multe citate despre care mi-a spus că sînt ale lui Simon Bolivar. Aceste citate se refereau la pericolul pe care îl reprezintă existența puterii în mîinile aceluiași cetățean... Dîndu-ne seama că sînt denigrate și prezentate denaturat lucrările Congresului al XIII-lea și realitățile din țara noastră s-a hotărît de către toți cei care am luat cunoștință de conținutul registrului să-l predăm conducerei institutului ceea ce s-a și făcut.”

### CATANĂ FLORIN,

60 de ani, inginer constructor

„Am reținut de asemenea că a rînd preocupări literare, se afla în anturajul unor scriitori, eu reținînd pe Nina Cassian și Alexandru Mirodan cu care își petrecea concediul în stațiunea 2 Mai... La început ne-a prezentat știri sportive acestea ca o simplă informare, iar mai tîrziu ne-a făcut cunoscut că unele emisiuni ale Moniciei Lovinescu sînt interesante. Nu pot să precitez o dată exactă deoarece nu mă interesează astfel de aspecte, dar rețin momentul în care Ursu ne-a informat despre unele emisiuni. Îmi amintesc că a vorbit despre emisiunile în care se prezentau scriitorii Paul Goma iar mai tîrziu Ion Caran.”

## IN MEMORIAM

Voi vorbi despre dînsul în mod inadmisibil; voi vorbi ca și cum ar fi un om viu, cu calități și lipsuri. Dar a trăit de mult de tot. A fost ucis acum câteva zile.

Înota cu ochii deschiși în apa mării și, folosind avalanșul, scotea din strîmțului apelor amfore.

Pedala voințește pe bicicletă de scasă la serviciu și de la serviciu înapoi acasă. Trecea spre haos și fum ca un zmeu.

Un zmeu noduros, fiindcă, după tata, se trăgea din neamul țărănilor noduroși din Albac. Așa știa el, purtînd și numele eroului eponim. Iar dacă mai treabă o dovadă, viața și mai ales moartea lui au adus-o.

Strămosul lui credea în „drăcuțul de împărat”. El nu mai credea în împărați, dar credea în cuvîntul bun și în vîlmășagul nelămurit de gînduri pe care le lăsa un mister numit artă.

De aceea, nu a fost expoziție sau concert la care — trecînd înfîmțat — să nu-l înțeleg și pe el, aliat acolo cu dinadinsul. Îmbrăcau cozi la cinematecă — la toate a înalțat răbdător și ridicat pe coama izbinzilor, trumpea în săli de concert și expoziții, lacom să răscumpere lungile nopți petrecute de bunii săi la lumina opaițului.

De misterul numit artă se apropia cu lacomie și așială. Cu așială futa de lucrarea poetului și-a pus pe hirtie și propriile sale versuri. Pentru că aceste versuri strineau un vîlmășagul nelămurit de gînduri — dar este aceasta o rațiune? — ele au apărut: în volum, și ocupînd un loc definit în spațiul citorva constințe, și călătorind ca o butelie de sticlă în apa mării, prin timp... A fost, apariția volumului, o întâmplare, poate. Sau, dacă nu, împlinirea unei profeții. Un proroc profetise în neștiire, cîndva, că trebuiau să se împlinească acestea, pentru că mărturia celui ce des-

cinde dintr-un erou eponim să fie crezută, așa cum crezute sînt toate mărturiile poezilor.

Dar ce secret poartă hirtia îngălbenită din butelie de sticlă aruncată în apa timpului? Serie în ea că naufragiatul este un om fericit. El crede, nervos și fabricînd, crede în fericiere și marelle fericiții: în tinerețe și dragoste, în Geo Bogza și toate celelalte.

Ca toți oamenii ireponsabili de bunii, îl credita și pe ceilalți cu harul inimii sale. Și nu credea că cineva poate să-l dorască rău...

Cu toate contradicțiile ale eugutului omenească! Acest vînător avatic cu ochii deschiși, acest om pașnic și blăjin, înregistrase totuși prin toate simțurile sale, și nr a păstorul simțurilor, prin gîndul înțeleptor, neîntreptarea acestei lumi. Sau poate că simțul dreptății moștenit din tată în fiu îl spusesse că pe lângă Verlainne și Apollinaire și pe lângă toate maladiile fericiții mai exlata pe lume și altele: simțele, transpirația, urina și excrementele. Dar în ce îl privea pe dînsul personal ezitate să tragă toate concluziile. Alina timp cit este tîrziu te crozi învîncibil, iar el, progîndu-se să trăiască 90 de ani și ducîndu-și nepoștea la mare, vedea așternîndu-se înaintea lui un drum lung prin ani.

Acest om fericit, cu ciudatele lui contradicții, avea un mare defect, o vocație de mărturisitor pe care și-a respirat-o pe cit i-a stat în puteri. Așa cum aluzitorul regelui Midas, obligat să știe taina urechilor lungi ale stăoînului său, simțise nevoia de a spune ce a văzut și simțise pămîntului ceea ce știa — dar vîntul a împrăștiat neglijent vestea — pe care, de altfel, nimeni n-o ignoră — tot astfel, omul despre care vorbesc, ca atîtia alții, era îmboldit să păstreze, măcar pentru el, exprimîndu-le, evidentele taine de toate zilele. Vo-

cații lui de organizator prin calcule laborioase ale betonului și oclului îl se adăuga vocația tinereții vîrștelor și cea a poeziei; iar tuturor acestora, irepresibilă, nevoia de comentarii și mărturisitor. Și ca atîtia dintre noi, reprimîndu-și vocația, repetase gestul aceluia slujitor al lui Midas, în varianta noastră modernă. Pe scurt, așa cum spune Bacovia, „omul începuse să vorbească singur”. Monologul său se numea Jurnal. Jurnalul de chirie. Jurnal în care — tot baevian exprimîndu-se — se găseau cuvinte, multe cuvinte, despre faptul că „tutuzi, e greu de trăit pe pămînt”. Și despre secretele notorii ale regelui Midas, firește!

Ca și pentru străbunul eponim s-a găsit și pentru el un sicofant.

Că orice martir este un mărturisitor, o știe oricine, și mai ales o știe cuvîntul; în actul de naștere al cuvîntului „martyros” sînt scrise acestea. Dar că orice mărturisitor care începe să vorbească singur este sortit fără cruțare martirajului, noi trebuie să aflăm mereu și mereu luînd-o de la capăt, în prae fericită eră a mediilor private.

Zhuciumul acestui om, anchetat, a durat aproape un an și — așa cum a existat intenția — a avut un sfîrșit înspăimîntător. Dorit, efectul de spaimă a fost obținut. Dar echipa tunefiat al mortului întipărise o mărturisire pe care vînturile o vor da în vîleag. Și care, ca și butelie în care sînt închisă profesiona de credință în fericiere, nu se va pierde.

Poetul care purifică totul, fumul care împrășteie tragica veste, au adus în plămîni noștri efleve molecule care trebuie absorbite adine.

Restul e tîcere... Deocîndată!

Sîmbătă, 23 noiembrie 1993

SORIN VIERU

## FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL • FILE DE JURNAL

faceți la ora opt, acum vă rugăm s-o puneți să se deschidă.

— Cum, ne relatează tota, cu mîna orgoliului rînit în glas, puneți la îndoială cuvîntul doctorului Ursu?

— Aia, cu politete, au zis că nu, dar... și pînă la urmă tovarășii delegați ai P.C.R. Frontul Plugarilor etc. l-au împins deoparte pe împertinții de istorici și au început votarea.

Am ascultat relatarea lui tata, indignat și eu împotriva istoricilor care au culezat să-i pară în îndoială cuvîntul, dar mirat și neliniștit totodată de ce corectase, încluse și sigilate urna înaintea sosirii delegaților istorici. Aveam s-o afla, din sferturi de vorbe și aluzii curînd: în noaptea de ajun, tata, în biroul său luminat, își îndeplinește sarcina de Partid. Stampilase câteva sute, poate chiar peste o mie de buletine de vot cu Soarele. Apoi, la 7 și jumătate, dimineața, băgase în urnă, ajutat de delegații P.C.R.: F.P. etc. buletinele gata votate, încluse și sigilate urna.

Celor care nu l-au cunoscut, trebuie să le furnizez informația că tatăl meu a fost — ceea ce nu prea euzetăm să afirm pînă acum 3-6 ani, dar acum, adoptînd și eu termenii de oarecare circulație superlativ etică — un sfinț.

Și spun asta, nu din pietate filială, ci ca un rezumat al părerii sutelor de oameni care l-au cunoscut, în cei peste 90 de ani de viață și a zeilor de mil de pacienți pe care l-a tratat și i-a operat.

Primul postscriptum. După acel de neuitat 19 noiembrie 1945, după comunicatul cu rezultatele alegerilor (cam 66% B.P.D., cam 22% țărăniștii, vreo 8% liberalii) am avut multe discuții în contradictoriu cu colegii

reacționari sau chiar bandiți, privind rezultatele alegerilor. Eu, stînd ce știam, susțineam că n-ar fi fost ele 66% bopediste, dar 50% au fost sigur, și chiar de n-au fost decît 45%, oricum am avut mai multe voturi decît cel mai puternic partid reacționar — țărăniștii.

Iar reacționarii sau bandiții susțineau — în măsura în care mizeau de n-am să-i torn — că în realitate B.P.D.-ul n-a avut nici 20% din voturi.

De vreo două decenii încît să cred că procentajele date de ei erau mult mai apropiate de realitate. Al doilea postscriptum. La câteva ani după aceste evenimente, după ce a fost exclus din partid — tat-su avusese un mic magazin de stofe cu un vînzător exploatat — Atzig Rabinovici, care răvășese de la algeri cu revolverul, un nou lung cum îl ziceam noi, nepreștiință ce-i era, dar mimînd familiaritatea cu terminologia pistolariilor, mi-a oferit revolverul iar eu, luîndu-l cu dezinvoltură, într-o n-epuiză l încă sete de aventură și risc, l-am lăsat ascuns printre jurnalele mele și volumule lui Lucrețiu Pătrășcanu, undeva într-un fund de sertar bine mascat pînă în '54 cred, cînd am auzit că amicul Nelu Hristea, dramaturg al vremilor noi, fusese arestat pentru port ilegal de armă, deși rămăsese Membru de Partid, și revolverul tot de la Partid îl rămăsese.

Atunci, cu mare regret în suflet, am cedat presiunii soției și celor 3-4 prieteni care știau de compromișorul nou lung și l-am lichidat.

L-am desfiat, pe cît m-am priceput, în părțile componente, le-am băgat într-o scrișetă ponosită, și am pornit într-o plimbare „sentimentală”, două perechi înere, pe cheiul Dimboviței, în plină inserare, de la podul Isvor, spre Sfîntu E. e/terle

aruncînd, din douăzeci în douăzeci de metri cîte o piesă pe toluzul Dimboviței ori ch ar în g.r.ă pînă n-a mai rămas nimic din revolver, dar nu și din amintirea aceluia inoubtibil noiembrie 1946

„Și totul era alît de frumos, alît de pur” ar zice, cu un sarcasm înzurgurat, Geo Bogza.

Al treilea postscriptum. Cînd tata a povestit „cum, cuvîntul doctorului Ursu nu ajunge?”, nu l-a lăsat trăsnitul dîmîn, așa cum se înfîșoară într-o poveste morală și moralizatoare: pe care mi-o spunea mama cînd eram mic — s-ar putea să fie din Vechiul Testament.

Deci avem o dovadă pe emperie — încă una — că Dumnezeu nu există.

Al patrulea postscriptum. Dar nici pe Sfîntul Apostol Petre nu l-a lăsat trăsnitul cînd s-a lepădat de Domnul a treia oară într-o singură noapte.

Dovadă că totuși Dumnezeu poate exista dar că, dacă există, el e mai puțin terosolom decît Iehova din Vechiul Testament, mai apropiat de cel milostiv al legii celei noi.

### DECLARAȚIE

București, 1 martie 1945

„Amintirea autobiografică, intitulată „Campania electorală” scrisă pe 9 file albe, am scris-o cu trei ani în urmă. Într-un moment cînd mi-am amintit de campania electorală din anul 1946, la care am participat eu și tatăl meu. Întrucît în jurnalul meu nu făcuseram referire la acel moment din biografia mea, considerînd-o ca o descărcare a unei noveri sufletesti, am scris-o pe hirtie, ca o completare la jurnalul meu intim.

GHEORGHE URSU



# JUSTIȚIA

„Noi de aici plecăm pe rînd.  
Nu se știe unde, nu se știe cînd.”

IOAN MĂRCULESCU

Analiza ce încerc să fac mai jos se referă la penitenciarele din ultimii circa 20 de ani ai dictaturii comuniste și este de natură să sugereze dacă și în ce măsură poate genera curente de opinie defavorabile Direcției Generale a Penitenciarelor și Ministerului de Interne în ansamblul său, opinii care ar nedreptăți aceste instituții. (Vezi articolul „Post-restanți” de la pag. 21, punctul 4, alineatul ultim, din numărul 10 al publicației „22”.) Pentru perioada anterioară socotesc necesară o altă analiză ce ar urma să fie făcută de un alt jurist — fost deținut politic — ce a „beneficiat” de serviciile securității la „Canal” sau în alte colonii de muncă și în penitenciarele din Pitești, Alud, Gherla, Gălati etc. Lectura acestor analize — foarte sumare de altfel — va permite cititorului să înțeleagă cum a acționat „umanismul socialist” în „opera” de „reeducare prin muncă” a deținuților în cel peste 40 de ani de dictatură comunistă.

Deci penitenciarele: 1 — Sub aspect administrativ erau subordonate Ministerului de Interne — Direcția Generală a Penitenciarelor — și nu Departamentului Securității Statului. La comandă lor erau ofițeri de miliție, adjunctii acestora, șefi de secții, de servicii și mulți subofițeri. Tot la comandă — în sensul mai elastic și evolutiv — erau și unii deținuți „alesi și numiți” de către subofițeri (după criteriul: „cel mai rău e cel mai bun”) în funcții de șef de cameră, planton, șefi de echipe, de brigăzi, supraveghetori, șefi de club etc., care — practic — tăiau și spinurau și de care toți deținuții se temeau. Bineînțeles că și acești foarte mici șefi aveau la rîndul lor „acoliții lor”, pe care se sprijineau pentru a se menține la putere și cu ajutorul cărora reușeau să se impună în fața majorității celorlalți deținuți. Orice raport dat subofițerului de un astfel de șef cu privire la o reală sau preținsă abatere era urmat prompt de sancțiunea aplicată făptuitorului cu toată „mărinimia”. În afara acestei structuri de comandă mai activau și ofițerii de contra-informații (numiți „C.I.-iști”), oameni ai Securității (Direcția a IV-a) al căror număr exact, grad și nume erau în general necunoscute deținuților și ale căror atribuții erau, evident, tot necunoscute. Și aceștia își alegeau informatorii și dintre deținuții „privilegiați” și dintre ceilalți. Dacă militienii — de la comandant la ultimul sergent maior — nu se puteau amesteca în atribuțiile C.I.-iștilor, strict secrete pentru ei, în schimb aceștia puteau oricînd interveni în atribuțiile celorlalți și este cert că niciodată nu s-a întâmplat ca militienii să nu tindă seama de indicațiile securistului. De ce? Pentru că, de fapt, C.I.-iștii nu supravegheau numai pe deținuți, ci chiar și pe militieni, iar aceștia știau acest lucru. În cadrul organizării interne, penitenciarul avea o secție pentru minori, una pentru ceilalți deținuți, separîndu-se în cadrul fiecăreia unitățile pentru femei și o secție numită „Secție specială”, bine izolată de celelalte, destinată deținuților pe al căror dosar era scris „Periculos”, deținuților pedepsiți cu izolare pentru diferite abateri, precum și deținuților politici ce urmau să fie transferați la alte penitenciare cu „regim specific” — adică mult mai externant (Alud, Gherla etc.). Ultimii nu erau ținuți la un loc, ci separați — câte unul în

fiecare cameră — încastrat de „periculosi”. În legătură cu timpul de deținere în Secția specială sau în celulele Securității se spunea: „Noi de aici plecăm pe rînd. / Nu se știe unde, nu se știe cînd”. Tot la „Secția specială” erau și „camerile de aer” cu suprafețe între 6 și 10 mp, fără plafon, deasupra văzîndu-se numai cerul. Timpul acordat pentru mișcare și aerisire într-o astfel de cameră era de 30 minute pe zi, cînd era, în unele penitenciare — încă „nemodernizate” — chiuvetele cu robinet pentru apă și W.C.-urile — turcești — lipsesc. O cană mai mare cu apă înlocuiește chiuveta cu robinet cu tot, iar hîrdăul ce stă tot timpul în cameră la dispoziția necesităților fiziologice ale deținuților ține loc de W.C. El poate fi scos de deținuți din cameră numai dimineața, cînd — în timp foarte scurt — este golit, spălat rudimentar și apoi reintrodus în cameră. Hîrdăul are totuși o „calitate” la care mai marii penitenciarelor (Direcția lor generală etc.) nu au renunțat din motive de „umanism socialist”: el, hîrdăul deci, preta mirosul de la fecale și urină, și-l însușeste în propria-i structură lemnoasă. El împrumută apoi la tot ce este în cameră: om, saltea, pernă, pătură, aer sau chiar perete și nu cere niciodată să-i fie restituit. Hîrdăul filantrop!

2 — Sub aspectul regimului de deținție sînt demne de notat: a) Comportarea ofițerilor și subofițerilor era sub orice critică. Un vocabular, nu de mahala, nici de „sura cortului”, ci de cea mai ordinară faptură umană, imposibil de redat — nu-l suportă nici hirtia: — un dispreț inegalabil față de toți deținuții, fără distincție: — amenințări, loviri și chiar brutalizări — realizate uneori și cu deținuți tortionari, la comandă și sub privirea încintată a militanului, loviri cu pumnul, cu picioarele, cu bastonul de cauciuc pînă la căderea și amutirea victimei; găleți cu apă rece vărsate peste cel căzut și amuțit pînă îl trezesc, încătusarea miinilor, baterea în nituri a lanturilor la ghețele picioarelor și chiar lezarea cu un lant mai scurt a cătusei de lanturile picioarelor ca să-i tîină corpul învolat (plecăciune în fața bestiei umane). Și urletele, urletele celor astfel brutalizați, urlete ce pînă la amuțire fac — la auzul lor — să-ți galoneze bătaile inimii — și să te trezești din acest soc cu tensiune oscilantă, cu insuficiență respiratorie și cu o groază ce nici nu pot fi suficient descrise. Și în această atmosferă ce se repetă aproape zilnic se realizează — sub patronajul tuturor șefilor ierarhiei penitenciarelor — reeducarea și formarea „omului nou”. În plus, pentru cei de la „izolare” — o zi fără masă, urmată de o zi cu apă și pînă și apoi la fel, pe toată perioada izolării. Citi au rezistat? Citi — nu? Cine știe — nu spune! Ce interes are? Obiectiv fiind, nu pot contesta că de la regula vocabularului menționat și a brutalităților, regula aplicată deținuților, considerată în totalitatea lor animale sălbatice, nu fost și excesiv, putine, dar au fost. b) — Echipamentul, cazarmamentul, hrana și asistența medicală — toate pe măsură. Hainele, lenjeria de corp și de pat, bocancii, saltelele, pernele, păturile — proveneau din ceea ce armata scosese la reformă. Se mai cîrneau și mergeau. Ce nu mergea? Mîncarea nu putea fi numită mîncare, ci lătuți pentru porci. Ciorbele sau supele,

spălătură de vase murdare: cartofii, stricați spanacul, fasolea verde — cu pămînt; zeama mărone de dimineată — nu putea fi identificată; arpacasul făcut gen pilaf — un suc mare pe să pentru fiecare deținut; fasole boabe — extrem de rar (23 august, 1 mai, Anul Nou); carne — invizibilă (fusese — cit fusese — furată de deținuții privilegiați); grășime — urme slabe; turtol — în loc de pînă, iar pînă — 125 grame în zilele cu turtol; farfurile din aluminiu — spălate cu apă rece și în batjocură — tot de deținuții veselari. Asistența medicală — aproape zero; medicamente, la fel: ca să fii trimis la infirmerie trebuia să fii în stare de peccornă, iar ca să fii internat în spital trebuia să fii deja muribund. Uneori se auzea cite un strigăt alarmant pe culoarele Secției speciale: „Dom’ major! Moare omu’!”... „Spune-i să astete!” suna — tot strigat — răspunsul Majorului din camera sa — în care, pe bron, juca țintar cu „plantomul” scotiei — fumînd amîndoi „Kent”. Căci — în treacă fie spus — mai toți acești majori — plutonieri sau sergenți — primeau acasă diferite „atenții” de la familiile „privilegiaților” și ale altor deținuți ce încercau să fie primiți în acest corp de „elită”. c) — Scopul deținerii — preventiv, punitiv și educațional. Rezultatul deținerii — degradare umană totală, școală de perfecționare infracțională și „curs de reținare pentru recidiviști”. În plus, exterminare lentă pentru cei mai puțin rezistenți fizic și psihic. Printre „periculosi” erau unii ce se distingeau în mod deosebit, situîndu-se în virful ierarhiei lor, fiind recunoscuți și stimați ca atare nu numai de grupul din care au promovat, dar chiar și de către militieni — de la comandant la ultimul sergent maior. Din categoria acestora făceau parte cei ce înghiteau linguri — una, două, trei... și unii chiar șapte-opt... (nu cunosc ultimul record). Alții își băteau un cui în cap. Alții își desfășeau cu unghiele operații abdominale mai vechi, astfel înflet intestinele se revărsau în afară. Alții și-a înțepat ochiul stîng cu o sîrmă — fără oglindă — descriind — pe parcursul acțiunii — cum pierdea, tratat, vederea cu acel ochi. Alții făceau greva foamei, pînă cînd internarea în spital devenea inevitabilă. Alții își provocau intoxicații grave consumînd alimente special lăuate să se altereze. Pentru ce toate acestea? Pentru a scăpa din „Secția specială” — pentru a ajunge la Spitalul Penitenciar Jilava, unde — după operație — aveau, ca toți internatii, în perioada de refacere, un tratament totuși uman și pentru a fi apoi transferați în altă secție sau în alt penitenciar cu un regim mai suportabil. În spital — în general — două spusele deținuților, tot ce s-a putut face pentru salvarea lor s-a făcut, ceea ce demonstrează că măcar aici, totuși, medicii nu și-au călcat jurămîntul. Nu au avut în fața lor deținuții, ci pacienți. Regim mai suportabil? Da! A depins de comandanți!

3 — Sub aspectul componentei sociale, educației școlare și vîrstei deținuților. Tărani — relativ puțini. Intelectuali — sub 2%. Muncitori, iar dintre aceștia cei mai mulți necalificați, îngrijorător de mulți. Alte categorii sociale: lucrători din comerț, din cooperatistă mesteșugărească, de achiziții și desfășurare și oameni fără ocupație — tot îngrijorător de mulți. Educația școlară. Cei mai mulți — absolvenți ai școlii elementare; foarte mulți semianalfabeți și nu puțini analfabetei, chiar dacă — cu chin cu vai — știu să se semneze oarecum. Ca vîrstă, ponderea în totalul deținuților o deține tinerețea și anume cei ce nu prea iubesc munca (fusesse prea mult discotecile, fetele, conșorul, vodca și cafeaua), cei ce nu sînt școlarizați pînă la obținerea unei calificări și cei ce nu sînt nici țărani, nici muncitori și nici ocupați în vreo altă activitate utilă. Cei în vîrstă sînt clienți rari ai pușcărilor, iar minorii — din păcate — sînt — nu îngrijorător, ci scandalos — de mulți.

Concluzii: 1) Dacă analiza aceasta va sugera cititorilor că „opinile defavorabile” Direcției Generale a Penitenciarelor și Ministerului de Interne în ansamblul său sînt totuși justificate, cauzele trebuie căutate nu în aspectele mai mult sau mai puțin semnificative menționate în articolul „Post-restanți” din numărul 10 al publicației „22”, ci în integritatea profesională și mai ales morală a celor ce au comandat — de jos și pînă sus — penitenciarele, persoane care, probabil, dețin și azi aceleși funcții, dacă nu cumva — potrivit practicii ce nu le poate fi imputată — nu și fost promovate — după Revoluție — în grade și funcții superioare.

2) Recidiviști, inadaptabili și alți incurabili moral au fost, sînt și vor fi clienții de nădejde ai închisorilor noastre. Dacă regimul de deținție va fi umanizat și nu va mai alimenta animalizarea prin ură, inechitate, brutalitate etc., nu va mai adopta măsuri ce duc la degradarea totală a delincventului, ci va crea toate condițiile prin care simpla privare de libertate să fie suficientă pentru sancționarea condamnatului, nemaifiind necesare și alte privațiuni inumane, atunci se va putea afirma — în sfîrșit — că acesta poate fi recuperat. Încadrarea locurilor de deținție cu pedagogi, psihologi și sociologi în locul ofițerilor de comandă și înlocuirea subofițerilor cu gardieni civili, instruiți special pentru pază și menținerea ordinii, plus schimbarea radicală a opticii privind executarea pedepselor privative de libertate vor contribui desigur la diminuarea treptată a stării infracționale, mai ales că și democratizarea societății va elimina în mod cert multe din cauzele ce au generat activitățile incriminate de legea penală.



Paraclisul domnesc de la Tirgoviște

Articolul Pe deasupra și împotriva noțiunii de dreptate al domnului Dan Predescu apărut în nr. 12 din 8 aprilie 1990 al Revistei „22” a Grupului pentru Dialog Social, este un prilej de meditație. Oferit însă nu autorului, care refuză din capul locului desprinderea de sabloanele subiectivismului, ci colegiului redacțional și celorlalți participanți la dezbaterile inițiate.

Este de neconșcut ca o publicație serioasă care și-a câștigat un loc bine meritat în rîndul intelectualilor, să apară în fața publicului cititor cu articole superficiale, bazate pe exemple discutate la telefon, așa cum sînt și recunoscut autorul.

Spațiul larg pus la dispoziția domnului Dan Predescu denotă o incurabilă toleranță a colegiului redacțional care, scăpat de teroarea coexistenței, a început să publice fără discernămint împotruri a căror legalitate nu o poate aprecia și care, prezentate în felul în care autorul a înțeles să o facă, sînt de natură să dezinformeze opinia publică, punînd într-o lumină nefavorabilă modul de înfăptuire a justiției, în totalitatea ei în România.

Împărtășind părerile d-lui Dan Predescu, Colegiul redacțional se declară implicit de acord cu punctul de vedere al acestuia, potrivit căruia justiția română își are rădăcinii adînci în SS-iștii de altădată iar procuratura, ca mijloc de orimare, este „alcătuită din oameni promovăți în mod direct proporțional cu

„Cum s-a situat  
dl. Dan Predescu  
deasupra noțiunii  
de dreptate?”

absența trăsăturilor lor omenești”, fiind răspunzătoare de totalitatea crimelor și abuzurilor comise în regimul trecut.

Nu vreau să mă refer la exemplele date de dl. Dan Predescu pe care, așa cum sînt și recunoscut în discuția pe care am purtat-o cu dumnealui, le-a cules telefonic. Sînt asta nu pentru a mă eschiva, ci în primul rînd pentru că nu oferă date concrete și noi nu ne permitem diletanșmul de a analiza situații superficiale, iar în al doilea rînd, exemplele sînt prezentate exclusiv din perspectiva celor ce se consideră nedreptățiți.

Cum este posibil ca dl. Predescu să facă aprecieri cu privire la probitatea morală și profesională a procurorilor, fără a nominaliza un singur caz negativ?

Cum vă permiteți, stimată domni, să publicați și să acceptați publicarea unor astfel de idei?

Prin atitudinea dv. aduceți atingere onoarei și reputației tuturor procurorilor cinstiți din Procuratura României, printre care mă număr și eu.

Articolul demonstrează o incapacitate în aprecierea probelor, iar poziția subiectivă adoptată ignoră nu numai regulile bunului simț, dar și cerința originală a unui gazetar, aceea de a-și asuma pe deplin autenticitatea opiniilor afirmate.

Întrebarea domnului Dan Predescu: „Să fi existat oameni cinstiți printre slujbaşii procuraturii?” este considerată absolut firească de colegiul redacțional. Lăsînd ca opinia publică să înțeleagă ceea ce vrea, împrorșcați cu nerol o multime de oameni, fără a vă asuma răspunderea de a-i nominaliza pe cei într-adevăr pătați. Oricum, ați demonstrat cu prisosință că vă situați deasupra și împotriva noțiunii de dreptate, așa cum domnul Dan Predescu preciza chiar din titlul articolului.

Procuror  
GHEORGHE MOCUȚA

11 aprilie 1990



# UNDE SE MĂSOARĂ DE FAPT DEMOCRATIA?



În urma multiplelor presurări și a nenumăratelor cereri de explicație, iată mai jos ce s-a întâmplat în Budapesta, la 19-20 III, din punctul meu de vedere.

Înainte de plecarea în Budapesta, la invitația D-lui Josef von Ferenczy, o notă adresată de Dl. Sergiu Celac, Ministrul Afacerilor Externe, D-lui Andrei Pleșu, Ministrul Culturii (nr. 1/687 din 14 martie s.c.), preciza în final: „...considerăm că invitații din România pot participa la întâlnirea româno-ungară din 19-20 martie cu titlu individual, prezentându-și în mod expres această calitate și neangajând în nici un fel țara noastră”. Prin urmare, am participat la întâlnirea intelectualilor de la Budapesta „cu titlu individual”.

În prima zi a dezbaterilor, am răstăit doar câteva cuvinte. În ceea ce privește împotriva confiscării acestei inițiative libere și neutre de către guvernul ungar — deoarece întâlnirea a fost patronată de Dl. Gyula Horn, Ministrul de Externe de la acea dată, și găzduită în casa de oaspeți a guvernului ungar (str. Béla Király); am spus că nu eram deloc dispus să fac propagandă electorală în folosul Dl. Gyula Horn, care avansase ideea aderării Ungariei la NATO. Mi s-a răspuns că fusese invitat și omologul său român, Dl. Sergiu Celac, care însă se recuzase; am replicat că, în acest caz, s-au evitat două erori, preferându-se una singură.

Mai târziu, subiectul a fost reluat de partea maghiară, care m-a instigat să exprim opinia mea era strict personală și datorată ca atare neînțelegerii obligațiilor de protocol; cum însă la începutul lunii martie mai fusesem o dată la Budapesta, la invitația SZDSZ-ului, iar acolo fuseseră reprezentanți din tot Estul (Solidaritatea, Charta 77, Noua Forum, Partidul Verde etc.), m-am simțit obligat de protocol în nici un fel.

Tot în prima zi a dezbaterilor, am plecat în favoarea separării disputelor istorice de decizia politică, și aceasta pentru un motiv evident: este greu de crezut că istoricii se vor pune toți de acord în vreo problemă oarecare; pe de altă parte, cum spunea undeva Stefan Heym, istoria însăși depinde de ediția în care o citesti. Cam același lucru a fost susținut și de alți participanți români, care s-au pronunțat pentru uitarea (sau măcar punerea în paranteză) a trecutului și considerarea atenției a prezentului, în care se la decizia politică.

La finele primei zile a dezbaterilor, au ajuns la Budapesta vestile despre conflictele etnice din Tîrgu-Mureș, fapt care pune la lumină jenantă și ridiculă întâlnirea noastră, menită să ducă la o „reconciliere istorică”. În urma acestor evenimente (dublate de manifestările la Budapesta), s-a redactat și semnat de către toți cei prezenți declarația reprodusă în nr. 11 al revistei „22”.

În ziua a doua a dezbaterilor, definindu-mi poziția față de cele spuse până atunci, am atacat următoarele subiecte:

1. decrisparea în problema româno-maghiară; maghiarii par mult prea preocupați în această privință, desi ar avea și alte motive de îngrijorare: de pildă (am exemplificat), mergând prin Budapesta, am remarcat mai multe afise electorale reprezentându-l pe Dl. Tamas Gáspár Miklós, pe fruntea cărui se desenașe steaua lui David și îndemnul „Go back to Israel!”.

2. am reluat ideea exprimată cu o zi înainte de partea română, care a depășit problema drepturilor colectivităților la

aceea a drepturilor individuale. În deznodământul părții maghiare. Discuția în acest punct se reduce la a ști unde se măsoară, de fapt, democrația: la nivelul individual sau la nivelul colectivității? După mine, care nu ascund faptul că sînt un individualist și detest, ca stare, orice fenomen greșit, drepturile individuale primează asupra celor colective. Amintesc că în cartea de convorbiri scrisă în 1988 împreună cu Liviu Cangeopol (sub tipar în acest moment), este citat Alexandru Zinoviev (Homo Sovieticus, editia franceză, p. 74), chiar în acest sens: „Nivelul intelectual al oricărei mișcări de masă este foarte coborît. Nivelul conducătorilor corespunde nivelului maselor”. Odată garantate drepturile individuale, e de la sine înțeles că indivizii sînt liberi să se grupeze în colectivități, după afinități sau alte criterii. Când Tocqueville făcea comparația cu democrația americană, își dădea seama de pericolul gregarității în democrație, vorbind de „tirania majorității”, căci, într-adevăr, decizia politică în democrație se ia nu prin unanimitate, ci în conformitate cu dorințele majorității, ceea ce înseamnă automat că dorințele anumitor straturi sociale sînt excluse din decizia politică — v. convorbirea lui Tocqueville cu doctorul Stewart din Baltimore: opinia publică a reușit în America ceea ce închezitia n-a reușit niciodată în Europa, constringându-l pe liberuculețitorii la tăcere sau la exil. Sîntem în anul '30 și veacul trecut — (în termenii lui Rous-

seau, glosat și de Camus, e vorba de nepotrivirea dintre „voința generală” și „voința tuturor”).

Ce se întimplă, pe de altă parte, în anumite regiuni din Ardeal, pe porțiuni restrînse, unde majoritatea este populația de origine maghiară? Reclamăm oare acolo drepturi speciale pentru minoritatea românească? Sau, luptînd pentru drepturile minorităților, trebuie să înțelegem în acest caz că unurii luptă și pentru drepturile românilor care sînt minoritari în aceste regiuni restrînse?

Dată fiind mulțimea participanților la această întâlnire și evenimentele de la Tîrgu-Mureș care au umbrit-o, n-am avut răgazul de a-mi detalia opiniile în privința chestiunii minorităților; am făcut-o însă tot la Budapesta, la începutul lunii martie, la masa rotundă organizată de SZDSZ la Facultatea de Drept. În esență, e vorba de următoarele: punea chestiunii în termeni de „minorități” și „majorități” mi se pare ratată de la bun început, deoarece ea pleacă de la o judecătoare cantitativă. Mult mai important ar fi deci un punct de vedere calitativ care să permită selecția socială a celor competenți, indiferent dacă ei provin din „minorități” sau din „majorități” etnice. Și minoritarii și majoritarii nu deopotrivă genii, imbecili, pistruiți, șchiopi, blonzi, bîlbiți etc. În funcție de necesitățile sociale, vor fi selectați cei dintr-o anumită categorie, supraetnică; putem imagina o societate în care să fie cu prioritate promovați pistruiții, de pildă.

În fine, l-am citat pe Jacques Bergier, care, avînd odinioară prilejul de a asista la o reuniune a mai multor laureați ai Premiului Nobel (o minoritate elitară, deci), a asigurat după aceea că proporția de creștini în rândul laureaților Premiului Nobel este aceeași ca și în rândul populației normale.

Toată această egalizare la nivelul competenței este departe de a semnifica reducerea diferenței reprezentată de minorități, căci nu vom cădea în oribila „omogenizare” preconizată de Ceaușescu. Avem de-a face, de fapt, cu un fenomen de aculturare fără dominanță; cînd dominanța există, se produce o asimilare, așa cum se întimplă în Franța, unde scolarii negri, albi sau galbeni vorbesc în franceză în același timp desene strămoșii lor, Galii. De asemenea, faptul că noi, românii, vorbim astăzi un idiom românesc (și nu dacic sau slav) se datorează asimilării substratului de către civilizația latină. Fenomenul asimilării se produce, de regulă, atunci cînd dominantă are o tehnologie superioară și un sistem politic superior; în cazul aculturării româno-maghiare, ne confruntăm cu un fenomen de mixtură fără dominanță (sau cu dominanță indecidabilă), din care, potrivit noii antropologii, s-ar putea dezvolta o creativitate sporită; desigur, cu condiția toleranței reciproce, nu sub imperiul unui dialog al bltelor.

Mentionez în treacăt că la întâlnirea de la Budapesta, singurul care a pus problema pe teren antropologic a fost Dl. Sorin Antohi; intervenția sa însă a rămas complet fără replică, mai ales că, pe bună dreptate, D-sa a început prin a acuza nivelul intelectual extrem de scăzut al acestei întâlniri zise a „intelectualilor”; nu vreau să spun că partea română n-ar fi avut autentici intelectuali, ci că, de la bun început, discuția a evoluat pe un teren subintelectual, chiar „activistic”, dacă mă gîndesc la partea maghiară.

În concluzie, ținînd seama și de intervenția creștinească a Dl. Ioan Alexandru, pentru care mintirea nu poate fi decît colectivă, am destinat colectivitățile gregare Porților Raiului, rămînd ca noi, aici, să fim preocupați de indivizi; într-adevăr, dacă în dezafectarea instituțiilor ceușiste am ținut seama (cu personal, cel puțin) de o vorbă a lui Joseph de Maistre (cum că nu facem nimic împotriva unor instituții cîtă vreme nu facem nimic împotriva indivizilor care le compun), în recomponerea noilor instituții tot de la indivizi trebuie să plecăm. De unde, încă o dată, primatul drepturilor individuale asupra celor colective.

3. În alocuțiunea sa de deschidere, Dl. Gyula Horn a vorbit de necesitatea „spiritualizării granițelor”. Bănulesc că această vrea să însemne menținerea lor strict formală și libera circulație a oamenilor și a ideilor de-a curmezisul tuturor frontierelor din Estul Europei. Acest pro-

iect l-am susținut și eu, de mai multe ori, public; m-am limitat deci la Budapesta să-l relev neajunsurile. Într-adevăr, deschiderea granițelor în Estul Europei presupune unele măsuri economice și financiare prealabile, fără de care specula (deja în floare) ar atinge dimensiuni uriașe; cu alte cuvinte, măsura politico-administrativă a deschiderii frontierelor trebuie precedată de un fel de Piață Comună; pină atunci, ea poate fi doar culturală operantă (mai ales acolo unde nu există bariere lingvistice — cazul Basarabiei).

4. Participanții la întâlnire nu au agreat ideea combaterii propriilor sovini; mai curînd dobit să acuzăm exteriorul, ar trebui deci să vedem dacă interiorul este absolut în regulă, inclusiv controlînd riguros informațiile și încercînd să stăvîlim zvonurile panicarde. În acest context trebuie plasat și interviul pe care l-am acordat redactorului Radiodifuziunii Ungare, Dl. Csáky Zoltán. Ceea ce s-a preluat din acest interviu este parțial și confuz; povara de care vorbeam acolo este în realitate aceea a naționalismului pe care l-am moștenit de la greu expirîndul comunism, cu accentele paroxistice de sub Ceaușescu. Cit despre „Vatra Românească”, îmi mențin opinia și mi-ar fi ușor să demonstrez că am avut dreptate, amintînd ecourile de care am avut parte după aceea: pe de o parte, am primit felicitări, pe de alta — injurături și amenințări, cu deosebire că doar primele erau semnate. Dacă mă gîndesc bine, această procedură parcă-parcă îmi amintește o altă (o alta?), nu foarte îndepărtată în timp... În afară de aceasta, îmi mențin opinia și pentru că:

1. Naționalismele de toate culorile reprezintă principalul pericol, astăzi, în Europa de Est; atîtîndinea mea în această privință este similară cu aceea a prietenului meu, Adam Michnik, care spunea recent la Paris, la colocolul „Încotro se îndreaptă Răsăritul?": „Nu trebuie să definim toate luptele naționale din Europa centrală ca lupte sovine; dar trebuie să înțelegem că orice luptă națională este ambiguă: ea duce spre libertate, ca și deopotrivă, spre xenofobie, t...”. Cînd îl ascultam pe premierul Petre Roman, mă așteptam că va spune ceva împotriva unor acțiuni antimaghiare din Ardeal. Dar nimic. Trebuie să terminăm cu această practică. Mă pronunț împotriva tuturor acțiunilor anti-germane, anti-lituaniene, anti-ucrainiene din țara mea; împotriva acestor acțiuni, deoarece sînt absolut convins că această mișcare de xenofobie, de dușmănie națională, va constitui o catastrofă pentru întreaga Europă centrală. Aceasta este problema cea mai complicată, cea mai dramatică în Europa contemporană. Dar în contextul acesta, putem declara în mod deschis că noi sîntem înovați. Și mai trebuie să spunem ceva împotriva noastră și nu împotriva vecinului nostru”.

A creca, într-o Românie care este decisă să pășească spre democrație, o organizație specială menită să apere drepturile românilor, mi se pare deplasat; dacă acordăm ungarilor din Ardeal statutul ambiguu de „minoritate”, atunci, ca „majoritate” găzduitoare a acestei minorități, trebuie să ne asumăm cel puțin politețea unei gazde.

2. Ca persoană individuală, mi se pare că am dreptul legitim de a mă pronunța liber asupra oricărui fenomen din țara mea, fie el și guvernamental.

3. Înființarea unor organisme simetrice care să dezbate problema minorităților și a majorităților nu contribuie deloc la decrisparea absolut necesară în această tensiune, ci dimpotrivă; această tensiune se rezolvă în mod natural odată cu democratizarea deplină a țării, către care trebuie să convergă toate eforturile noastre; altminteri, inversăm ordinea priorităților.

4. O organizație menită a apăra „integritatea morală și demnitatea poporului român”, cum pretinde „Vatra Românească” a face acum, își avea mai curînd rostul sub Ceaușescu, cînd foarte puțin își permiteau aceasta.

Admonestîndu-mă, guvernul nostru uită prea repede că este mult mai admonestabil el însuși cel puțin de la 12 ianuarie încoace și pină la refuzul vizitei M.S. Mihai I de Hohenzollern, trecînd prin „securgerile” de ajutoare, urecherea numărului comunistilor, situația neagră a patrimoniului PCR, conservarea gospodăriei de partid cu tot cu Dl. Căpușan și mai ales dacă ținem seama de inexplicabila pasivitate a politicii în conflictele de la Tîrgu-Mureș; aceasta din urmă, cum observă și o juristă austriacă la Budapesta, ar fi trebuit să antreneze două sime, în orice stat cît de cît normal, demisia imediată a Ministrului de Interne. În afară de aceasta, dacă guvernul nostru se simți implicat de opinia mea privind o organizație neguvernamentală, oare n-ar trebui să mă simt și eu implicat de declarațiile lor stingace, grăbite, rectificative, nemotivate îndeajuns? Am pornit la drum cu o echipă aleatorie și cu convingerea că trebuie să dăm ficăruia o șansă, pină la proba contrarie; am scum impresia că, în multe cazuri, au existat mai multe probe contrarii, dar nu s-a întimplat nimic.

Ar fi fost vorba, la Budapesta (ca și revenim), să semnăm un fel de acord comun, al cărui text provizoriu mi s-a înmînat la plecare; un diplomat maghiar m-a făcut însă să observ că lucrul este prematur, exemplificînd cu tratativele de dezarmare, care au debutat prin ani de înființări, fără să se semneze nimic, pină la o minimă restabilire a încrederii. Pe de altă parte, și participanții la colocolul de la Budapesta au realizat că, la nivelul intelectualilor, înțelegerea este lesne de obținut; dificultatea adevărată ne urmă, cînd acordul „la via” trebuie repercutat în masă. În cele din urmă, s-a renunțat la semnarea unui acord, dîndu-se publicității doar inventarul problemelor discutate și hotărîndu-se continuarea înființării.

O singură reflecție personală încheiere: m-am întrebat adesea la ce nivel al societății „prinde” naționalismul (care, cum spunea și Adam Michnik, reprezintă esențiala primejdie în Europa de Est de astăzi); am găsit că la extreme: în masa ignorantă (pentru că ignoranță e) și în capetele infierbintate (ori interesate) ale unor politicieni. Conjunctia acestor extreme sociale este explozivă. Ne aflăm în campanie electorală (precizez, într-un lîngărea unor spirite, că nu voi candida) și cea mai leftină politică de urmat pentru colectarea de voturi este aceea naționalistă; să ne amintim însă că și Ceaușescu începuse la fel: cei din generația părinților mei spuneau atunci, cu îngrijorare, că se pregătea un război. Reacția guvernului nostru la injecțiunile presei și ale organizației neguvernamentale „Vatra Românească” nu poate fi calificată, în această perspectivă, decît ca încă o gafă politică; înțeleg că există o luptă pentru putere, și e normal să fie așa; atenție totuși la mijloace, domnilor, fiindcă (s-a dovedit istoric), prost alese, ele pot compromite scopul. De aceea, Hegel scria că mijloacele trebuie alese potrivit cu înălțimea scopului, iar McLuhan că mijloacele sînt chiar mesajul; iar mesajul pe care l-am receptat eu recent mă determină să mă întreb cu toată responsabilitatea dacă nu cumva mi-am moderat prea tare în ultima vreme pulsunea de opozant politic. Rog a se ține seama că am fost întotdeauna conștient de riscul extrem al opoziției politice, risc pe care l-am acceptat ca atare și pe care îl accept în continuare. Acestea fiind zise, vă doresc succesul meritat în alegeri.



## OSTILE, COLOANE TRECEAU...

Luni, 16 aprilie a.c., a doua zi de Paști în Piața Unirii s-au adunat mai multe sute de persoane. În jurul orei 11 a.m. Când am ajuns, cetățenii discutau grupuri-grupuri despre variatele probleme ale țării, despre inoportunitatea prezentei lui Teodorist în fruntea Bisericii Ortodoxe Române. Mulți dintre ei povesteau despre trecerea prin zonă, cu puțin timp înainte, a unui grup anti-monarhic (legal anunțat), în general dezaprobat de trecători — grup care a avansat pe Bd. 1948 spre Universitate. Pe la 11.45 un cetățean cu portavoce a invitat la un mars legal, anunțat) anticomunist, de susținere a Proclamației de la Timișoara, în numele Uniunii Independente pentru Democrație, insistând asupra unei manifestări pasnice, ca în floarea duminică până acum și atrăgând atenția participanților să se ferosească de eventualii provocatori. În seara aceea acest mars a fost pornit din fața Magazinului Unirea, spre Universitate; alți cetățeni s-au organizat ad-hoc

într-o a doua coloană paralelă și ostilă celei dinții, desore care în primele momente s-a creat falsa impresie că ar fi o revenire a anti-monarhicilor. Lăcrurile lămurindu-se treptat, fiecare a trecut de partea pe care realmente o susținea; ne parca dreapta, demonstrații scandau: „Timișoara”, „Jos comunismul”, „Jos Iliescu”, „Viață pentru rege”, „10 Mai — regele Mihai”, „Jos Chițac”, „Apel din Timișoara, trezește, Doamne, Tara” etc. Cei alții, considerabili mai puțin numeroși, scandau: „Trădătorii!” și „Iliescu!” Într-o coloană care se tratau reciproc ostil (n-au lipsit fluierături și huiduieli) a avansat pe mijlocul bulevardului un maior de poliție care a avut o altitudine cordială. La Biserica Colțea coloana din dreapta a intonat „Christos a înviat din morți...” (cei alții huiduiau), iar la Cosmonauților cei aproximativ 2000 de manifestanți anticomuniști au urmat traseul pe la Hotel Dorobanți; în Piața Romană s-au reîntâlnit cu susținătorii F.S.N.,

care au rămas aici. Cei dinții au continuat manifestația pe Bd. Ana Ipătescu. O mână a poliției a pătruns din spate în coloană și s-a retras apoi pe Lemnea, fără incidente. În dreptul străzii Gr. Alexandrescu un cordon de poliție, cu niște autobuze, bloca trecerea. După parlamentări care au reușit să se mențină în limite pasnice, cu toate eforturile unor provocatori de a denatura situația, organele de ordine în cele din urmă au permis pătrunderea coloanei de demonstrații în Piața Victoriei. S-au ținut discursuri în favoarea ideii de democratizare reală și de susținere a Proclamației de la Timișoara. S-a cerut venirea unui reprezentant al Guvernului pentru a discuta cu manifestanții. Nimeni nu s-a prezentat, drept care coloana a pornit înapoi spre Hotel Intercontinental (pe la orele 14.30). Pe întreg parcursul manifestației au fost de față cetățeni români și străini cu aparate de fotografiat și de filmat.

MIHAI MOROIU

## APELUL BIBLIOTECII FRANCEZE

„Permanențele Bibliotecii FNAC — Paris, în cadrul acțiunii OFFRIR UN LIVRE A UN AMIS ROUMAIN, sint reluate începând cu data de miercuri 11 aprilie, la Biblioteca Franceză cu sediul în Bd. Dacia nr. 77.

Distribuirea cărților se va face numai persoanelor care au primit o scrisoare de la FNAC, în limita disponibilităților, în fiecare MIERCURI și JOI între orele 10 și 18.30.”

## MEMORIU

### către Consiliul Provizoriu de Uniune Națională și Guvernul României

Noi, cetățeni ai orașului martir Timișoara, îngrijorați de conservarea și chiar folosirea unor instrumente de reprimare ceaușiste, precum și de absența unor măsuri ferme și eficiente pentru aflarea autorilor genocidului din decembrie 1989, declarăm începând de astăzi, 11 aprilie 1990, **veghe de protest**, zilnic între orele 17—18, în fața Catedralei din centrul orașului. Nu vom înceta acțiunea noastră până nu vor fi satisfăcute următoarele revendicări, pe care le considerăm minime:

1. Demiterea imediată a ministrului de Interne, domnul Mihai Chițac, care a participat la Revoluția de la Timișoara în tabăra opresorilor.

2. Dizolvarea Procuraturii civile și militare, după modelul Poloniei și Republicii Democrate Germane, și reînființarea ei în termen de o lună sub denumirea de Magistratură, după eliminarea persoanelor care au colaborat cu organele ceaușiste la reprimare înainte și în timpul Revoluției.

3. Întrucât au trecut aproape patru luni de la genocid și organele în drept nu au comunicat nici o informație oficială privind asasinii, cerem:

— publicarea numărului exact al celor arestați și aflați în cercetare pe fiecare oraș;

— măsurile concrete de judecare și pedepsire a lor;

— măsurile concrete de pedepsire a celor vinovați de eliberarea unora dintre cei care au tras în populație.

4. Toate dosarele întocmite de Securitate în timpul dictaturii, pe bază de denunțuri politice și dovezi de activitate anticomunistă, să fie înnădate cetățenilor. Până ce fiecare dintre noi nu-și va

avea în mână propriul dosar de la Securitate, nu vom avea sentimentul real că am ieșit din epoca Ceaușescu.

5. Cerem publicarea în presă a listelor informatorilor și colaboratorilor Securității, pe întreprinderi și instituții. Să-i cunoaștem, să-i judecăm moral, să-i ferțăm și să le dăm posibilitatea de a se reabilita. Numai în felul acesta va dispărea definitiv climatul de tensiune și suspiciune din interiorul colectivului.

6. Cerem rechemarea oficială în țară a domnului

Doru Brala pentru elucidarea cazului, în prezența sa, de către organele competente.

Până vor fi satisfăcute aceste minime revendicări, ne vom simți încă în epoca Ceaușescu, iar cei care se opun satisfacerii lor doresc să ne mențină acest sentiment. În cazul în care forma noastră de protest nu va da rezultate, ne rezervăm dreptul de a recurge la altele.

**Inițiatori** — organizațiile independente: **Societatea TIMIȘOARA, Societatea EUROPA, Asociația TOT BANATU-I FRUNCEA, Confederația 16 DECEMBRIE.**



10 martie 1990. Mitingul Proclamației de la Timișoara.

## SÎNT ȚIGANII TÎLHARI?

Domnule Stelian Suster, ați afirmat cu ușurință, cu foarte multă ușurință, că țiganii sînt tîlhari (cf. scrisorile Dvs. trimise ziarului „Libertatea” și apărută la data de 6 aprilie a.c.). Pentru că nu putem fi de părerea Dvs., scriem aceste rânduri.

Mai întâi, vă sugerăm să consultați colecția ziarului Dvs. preferat, „Libertatea”, unde veți găsi publicat, pe 27 februarie, punctul de vedere al D-lui Ministrul de Interne la o conferință de presă, punct de vedere căruia ne permitem să ne raliem: **TIGANII NU REPREZINTĂ O PROBLEMĂ DE POLITICĂ, CI UNA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ.**

Un anumit fel abuziv de a înțelege democrația pare să dea fiecăruia dreptul să spună orice dorește, iar noi ar trebui să nu vă luăm în seamă. Dar nu avem dreptul acesta, deoarece Dvs. generalizați cu nechibzuință (și rea-voință), astfel încât vorbele Dvs. ne apar ca lamentabilă propagandă naționalist-govină, dacă nu chiar drept instigare la genocid. De fapt, cu o asemenea „probă” cum este scrisoarea Dvs., D-lui Procuror General al României ar fi trebuit să înceapă urmărirea penală din oficiu împotriva Dvs. și a celorlalți patru „venerabili” domni cu care v-ați întovărășit într-o ură și neamnie: Stoica Iuliu, Vintilăscu Vasile, Mocanu Ion, Sîrbulescu Cezar.

Ne reproșați că am fost răsfățați de

dictator. De ce ar fi făcut-o? Cîți dintre noi au fost membri p.c.r.? Cîți romi i-au cîntat osanțele lui ceaușescu, i-au purtat portretele și i-au strigat lozinci, urîndu-i să trăiască ani mulți și fericiți? Vă spunem noi, aici unul! În rîndurile celor care au strigat în timpul revoluției „Nu sîntem poporul — jos dictaturii!” erau foarte mulți dintre ai noștri, care nu mai aveau ce pierde. Poate cel mult „lanțurile” unor vîieți de marginalizare și umilire. Încercați să vă informați: în timpul dictaturii (dar și înainte, cu mult înainte) problemele sociale ale țiganilor nu fost total neglijate, și nu cred că este cazul să vă spunem noi că fenomenul infracțional este generat de condițiile social-materiale. Aceasta nu înseamnă că nu avem și noi uscăturile noastre. Avem. O recunoaștem, dar nu sînt foarte mulți și sperăm să-i aducem pe drumul cel bun, pe măsura ce tara întregă va intra pe multidoritul făgău al Europei civilizate.

S-ar fi cuvenit să știți că naționalitatea este întâmplătoare și că determinanta este calitatea de om, iar împotriva acestor oameni s-a dus o politică deschisă de genocid: lagărele din Transilvania (invocate

cu atîta nostalgie și cu atîta ireponsabilitate) nu pot fi uitate de nimeni. Ceaușescu ne-a batjocorit și el cit a pulut, cum l-a batjocorit pe toți cei trăitori pe pămîntul sînt al României.

Dacă în inima Dvs. ar fi existat o urmă de omenie (dar n-a fost să fie), v-ați fi gîndit cît rău puteți face, cu vorbele Dvs. otrăvite, în acele familii (mult mai numeroase decît se crede îndeobște) în care unul dintre soti este țigan iar celălalt — nu. Să nu mai pomenim de complexul de inferioritate și de vinovăție pe care l-ati creat, poate, copiilor, din asemenea familii, căci totuși trebuie să fi știut că există asemenea familii. Cine vă dă dreptul să-l tulburați, dacă Dumnezeu l-a unit? Nu vă putem învidia pentru așa diavolească lucrare.

Este bine să știți că și noi facem parte din poporul român și că pentru noi limba maternă este limba română, la care nu am renunțat pentru nimic în lume. Iar România este țara noastră. Aici ne-am născut, aici ne-am îngropat, creștineste, străbunii (verificați dacă doriți: în primile documente de cancelarie domnească — sîntem și noi pomeniți).

Starea de sărăcie (și nu numai materială) în care s-au zbatut și continuă să se zbată destule familii de romi reprezintă adevărată cauză de marginalizare lor sociale în calitate de grup etnic.

Stimați domni, iată numai cîteva din motivele care ne îndreptătesc să socotim propaganda Dvs. (pe care unii o califică drept fascistă) cu totul nerezonabilă. Foarte mulți români de bună-credință nu sînt de acord cu Dvs., și vă blamează. Isteria naționalistă nu poate duce la nimic bun. Ar fi foarte frumos din partea Dvs. dacă, în loc să instigați la pogrom, v-ați apuca să citiți Biblia, să mergeți la biserică și să vă rugați lui Dumnezeu să vă lerte păcatele; cu timpul, poate, veți începe să cîntați și în corul unei biserici, așa cum stă bine unor pensionari care sînt și creștini adevărați.

Vă stăm oricînd la dispoziție, dacă doriți să purtați un dialog cinstit și sincer: în felul acesta poate veți înțelege că și noi sîntem oameni.

Cu respect (căci așa trebuie să sune formula de încheiere), doi romi români care nu vă urăsc, dar vă compătăimesc.

**RĂDUCANU GHEORGHE**  
(prim-vicepreședinte al Societății Romilor din municipiul București)

**IVAN GHEORGHE**  
(membru în Comitetul de Coordonare)

Au colaborat la realizarea acestui număr: Anton Burtea (secretariat), Emanuel Păruș (fotoreporter), Mariana Dinu, Raluca Barac, Emil Szabo, Mihai Gherman (corectură), George Arun, Alina Florea, Marina Mezei, Dan Opreșcu, Rodica Palade (redactori), Teodor Sugăr (secretar general de redacție), Gabriela Adameșteanu (redactor șef adjunct), Stelian Tănase (redactor șef).

Adresa: București, Calea Victoriei 120, telefon 14 17 76. Administrația: EDITURA PRESĂ LIBERĂ.

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC BUCUREȘTI. 16 pagini (temporar) — 5 lei